สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.)

กสทช. | โทรคมนาคม

รายงานดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย ประจำปี 2558-2559

Thailand Telecommunication Indicators Yearbook: 2015-2016

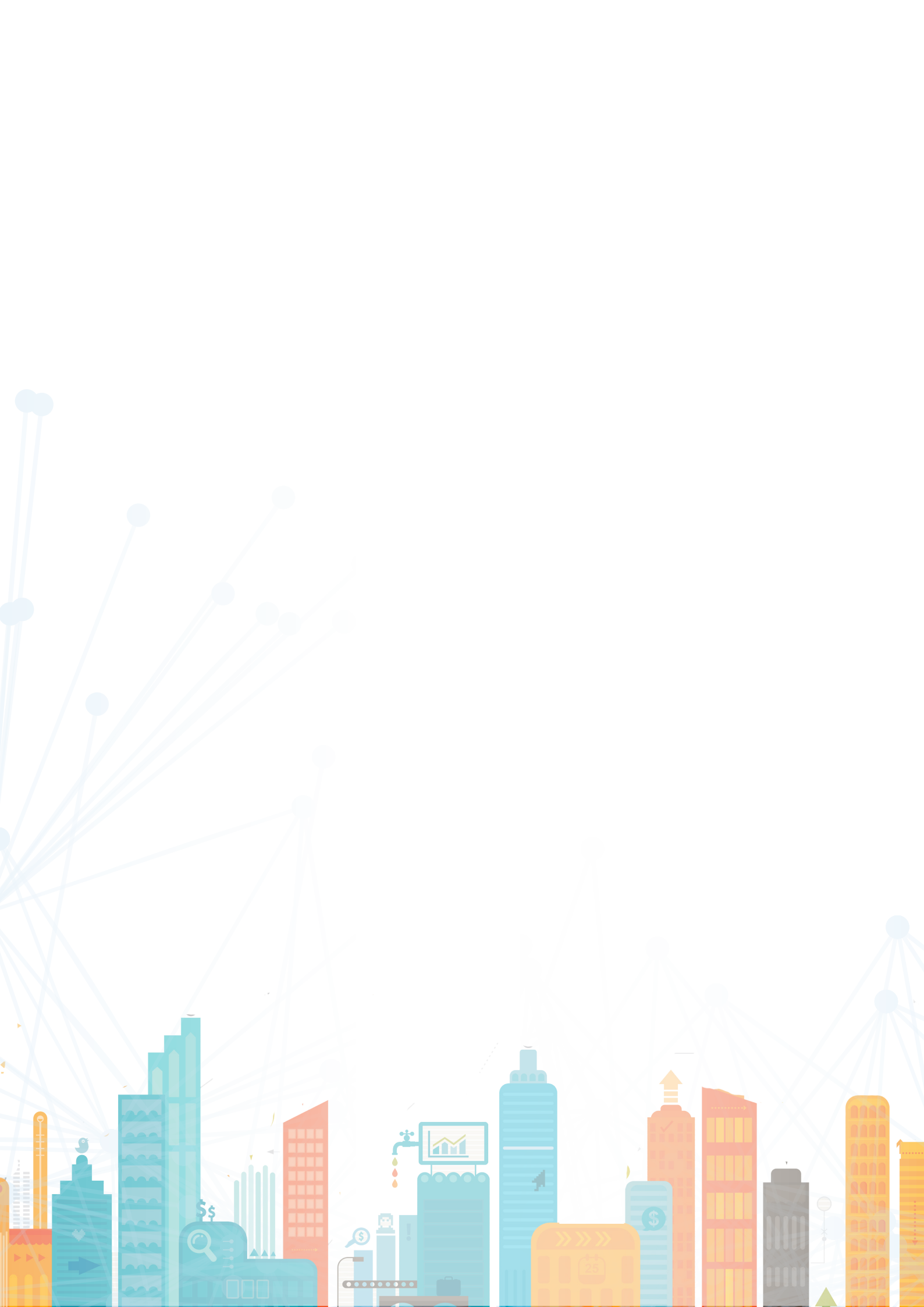

สารจากรองประธาน กสทช. และประธาน กทค.

การพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศมีส่วนสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการสื่อสารโทรคมนาคมเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มมูลค่าให้กับภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ให้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลไกขับเคลื่อน

ในอดีตความชัดเจนของคำว่า “Information is power” ปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง แต่ความทรงพลังนั้นอาจจะยังไม่ชัดเจน แต่ในวันนี้เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลหลายชนิดได้พัฒนามาถึงจุดที่ทรงประสิทธิภาพและได้เข้ามาบรรจบ เชื่อมโยงและหลอมรวมกัน (Convergence) อย่างแนบแน่น ไม่ว่าจะเป็น Mobile broadband, Live VDO application, Social media, Big data, Cryptography, ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) จนทำให้ขีดความสามารถในการเก็บ แยกแยะ เคลื่อนย้าย และวิเคราะห์ถึงจุดที่สามารถสร้างอำนาจทางธุรกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างไม่น่าเชื่อ

สุดท้ายจะเกิดความเสี่ยงในการรักษาธุรกิจที่แนวโน้มรายได้และอัตราผลกำไรของผู้ให้บริการโทรคมนาคมแบบดั้งเดิมจะลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ผู้ให้บริการ OTT สามารถทำกำไรจากการให้บริการสื่อสารรูปแบบใหม่ได้อย่างมหาศาล

อย่างไรก็ตาม คาดการณ์ไว้ว่าหลังปี 2559 ผู้ประกอบการโทรคมนาคมจะมีการปรับตัวโดยการสร้างบริการดิจิทัลใหม่ๆ ขึ้น ทั้งในส่วนของ OTT เองและเป็นพันธมิตรกับ OTT ที่ได้รับความนิยม นอกเหนือจากนี้ รายได้จากบริการในเรื่อง Cloud และ Internet of Things (IoTs) จะเป็นแหล่งรายได้ใหม่ของผู้ประกอบการโทรคมนาคม ทั้งนี้ความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่ประเทศไทยและทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่นี้ กสทช.ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแล จำเป็นต้องเตรียมการดังกล่าวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน อีกทั้งต้องคำนึงถึงการร่วมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตส่งเสริมการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการสื่อสารโทรคมนาคมที่กลายเป็นปัจจัยพื้นฐานของชีวิตและเร่งสร้างความตระหนักรู้ของผู้บริโภคในสังคมดิจิทัลอย่างระมัดระวังไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ กสทช. จำเป็นต้องติดตามตัวชี้วัดที่เกี่ยวเนื่องกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่อาจมีการปรับปรุงภายหลังจากมีการขับเคลื่อนของตลาดและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

ท้ายนี้ ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย ตลอดจนทำให้ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งจะส่งผลดีต่อการต่อยอดการพัฒนาอุตสาหกรรมโทรคมนาคมในระยะยาวต่อไป

พันเอก

(ดร. เศรษฐพงค์ มะลิสุวรรณ)

รองประธานกรรมการกิจการกระจายเสียง

กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

ประธานกรรมการกิจการโทรคมนาคม

สารจากเลขาธิการ กสทช.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) ได้ตั้งส่วนศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม (ศข.) ขึ้นเป็นส่วนงานภายใต้สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม (วท.) โดยมีภารกิจหลักในการจัดเก็บและสร้างฐานข้อมูลสถิติอุตสาหกรรมโทรคมนาคม เพื่อสนับสนุนข้อมูล สถิติ และผลการวิเคราะห์ในเชิงการพัฒนานโยบาย การวางแผนยุทธศาสตร์ และการประเมินความสำคัญและจำเป็นในการกำหนดหลักเกณฑ์ กติกา อนึ่ง ดัชนี ตัวชี้วัด สำหรับวิเคราะห์และประเมินสภาวะอุตสาหกรรมโทรคมนาคม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงาน กสทช. ได้นำเสนอข้อมูลอันเป็นประโยชน์ เพื่อใช้ดำเนินภารกิจภายในองค์กรและเผยแพร่ให้กับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านกิจการโทรคมนาคมของประเทศกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับสากล อาทิ สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) มาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับในปัจจุบัน แม้ว่าผลจากดัชนีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ ICT Development Index: IDI ในปี 2559 ของไทยอยู่ในอันดับที่ 82 ของโลก แต่ระดับยังคะแนนเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนที่ระดับคะแนน 5.05 มาอยู่ที่ 5.18 จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในระดับครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น สามารถกระตุ้นตลาดและการใช้งานในภาคบริการนี้ที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และคาดว่าในปี 2559 – 2560 จะมีการยกระดับในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

ในปี 2559 ถือเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการใช้ การบริโภค และการประกอบธุรกิจค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสารโทรคมนาคม ที่พัฒนาไปเป็นเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของบริการอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดรูปแบบการให้บริการใหม่ๆ ซึ่งสำนักงาน กสทช. พร้อมสนับสนุนการกำกับดูแลสำหรับการนำ Internet of Things (IoT) มาประยุกต์ใช้ ตลอดจนบทบาทการส่งเสริมที่เหมาะสมเอื้อต่อการเติบโตและเกิดนวัตกรรม รวมถึง การมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Regulations) และการพัฒนากฎระเบียบร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียในการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย รวมถึงบริการออนไลน์บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ประเภทสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต (M-Service) เพื่อผลักดันให้เกิดการเจริญเติบโตของกิจกรรม M-services และแอปพลิเคชัน โดยนโยบายและการกำกับดูแลที่ส่งเสริมนวัตกรรม

ท้ายนี้ ในนามของสำนักงาน กสทช. ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลให้สาธารณชนได้รับทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมโทรคมนาคมในระยะยาวอย่างเหมาะสมต่อไป

(นายฐากร ตัณฑสิทธิ์)
เลขาธิการคณะกรรมการ
กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

คำนำจากคณะผู้จัดทำ

รายงานดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยประจำปี (Thailand Telecommunications Indicators Yearbook) ได้จัดทำขึ้นเป็นรายปีนับตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบัน โดยส่วนศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม (ศข.) ซึ่งเป็นส่วนงานภายใต้สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม (วท.) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) คณะผู้จัดทำรายงานดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมประเทศไทย มีความมุ่งหมายหลักที่จะให้เป็นฐานข้อมูลเพื่อสะท้อนสถานการณ์กิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยในแต่ละปี ด้วยการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติต่างๆ ที่ส่วนใหญ่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงภาพรวมของสถานการณ์กิจการโทรคมนาคมไทย การวิเคราะห์บทบาทของกิจการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นกลไกพื้นฐานต่อระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สำหรับรายงานดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยฉบับนี้ แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนสำคัญๆ โดยส่วนแรกเป็นการนำเสนอความสำคัญของโทรคมนาคมกับเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ ที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาควบคู่กัน และฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2558 ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์บทบาทความสำคัญของกิจการโทรคมนาคมที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดด้านเศรษฐกิจ และกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ และในส่วนที่สาม จะได้รายงานสถานการณ์กิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย จากการรวบรวมตัวชี้วัดในกิจการโทรคมนาคม และวิเคราะห์สถานการณ์การให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ และบริการอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการพยากรณ์แนวโน้มในกิจการโทรคมนาคม เพื่อให้เห็นทิศทางและแนวโน้มการพัฒนากิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย

การจัดทำรายงานดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยประจำปี (Thailand Telecommunications Indicators Yearbook) นั้น ถือเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสำนักงาน กสทช. ที่จะสนับสนุนการกำกับดูแลของ กสทช. ตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 มาตรา 57 (5) ที่กำหนดให้สำนักงาน กสทช. มีหน้าที่ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคลื่นความถี่ การใช้คลื่นความถี่ การประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

อนึ่ง รายงานดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2558 – 2559 ฉบับนี้ คณะผู้จัดมุ่งหวังให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจการโทรคมนาคม และภาคประชาชนที่สนใจได้รับทราบ และเข้าใจสถานการณ์ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการโทรคมนาคมของประเทศอันนำไปสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างยั่งยืน

คณะผู้จัดทำ

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย ประจำปี 2558 – 2559 (Thailand Telecommunications Indicators Yearbook: 2015 – 2016) มีการจัดทำดัชนีชี้วัดทางด้านกิจการโทรคมนาคมของประเทศและนำมาจัดทำขึ้นเป็นรายปี นับตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบัน โดยส่วนศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม (ศข.) ซึ่งเป็นส่วนงานภายใต้สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม (วท.) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) รายงานดัชนีชี้วัดกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยจัดเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติต่างๆ ซึ่งมีแหล่งที่มาโดยส่วนใหญ่จากความร่วมมือในการรายงานข้อมูลของผู้ประกอบกิจการ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงภาพรวมของสถานการณ์กิจการโทรคมนาคมไทย การวิเคราะห์บทบาทของกิจการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นกลไกพื้นฐานต่อระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงแนวโน้มของกิจการโทรคมนาคมไทยในระยะ 5 ปีข้างหน้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ในการพัฒนากิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญในรายงาน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง กล่าวถึง ความสำคัญของโทรคมนาคมกับเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ ที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาควบคู่กัน โดยที่ผลประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้กลายเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน โดยสภาพเศรษฐกิจและความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ที่สามารถขยายโอกาส และกระจายไปยังพื้นที่ห่างไกล จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างผู้อาศัยระหว่างเมืองและชนบทได้ สำหรับในส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอบทบาทของกิจการโทรคมนาคมที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของประเทศ จากดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ และกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ

โดยเศรษฐกิจของประเทศไทยในภาพรวม พิจารณาย้อนหลังปี 2555 – 2558 หรือช่วงเดียวกับระยะเวลาที่กำหนดของแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม ฉบับที่ 1 พบว่า เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกปี แม้ว่าในปี 2557 อาจเป็นการขยายตัวที่ไม่มากนัก เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ความเชื่อมั่นของครัวเรือน ภาคธุรกิจและการท่องเที่ยว แต่ต่อมา เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองเริ่มคลี่คลาย ในปี 2558 เศรษฐกิจไทยก็สามารถขยับฟื้นตัวเป็นลำดับ จากแรงขับเคลื่อนหลักจากการใช้จ่ายภายในประเทศ ทั้งการใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชน การลงทุนของภาคเอกชน ตลอดจนการใช้จ่ายของภาครัฐ พร้อมกับการออกมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อช่วยสนับสนุนการบริโภคและการเติบโตของเศรษฐกิจ นอกจากนี้ หากพิจารณารายได้หรือผลผลิตของสาขาบริการการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม (Transport, storage and communications) ซึ่งมีรายได้จากการให้บริการโทรคมนาคมรวมอยู่ในสาขานี้ ถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 7 ของ GDP และมีอัตราการเติบโตของรายได้ที่สูงกว่าอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวมในสาขาอื่นๆ ของทั้งประเทศ

สำหรับประเทศไทยของเราเอง มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางพอจะประคับประคองได้ ยังสามารถสร้างพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศให้มีความพร้อม ขยายโอกาส และกระจายไปยังพื้นที่ห่างไกล ลดความเหลื่อมล้ำของผู้อาศัยระหว่างเมืองและชนบท หรือแม้แต่การสนับสนุนสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการของไทยที่มีศักยภาพพัฒนา สามารถแข่งขันได้กับผู้ประกอบการ ประเทศอื่นๆ ในอาเซียนได้ต่อไป

ส่วนที่สอง กล่าวถึง บทบาทของกิจการโทรคมนาคมที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของประเทศ จากดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ และกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ซึ่งแม้ว่าจะมีระดับการพัฒนาของประเทศอยู่ในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพการลงทุน (Efficiency driven) ก็ตาม แต่ผลการจัดอันดับนานาประเทศตามดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitiveness Index: GCI) ในปี 2558 - 2559 ประเทศไทยได้รับการปรับอันดับลดลงมาอยู่อันดับ 34 จากอันดับที่ 32 ใน

ปีก่อน สาเหตุหลักมาจากอันดับที่ลดลงของปัจจัยด้านพื้นฐาน (Basic Requirements) ถึงแม้ว่าปัจจัยด้านการยกระดับประสิทธิภาพ (Efficiency enhancers) และปัจจัยด้านนวัตกรรมและศักยภาพความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Innovation and sophistication factor) จะเพิ่มขึ้นก็ตาม

ในขณะเดียวกันระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของประเทศ จากดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ และกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ในส่วนของความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (Upper-middle-income group) ตามดัชนีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Network Readiness Index: NRI) ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 62 จากจำนวน 139 ประเทศทั่วโลก โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในภาคเอกชน อยู่ในช่วงปัจจัยบวกที่มีค่าเฉลี่ยและอันดับที่สามารถสนับสนุนแนวโน้มให้ดี สำหรับดัชนีในด้านการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ (ICT Development Index: IDI) พบว่า ในปี 2559 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 82 ของโลก ที่คะแนน 5.18 โดยจากปี 2558 อยู่อันดับที่ 79 ของโลก ที่คะแนน 5.05 โดยระดับคะแนนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว มาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในระดับครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น และกระตุ้นตลาดและการใช้งานในภาคบริการนี้ที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และคาดว่าในปี 2559 – 2560 จะมีการยกระดับในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

ส่วนที่สาม กล่าวถึง ดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมไทย โดยจำแนกเป็น 3 บริการหลัก ดังนี้ บริการโทรศัพท์ประจำที่ (Fixed Line Services) ในปัจจุบันผู้ลงทะเบียนใช้บริการทั่วไปให้ความสำคัญลดน้อยลง โดยบริการโทรศัพท์ประจำที่เข้าสู่จุดอิ่มตัวนับตั้งแต่ประมาณปี 2551 และคาดการณ์ว่าเมื่อสิ้นปี 2559 มีจำนวนอยู่ที่ 4.92 ล้านเลขหมาย ซึ่งยังมีแนวโน้มอัตราการเติบโตลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าในปี 2563 จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอาจเหลือเพียง 3.80 ล้านเลขหมาย ทำให้สัดส่วนของผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากรจะอยู่ที่ประมาณ 5.58 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน ซึ่งมีสัดส่วนน้อยกว่าสัดส่วนของค่าเฉลี่ยของโลกประมาณครึ่งหนึ่ง จึงทำให้ผู้ให้บริการต่างประคับประคองและพยายามรักษาฐานตลาดของผู้ลงทะเบียนใช้บริการเดิม ควบคู่ไปกับการเพิ่มรายได้จากการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของผู้ลงทะเบียนใช้บริการในปัจจุบันที่ยังคงเลขหมายโทรศัพท์ประจำที่เพื่อใช้บริการอินเทอร์เน็ตมากกว่าการใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ (บริการทางเสียง) และการติดตั้งใหม่ด้วยกันขายควบคู่ไปกับบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เป็นต้น ในการนี้ บริการโทรศัพท์ประจำที่ยังคงความสำคัญกับองค์กรธุรกิจเอกชนและราชการในฐานะการติดต่อสื่อสารหลักในปัจจุบันและในระยะยาว

บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Services) เป็นบริการที่ได้รับความนิยมและแพร่หลาย ซึ่งยังมีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มขึ้น ถึงแม้จะเป็นการเพิ่มในอัตราที่ลดลงหรือไม่เติบโตอย่างก้าวกระโดดดังเช่นอดีตที่ผ่านมาในระยะ 5 - 6 ปี โดยมีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในปี 2558 อยู่ที่ 102.94 ล้านเลขหมาย ทำให้สัดส่วนของผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากรอยู่ที่ร้อยละ 153.10 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน ทั้งนี้ปี 2559 จะมีผู้ลงทะเบียนใช้บริการเพิ่มขึ้นเป็น 113.03 ล้านเลขหมาย ทำให้สัดส่วนของผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากรอยู่ที่ร้อยละ 167.59 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน และคาดการณ์ว่าเมื่อถึงปี 2563 มีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่สูงถึง 127.03 ล้านเลขหมาย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.39 เมื่อเทียบกับปี 2559 สำหรับตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่มีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือน (Average Revenue per Unit: ARPU) ที่เป็นแนวโน้มค่อนข้างทรงตัว และการที่ตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ยังเติบโตอยู่ได้ส่วนใหญ่มาจากการใช้บริการที่มิใช่เสียงที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการชดเชยรายได้จากบริการทางเสียงที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องและเป็นทิศทางเดียวกันทั่วโลก

บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (Internet Access Services) ปัจจุบันมีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ของประเทศไทยยังมีค่าค่อนข้างอยู่ในระดับต่ำ โดยในปี 2558 อยู่ที่ 6.23 ล้านเลขหมาย และปี 2559 นี้ มีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่อยู่ที่ 6.86 ล้านเลขหมาย

คิดเป็นสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่อยู่ที่ 10.18 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน หรือ 32.19 ครอบครัวที่ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ต่อ 100 ครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ยังถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำเมื่อพิจารณาภาพรวมเปรียบเทียบกับระดับค่าเฉลี่ยของโลก ทั้งนี้คาดการณ์ว่าปี 2563 มีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ 7.95 ล้านเลขหมาย หรืออยู่ที่ร้อยละ 11.68 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน โดยค่าสัดส่วนนั้นเพิ่มขึ้นได้ไม่มากนักในระยะเวลา 5 ปีต่อจากนี้ เนื่องจากผู้ใช้บริการให้ความสำคัญและหันมาใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่มากขึ้น โดยปี 2559 มีจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 93.72 ต่อจำนวนประชากร 100 คน หรืออยู่ที่ 63.21 ล้านเลขหมาย ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั่วโลก รวมถึงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคอื่นๆ ด้วยความสะดวกในการติดต่อและสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้เร็วขึ้น รวมทั้งเป็นบริการที่หลอมรวมของหลากหลายบริการให้อยู่ในบริการเดียว

สารบัญ

สารบัญ หน้า

บทสรุปผู้บริหาร 2

ส่วนที่ 1 ความสำคัญของโทรคมนาคมกับเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ 8
- เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย 9
- ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2558 14

ส่วนที่ 2 กิจการโทรคมนาคมกับความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบ 18
- อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเชิงเปรียบเทียบกับต่างประเทศ 19
- เปรียบเทียบอันดับ NRI กับประเทศในกลุ่มอาเซียน 31
- การติดตามความก้าวหน้าและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทางเทคโนโลยี 33

ส่วนที่ 3 ดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมไทย 38
- บริการโทรศัพท์ประจำที่ 39
- โครงสร้างตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ 42
- เปรียบเทียบบริการโทรศัพท์ประจำที่ของไทยในเวทีโลก 49
- การคาดการณ์บริการโทรศัพท์ประจำที่ 47
- บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ 51
- โครงสร้างตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ 53
- เปรียบเทียบบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของไทยในเวทีโลก 58
- การคาดการณ์บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile subscriber) 61
- อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ (Mobile Broadband) 66
- เปรียบเทียบบริการอินเทอร์เน็ตของไทยในเวทีโลก 68
- การคาดการณ์บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง 71

ตารางสรุปสถิติและดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย 74

บรรณานุกรม 76

ส่วนที่ 1

ความสำคัญของโทรคมนาคม กับเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ

เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

เมื่อปี พ.ศ. 2558 หรือปี ค.ศ. 2015 ได้มีการตั้งเป้าหมายไปสู่อนาคตที่ยั่งยืนหรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ประกอบไปด้วย 3 เสาหลักที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความรวมเป็นหนึ่งของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้ง 3 เสาหลักนี้จะช่วยขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวหน้าและบรรลุตามเป้าหมายได้เร็วขึ้น มีดังนี้ 1) ขจัดความยากจนแร้นแค้นให้หมดไปภายในปี ค.ศ. 2030 2) สร้างความเจริญรุ่งเรืองโดยการส่งเสริมอัตรารายได้ที่แท้จริงร้อยละ 40 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จ คือการนำอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง หรือบรอดแบนด์ในราคาที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างงาน และช่วยยกระดับเศรษฐกิจในประเทศที่ยากไร้

มีงานวิจัยจำนวนมาก เช่น WDR16 ได้รายงานผลประโยชน์จากการใช้ ICT เพื่อการพัฒนา โดยมีการใช้เป้าหมาย 15 จาก 17 เป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs : Sustainable Development Goals) ของสหประชาชาติ ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนโลกใบนี้ มีบทบาทในการช่วยพัฒนาสังคม เป็นแนวทางในการขจัดความยากจน พัฒนาการให้บริการด้านสุขภาพ การศึกษา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การแบ่งปันข้อมูล การจ้างงานและการพัฒนานวัตกรรมนอกจากนี้ ก่อให้เกิดการผสมผสานระหว่างสังคม ลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งการหลอมรวม (การค้นหาและข้อมูล) ความมีประสิทธิภาพ (ระบบอัตโนมัติและการประสานงาน) และนวัตกรรม (การประหยัดต่อการขยายขนาดการผลิตและแพลตฟอร์ม) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ

e-Government เปลี่ยนวิธีการให้บริการที่เชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐบาล

e-Education กำหนดหลักเกณฑ์ที่ช่วยพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพสูง และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

e-Heath กำหนดหลักเกณฑ์ในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น/การรักษาโรคแบบทางไกล (telemedicine) และการวินิจฉัยโรคเบื้องต้นในพื้นที่ห่างไกล

e-Agriculture จัดเตรียมข้อมูลพืชผลและข้อมูลระยะการเก็บเกี่ยวเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต โดยการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและรายได้ของเกษตรกร

e-Commerce การประหยัดเงินทุนและเวลา รวมทั้งสร้างความหลากหลายในการจับจ่ายใช้สอยของผู้บริโภค

การพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศมีส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างรอบด้าน เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการสื่อสารโทรคมนาคมจะเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มมูลค่าให้กับภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือกล่าวได้ว่า ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสื่อสารโทรคมนาคมเป็นหัวใจของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการพัฒนาสังคม โดยหากพิจารณาในเชิงเศรษฐกิจ การสื่อสารโทรคมนาคมเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของการแข่งขัน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน ทำให้โครงสร้างและรูปแบบการลงทุนในสาขาเศรษฐกิจต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นปัจจัยบวกที่ดีขึ้น สำหรับเชิงสังคม หากเมื่อมีการใช้เทคโนโลยี

สื่อสารโทรคมนาคมแล้วจะแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ทางตรงอย่างชัดเจนในเรื่องการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนช่วยสร้างให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง แพร่หลาย และการสร้างโอกาสให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเมื่อมีการผนวกประสิทธิภาพของการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้าด้วยกันกับระบบสื่อสารโทรคมนาคมอย่างเป็นองค์รวมแล้ว จะทำให้เกิดผลได้จากการพัฒนายิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ ดังจะเห็นได้จากประเทศต่างๆ ที่มีการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมมากขึ้นจนกระทั่งทำให้ทิศทางการพัฒนาระบบสื่อสารและโทรคมนาคมของโลกมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดการปรับตัวของทุกภาคส่วนอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง เกิดผลสูงสุดในการเพิ่มระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การอยู่กับที่หรือไม่มีวิวัฒนาการจนกระทั่งถึงการเสียโอกาสที่จะพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมอันทันสมัยและก้าวหน้าสำหรับกิจการสื่อสารโทรคมนาคม ก็อาจถือได้ว่าเป็นความล้าหลังและเสียโอกาสโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในทางตรงกันข้าม การให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพไปอย่างล้ำหน้า ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาและส่งเสริมการมี การใช้ และการเข้าถึง นับได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถการศึกษา ลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ นำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน

ข้อมูลกิจการโทรคมนาคมประเทศไทย
สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)
Office of The National Broadcasting and Telecommunications Commission

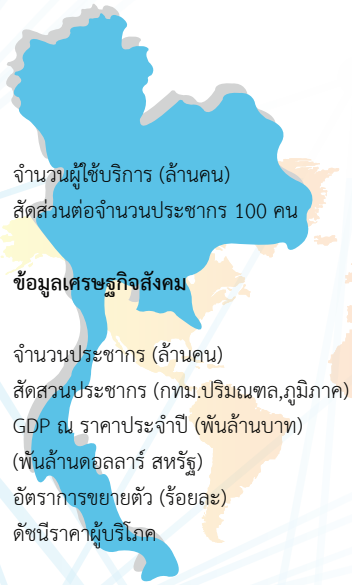

	Fixed		Mobile		Fixed-Broadband	
	2558	2559(f)	2558	2559(f)	2558	2559(f)
จำนวนผู้ใช้บริการ (ล้านคน)	5.69	5.37	97.10	83.06	5.69	6.40
สัดส่วนต่อจำนวนประชากร 100 คน	9.49%	7.99%	144.91%	123.53%	8.10%	9.52%

ข้อมูลเศรษฐกิจสังคม

	2557	2558	2559(f)
จำนวนประชากร (ล้านคน)	67.00	7.24	67.45
สัดสวนประชากร (กทม.ปริมณฑล,ภูมิภาค)	23.77%	13.77	23.77
GDP ณ ราคาประจำปี (พันล้านบาท)	13,132.2	13,533.6	14,034.3
(พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ)	404.3	295.1	395.3
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	0.8	2.8	3.0-3.5
ดัชนีราคาผู้บริโภค	1.9	0.9	01.-0.6

ที่มา 1. ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สอง ปี 2559 และแนวโน้มปี 2559. ข้อมูล ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2559. สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. ข้อมูลสถิติโทรคมนาคม, 2559, ส่วนศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม

สำหรับเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยภาพรวม หากพิจารณาย้อนหลังไปในปี 2557 – 2558 พบว่า เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี 2557 พบว่า มีการขยายตัวที่ไม่มากนัก เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ความเชื่อมั่นของครัวเรือน ภาคธุรกิจและการท่องเที่ยว แต่ต่อมาเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองคลี่คลาย ในปี 2558 เศรษฐกิจไทยก็สามารถทยอยฟื้นตัวเป็นลำดับ โดยแรงขับเคลื่อนหลักมาจากการใช้จ่ายภายในประเทศ ทั้งการใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชน การลงทุนของภาคเอกชน ตลอดจนการใช้จ่ายของภาครัฐ พร้อมกับการออกมาตรการต่างๆ เพื่อช่วยสนับสนุนการบริโภคและการเติบโตของเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการปรับโครงสร้างภาษีต่างๆ นโยบายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและคมนาคมในด้านต่างๆ หรือมาตรการสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำของภาครัฐเพื่อกระตุ้นการลงทุนของ SMEs เป็นต้น

หากพิจารณาเศรษฐกิจไทยในปี 2559 คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 3.0-3.5 ปรับตัวดีขึ้นจากการขยายตัวร้อยละ 2.8 ในปี 2558 โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการใช้จ่ายและการลงทุนของภาครัฐอยู่ในเกณฑ์สูงต่อเนื่องจากปี 2558 และแรงขับเคลื่อนจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่รัฐบาลได้ประกาศเพิ่มเติมในช่วงเดือนกันยายน 2558 – เมษายน 2559 นอกจากนี้ จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มขยายตัวในเกณฑ์สูงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยทั้งปี 2558 อยู่ที่ร้อยละ -0.9 และคาดการณ์ปี 2559 อยู่ที่ร้อยละ 0.1 – 0.6 สำหรับสัดส่วนจำนวนประชากรระหว่างกรุงเทพฯ และปริมณฑล และภูมิภาคมีอัตราทรงตัวต่อเนื่องมาหลายปี ล่าสุดในปี 2559 สัดส่วนยังคงอยู่ที่ร้อยละ 23 : 77 (ภาพที่ 1) อย่างไรก็ดี การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยยังถูกจำกัดจากการส่งออกสินค้าที่หดตัวต่อเนื่อง จากทั้งด้านราคาที่แปรผันตามราคาน้ำมันที่ปรับลดลง และด้านปริมาณซึ่งได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหลักที่ชะลอตัว โดยเฉพาะจีนและประเทศในกลุ่มอาเซียน ส่งผลให้การผลิตในภาคอุตสาหกรรมโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ แม้จะมีการส่งออกและการผลิตสินค้าบางหมวดที่ขยายตัวดี อาทิ รถยนต์ แต่อาจเป็นเพราะปัจจัยชั่วคราวเนื่องจากมีการผลิตรถยนต์รุ่นใหม่ รวมทั้งการเร่งซื้อรถยนต์ในประเทศช่วงปลายปี 2558 ก่อนการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตรถยนต์ในปี 2559 เป็นต้น

สำหรับการเข้าถึงภาคโทรคมนาคมของไทย มีการใช้บริการโทรคมนาคมกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยในปี 2559 คาดว่าจะมีผู้ใช้จำนวน 83 ล้านเลขหมาย หรือคิดเป็นอัตราการเข้าถึงร้อยละ 123 แต่สำหรับบริการอินเทอร์เน็ตทางสาย ถือเป็นข้อจำกัดสำหรับการพัฒนาประเทศสำหรับพื้นที่ห่างไกล ซึ่งคาดว่าในปี 2558 ยังคงมีอัตราเข้าถึงเพียงประมาณร้อยละ 10 เท่านั้น

เสถียรภาพในประเทศ

หากพิจารณาทางด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจและการเงิน แม้ว่าอัตราเงินเฟ้อทั่วไปจะติดลบ ซึ่งมีสาเหตุมาจากราคาน้ำมันที่ปรับลดลงเป็นอย่างมากนั้น แต่ความเสี่ยงต่อภาวะเงินฝืดยังมีค่อนข้างต่ำเพราะอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานยังคงมีค่าเป็นบวก และการคาดการณ์อัตราเงินเฟ้อมีความใกล้เคียงกับเป้าหมายของนโยบายการเงิน อัตราการว่างงานทรงตัวในระดับต่ำใกล้เคียงกันทุกปี โดยไม่ถึงร้อยละ 1 และหากพิจารณาปริมาณหนี้สาธารณะ พบว่า มีมูลค่าหนี้สาธารณะที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 40 – 45 ของ GDP แต่ยังถือได้ว่ามีการรักษาวินัยทางการคลังโดยเคร่งครัดอยู่ เพราะมูลค่าหนี้สาธารณะดังกล่าวอยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังที่กำหนดให้หนี้สาธารณะคงค้างต้องไม่เกินร้อยละ 60 ของ GDP

ตารางที่ 1-1
ตัวชี้วัดเสถียรภาพในประเทศ ปี 2555 - 2558

ปี	2555	2556	2557	2558
อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (ร้อยละ)	3.02	2.2	1.9	-0.9
อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน (ไม่รวมราคาอาหารและพลังงาน) (ร้อยละ)	0.7 2.09	1.0	1.95	1.05
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	0.7	0.7	0.8	0.9
หนี้สาธารณะ ณ สิ้นงวด (พันล้านบาท)	4,961.00	5,450.00	5,624.00	6,005.00
(ร้อยละของ GDP)	(-40.17)	(-42.24)	(-42.83)	(-44.37)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ ธนาคารแห่งประเทศไทย และจากการคำนวณของ สำนักงาน กสทช.

เสถียรภาพต่างประเทศ

ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด โดยรวมแล้วมีการปรับตัวที่เกินดุลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา สาเหตุหลักมาจากมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศที่หดตัวสูง เนื่องจากราคาน้ำมันที่ลดลงมากและเศรษฐกิจที่กำลังค่อยฟื้นตัว แต่การขาดดุลในบางช่วงเวลานั้น มีสาเหตุหลักมาจากการนำเข้าทองคำ ซึ่งก่อให้เกิดผลกำไรและรายได้เข้าประเทศ สำหรับค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ พบว่า อ่อนค่าลงอย่างมาก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในสหรัฐฯ มีทิศทางปรับตัวดีขึ้นและตลาดเริ่มคาดการณ์ว่าธนาคารกลางสหรัฐฯ จะปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย แต่อย่างไรก็ดี การอ่อนค่าของค่าเงินบาทเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่สอดคล้องกับเงินสกุลอื่นๆ ในภูมิภาค โดยรวมเสถียรภาพด้านต่างประเทศจึงอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่ากังวล เนื่องจากทุนสำรองระหว่างประเทศต่อหนี้ระยะสั้นอยู่ในระดับสูง และสัดส่วนหนี้ต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศยังอยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 1-2

ตัวชี้วัดเสถียรภาพต่างประเทศของประเทศไทย ในปี 2557 - 2558

ปี	2555	2556	2557	2558
ดุลการค้า (พันล้านบาท)	183.66	220.16	809.34	1,245.60
ดุลบัญชีเดินสะพัด (พันล้านบาท)	-45.92	-82.15	506.66	1,137.60
ดุลการชำระเงิน (พันล้านบาท)	162.23	-164.3	-39.48	212.4
เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นงวด (พันล้านบาท)	5,558.78	5,497.48	5,168.59	5,634.00
หนี้ต่างประเทศ ณ สิ้นงวด (พันล้านบาท)	4,000.73	4,662.83	4,609.29	4,658.40
อัตราแลกเปลี่ยน ณ สิ้นงวด (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ)	30.61	32.86	32.9	36

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ ธนาคารแห่งประเทศไทย และจากการคำนวณของ สำนักงาน กสทช.

อัตราดอกเบี้ย

จากการที่เศรษฐกิจของประเทศมีการฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป ภาวะทางการเงินจึงมีการผ่อนปรนมากขึ้นตามลำดับ โดยคณะกรรมการนโยบายการเงิน ได้มีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อประคับประคองและสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย โดย ณ สิ้นปี 2558 อัตราดอกเบี้ยนโยบายอยู่ที่ร้อยละ 1.50 ต่อปี และคงที่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้การระดมทุนของภาคเอกชนลดลงโดยเฉพาะในตลาดตราสารหนี้ ธุรกิจขนาดใหญ่จึงระดมทุนผ่านตราสารหนี้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาวะที่เศรษฐกิจกำลังฟื้นตัว ส่งผลให้สถาบันการเงินมีความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 1-3

อัตราดอกเบี้ย ปี 2555 – 2558 (ร้อยละต่อปี)

ปี	2555	2556	2557	2558
เงินฝากประจำ 1 ปี	2.46	2.23	1.73	1.4
เงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดี	7.00	6.84	6.75	6.51

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ ธนาคารแห่งประเทศไทย และจากการคำนวณของ สำนักงาน กสทช.

ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2558

ในอนาคตเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีแรงขับเคลื่อนหลักจากการใช้จ่ายในประเทศ ทั้งการใช้จ่ายภาครัฐและการบริโภคภาคเอกชน รวมถึงภาคการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยประคับประคองให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในภาวะที่การส่งออกยังมีแนวโน้มอยู่ในระดับต่ำตามภาวะเศรษฐกิจคู่ค้าหลักที่ยังมีทิศทางชะลอตัว สำหรับอัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่องตามราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่อุปสงค์ภายในประเทศมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1-4
แสดงการคาดการณ์อัตราการขยายตัวของ GDP
และการคาดการณ์ในปี 2559 – 2560 สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียน

ประเทศ	2557	2558	2559	2560
บรูไน	-2.3	-1.1	1.0	2.5
กัมพูชา	7.1	7.0	7.0	7.1
อินโดนีเซีย	5.0	4.8	5.2	5.5
ลาว	7.5	6.7	6.8	7.0
มาลาเซีย	6.0	5.0	4.2	4.4
เมียนมาร์	8.7	7.2	8.4	8.3
ฟิลิปปินส์	6.1	5.8	6.0	6.1
สิงค์โปร์	3.3	2.0	2.0	2.2
ไทย	0.8	2.8	3.0	3.5
เวียดนาม	5.0	6.0	6.7	6.5
ค่าเฉลี่ย	4.5	4.4	4.5	4.8

ที่มา : Asian Development Outlook 2016

จากตารางที่ 1-4 ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวของ GDP และการคาดการณ์ในปี 2559 – 2560 ของ Asian Development Bank (ADB) แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากมีหลายประเทศที่กำลังพัฒนาแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้มีอัตราการขยายตัวของ GDP ที่ค่อนข้างสูงมาก เช่น ประเทศพม่า กัมพูชา ลาว หรือเวียดนาม เป็นต้น แต่สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สิงคโปร์ หรือประเทศที่มีค่าครองชีพสูง เช่น บรูไน จะมีอัตราการขยายตัวของ GDP ที่ไม่สูงมากนัก

สำหรับการประกอบกิจการโทรคมนาคม ถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญยิ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศในหลายๆ มิติ เพราะถือเป็นบริการพื้นฐานที่ใช้ในการดำรงชีพของประชาชน เป็นตัวสนับสนุนส่งเสริมสิทธิในการติดต่อสื่อสารและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เป็นส่วนหนึ่งในการประกอบกิจการของภาคธุรกิจ และการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความต้องการในการบริโภคสินค้าและบริการอื่นๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ของบริการโทรคมนาคม ที่เพิ่มขึ้นตามมาด้วย ทำให้อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ได้รับการพัฒนาและเกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ก่อให้เกิดการผลิตและการลงทุนที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น

ในรายงานฉบับนี้ ได้รวบรวมตัวเลขทางสถิติที่แสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่า ประเทศใดมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทรัพยากรมนุษย์ และอัตราดอกเบี้ย ที่ภายหลังการเปิดเสรีมีแนวโน้มที่จะเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศที่มีฐานะมั่งคั่งมากขึ้น

ตารางที่ 1-5
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปี 2558

ประเทศ	จำนวนประชากร (ล้านคน)	กำลังแรงงาน (ล้านคน) (2557)	อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)
สิงค์โปร์	5.54	3.11	3.0
บรูไน	0.42	0.20	3.8
มาเลเซีย	30.33	13.30	2.0
ไทย	67.96	40.06	0.9
อินโดนีเซีย	257.56	124.06	6.2
ฟิลิปปินส์	100.70	43.81	7.1
เวียดนาม	91.70	54.21	2.3
ลาว	6.80	3.38	1.4
กัมพูชา	15.58	9.62	0.4
เมียนมาร์	53.60	30.255	3.3

ที่มา : รวมรวมข้อมูลจาก www.worldbank.org, 2559

จากตารางที่ 1-5 จะเห็นได้ว่า แม้ประเทศอินโดนีเซียที่เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ติด 1 ในกลุ่มประเทศจี 20 ของโลก มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศซึ่งปรับความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อแล้ว (GDP purchasing power parity : PPP) สูงกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่หากเมื่อนำมาคำนวณต่อหัวประชากรแล้ว พบว่า มีรายได้ต่อหัวอยู่ในอันดับที่ 5 ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ในขณะที่ประชากรชาวสิงคโปร์มีอำนาจในการซื้อสูงสุดของ 10 ประเทศในกลุ่มอาเซียน คือ รายละ 85,208.8 ดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมา คือ ประชากรชาวบรูไนที่มีรายได้ต่อหัวสูงถึง 70,817.0 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งทั้งสองประเทศถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูงสุดเป็นอันดับที่ 4 และ 5 ของโลก ตามลำดับ

ตารางที่ 1-6
ประชากร กำลังแรงงาน และอัตราการว่างงาน ปี 2558

ประเทศ	จำนวนประชากร (ล้านคน)	กำลังแรงงาน (ล้านคน) (2557)	อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)
สิงค์โปร์	5.54	3.11	3.0
บรูไน	0.42	0.20	3.8
มาเลเซีย	30.33	13.30	2.0
ไทย	67.96	40.06	0.9
อินโดนีเซีย	257.56	124.06	6.2
ฟิลิปปินส์	100.70	43.81	7.1
เวียดนาม	91.70	54.21	2.3
ลาว	6.80	3.38	1.4
กัมพูชา	15.58	9.62	0.4
เมียนมาร์	53.60	30.255	3.3

ที่มา : รวมรวมข้อมูลจาก www.worldbank.org, 2559

ปัจจัยทางด้านทรัพยากรมนุษย์ จะพบว่า ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรเกิน 200 ล้านคน และมีกำลังแรงงานที่เกินกว่า 100 ล้านคน ซึ่งแตกต่างกับประเทศบรูไนที่มีกำลังแรงงานเพียง 2 แสนคนเท่านั้น และมีความเป็นไปได้อย่างยิ่งว่าหลังเปิดเสรี อาจมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างประเทศจำนวนมากจะทะลักเข้าสู่ประเทศที่มีจำนวนกำลังแรงงานน้อยและมีรายได้ต่อหัวสูง เช่น ประเทศสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย สำหรับประเทศไทยของเรา แม้มีจำนวนประชากรน้อยกว่าประเทศฟิลิปปินส์ แต่อัตราการว่างงานของประเทศไทยที่ต่ำมากจนติดอันดับต้นๆ ของโลก จึงทำให้เรามีกำลังแรงงานใกล้เคียงกับประเทศฟิลิปปินส์

ตารางที่ 1-7
อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ปี 2558

ประเทศ	อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (ร้อยละ)	อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)	สกุลเงิน	อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (หน่อย/ดอลลาร์สหรัฐฯ)
สิงค์โปร์	3.7	1.6	ดอลล่าสิงคโปร์ (SGD)	1.37
บรูไน	6.8	-1.2	ดอลลาร์บรูไน (BND)	1.37
มาเลเซีย	5.0	-0.4	ริงกิต (MYR)	3.91
ไทย	6.3	0.3	บาท (THB)	34.25
อินโดนีเซีย	8.1	4.2	รูเปียห์ (IDR)	13,389.41
ฟิลิปปินส์	6.3	-0.7	เปโซ (PHP)	45.50
เวียดนาม	7.3	-0.2	ด่ง (VND)	21,697.57
ลาว	n/a	-0.4	กีบ (LAK)	8,147.91
กัมพูชา	n/a	1.3	เรียลกัมพูชา (KHR)	4,067.75
เมียนมาร์	1.5	11.3	จ๊าด (MMK)	1,162.62

ที่มา : รวมรวมข้อมูลจาก www.worldbank.org, 2559

อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือสำคัญของธนาคารกลางประเทศต่างๆ ในการควบคุมอัตราเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตของประเทศ นอกจากนั้นอัตราดอกเบี้ยเป็นปัจจัยสำคัญในการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม จากตารางที่ 1-7 อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงของประเทศในกลุ่มอาเซียนส่วนใหญ่อยู่ระหว่างร้อยละ 6.0 – 8.0 มีเพียงประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และเมียนมาร์เท่านั้นที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ

สำหรับนโยบายการเงินจะสะท้อนผ่านอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (Discount Rate) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ธนาคารกลางของแต่ละประเทศใช้ส่งสัญญาณนโยบายการเงินไปยังธนาคารพาณิชย์ และใช้ควบคุมอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงและอัตราเงินเฟ้อของทั้ง 10 ประเทศ จะพบว่า ในช่วงปี 2558 หลายประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ บูรไน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และลาว มีภาวะเงินฝืด อันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัวตามเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐฯ เศรษฐกิจยุโรป และความอ่อนแอของพลวัตการฟื้นตัวในเศรษฐกิจญี่ปุ่น

เมื่อเปรียบเทียบและจัดกลุ่มประเทศในอาเซียนจากข้อมูลทั้งหมด สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและก้าวข้ามไปแข่งขันกับประเทศอื่นในระดับสากล ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซียมีความพร้อมและมีโอกาสจะได้เปรียบอย่างสูงในการเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กลุ่มต่อมา คือ ประเทศอินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม เป็นกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจปานกลาง สามารถได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีได้ แต่ควรดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการเปิดเสรีและสร้างความรู้ให้กับประชาชน และควรสร้างโอกาสในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมโทรคมนาคม สำหรับกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็ก ได้แก่ ประเทศเมียนมาร์ กัมพูชา และ สปป.ลาว ประเทศในกลุ่มนี้โดยเฉพาะประเทศเมียนมาร์ซึ่งกำลังจะเปิดประเทศครั้งใหม่ มีโอกาสอย่างสูงที่จะมีเงินทุนเคลื่อนย้ายเสรีและเกิดการลงทุนมากขึ้น

แม้ว่าจะมีภูมิภาคใกล้เคียงกัน แต่ด้วยความหลากหลายของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ กลับสร้างความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ ได้ถึง 3 กลุ่ม หลายปัญหายังต้องอาศัยการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่อง AEC ให้กับประชาชนทุกคน จึงจะสามารถปรับตัวเตรียมรับกับสถานการณ์การเปิดเสรีในหลายๆ ด้าน อีกทั้งประเด็นความเหลื่อมล้ำหลายประเทศที่มีฐานะปานกลางและยากจน ก็จำเป็นต้องเร่งผลักดันและพัฒนาตนเอง เพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบหรือถูกดึงทรัพยากรที่มีค่าไปยังประเทศที่มั่งคั่ง

สำหรับประเทศไทยของเราเอง มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางพอจะประคับประคองได้ ยังสามารถสร้างพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศให้มีความพร้อม ขยายโอกาส และกระจายไปยังพื้นที่ห่างไกล ลดความเหลื่อมล้ำของผู้อาศัยระหว่างเมืองและชนบท หรือแม้แต่การสนับสนุนสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการของไทยที่มีศักยภาพพัฒนา สามารถแข่งขันได้กับผู้ประกอบการประเทศอื่นๆ ในอาเซียนได้ต่อไป

ส่วนที่ 2

กิจการโทรคมนาคมกับ ความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบ

จากที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนที่ 1 ความสำคัญของโทรคมนาคมกับเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ ที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาควบคู่กัน โดยที่ผลประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้กลายเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน โดยสภาพเศรษฐกิจและความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ที่สามารถขยายโอกาส และกระจายไปยังพื้นที่ห่างไกล จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างผู้อาศัยระหว่างเมืองและชนบทได้ สำหรับในส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอบทบาทของกิจการโทรคมนาคมที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของประเทศ จากดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ และกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเชิงเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

การวางรากฐานเศรษฐกิจดิจิทัล ประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่างที่เป็นเรื่องของการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานหลักของประเทศ โดยปัจจัยต่างๆ เหล่านั้น หน่วยงานหรือองค์กรระหว่างประเทศก็นำมาเป็นปัจจัยหลักในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบ ดังนั้นบทบาทของกิจการโทรคมนาคมที่มีผลต่อระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของประเทศจากดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ และกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ

สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ได้มีการจัดอันดับของประเทศต่างๆ ทั่วโลกตามระดับขีดความสามารถในการแข่งขันจากดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitiveness Index: GCI) ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ชี้วัดที่ประเมิน 114 ตัวชี้วัด จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มปัจจัยหลักๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Requirements) ซึ่งวัดใน 4 ด้าน ได้แก่ สถาบัน (Institutions) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic environment) การสาธารณสุขและการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Health and primary education) ซึ่งในแต่ละด้านมีเกณฑ์ชี้วัดต่างๆ ทั้งหมดในกลุ่มปัจจัยนี้ รวม 45 ตัวชี้วัด

2. ปัจจัยยกระดับประสิทธิภาพ (Efficiency enhancers) ซึ่งวัดใน 6 ด้าน ได้แก่ การศึกษาและการฝึกอบรมระดับสูง (Higher education and training) ความมีประสิทธิภาพของตลาดสินค้า (Goods market efficiency) ความมีประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน (Labor market efficiency) การพัฒนาตลาดการเงิน (Financial market development) ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี (Technological readiness) และขนาดตลาด (Market size) ซึ่งในแต่ละด้านมีเกณฑ์ชี้วัดต่างๆ ทั้งหมดในกลุ่มปัจจัยนี้ รวม 53 ตัวชี้วัด

3. ปัจจัยนวัตกรรมและศักยภาพความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Innovation and sophistication factor) ซึ่งวัดใน 2 ด้าน ได้แก่ ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Business sophistication) และนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งในแต่ละด้านมีเกณฑ์ชี้วัดต่างๆ ทั้งหมดในกลุ่มปัจจัยนี้รวม 16 ตัวชี้วัด

จากเกณฑ์ชี้วัดทั้งสิ้น 114 ตัวชี้วัด ดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาตามปัจจัยหลัก 3 กลุ่ม ตามที่ WEF นำมาใช้ในการคำนวณและจัดระดับความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศนั้น ได้คำนึงถึงระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Stage of development) ของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ จะกำหนดน้ำหนักสำหรับการประเมินจากระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นต่อประชากร (GDP per capita) เพื่อแบ่งประเทศต่างๆ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ประเทศที่อาศัยการขับเคลื่อนการแข่งขันด้วยปัจจัยพื้นฐาน (Factor driven) ได้แก่ประเทศที่มี GDP per capita น้อยกว่า 2,000 ดอลลาร์สหรัฐ

กลุ่มที่ 2 ประเทศที่อาศัยการขับเคลื่อนการแข่งขันด้วยประสิทธิภาพการลงทุน (Efficiency driven) ได้แก่ประเทศที่มี GDP per capita 3,000 - 8,999 ดอลลาร์สหรัฐ

กลุ่มที่ 3 ประเทศที่อาศัยการขับเคลื่อนการแข่งขันด้วยนวัตกรรม (Innovation driven) ได้แก่ประเทศที่มี GDP per capita มากกว่า 17,000 ดอลลาร์สหรัฐ

ทั้งนี้ หาก GDP per capita อยู่ในระหว่างช่วงของแต่ละกลุ่มจะเรียกว่า “ประเทศที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่าน (In transition)”

สำหรับรายงานของ WEF ฉบับล่าสุด ปี 2559 - 2560 เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2559 ประเทศไทยได้รับการปรับอันดับลดลงมาอยู่ที่อันดับที่ 34 จากอันดับที่ 32 ในปีก่อน สาเหตุหลักมาจากอันดับที่ลดลงของปัจจัยด้านพื้นฐาน (Basic Requirements) ถึงแม้ว่าปัจจัยด้านการยกระดับประสิทธิภาพ (Efficiency enhancers) และปัจจัยด้านนวัตกรรมและศักยภาพความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Innovation and sophistication factor) จะเพิ่มขึ้นก็ตาม

1. ในส่วนของปัจจัยด้านพื้นฐาน ถึงแม้ว่าการจัดอันดับจะตกลงมาอยู่อันดับที่ 44 จากอันดับที่ 42 แต่หากพิจารณาปัจจัยด้านพื้นฐาน (Basic Requirement) ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ด้านสถาบัน ด้านสาธารณสุขและการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านเศรษฐกิจมหภาค จะพบว่าปัจจัยด้านพื้นฐานที่มีอันดับดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาค จากเดิมปีก่อนมีอันดับที่ 27 เป็นอันดับที่ 13 ส่วนด้านสาธารณสุขและการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอันดับลดลงจากปีก่อนอันดับที่ 67 เป็นอันดับที่ 86 ด้านสถาบัน จากเดิมปีก่อนอันดับที่ 82 ลดลงเป็นอันดับที่ 84 และด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานลงไปเป็นอันดับที่ 49 จากอันดับที่ 44 ในปีก่อน แม้ว่าด้านสาธารณสุขและการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำคะแนนได้น้อยลงจาก 5.7 ลงมา 5.5 แต่ก็ยังถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่ม (ภาพที่ 2-1)

ภาพที่ 2-1
ผลการจัดอันดับปัจจัยด้านพื้นฐาน (Basic requirements) ของประเทศไทยปี 2555 - 2560

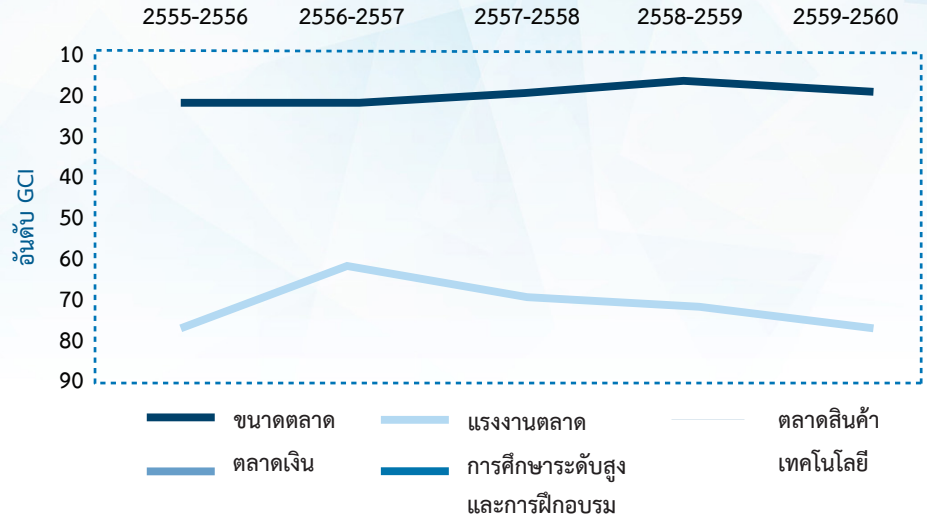

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017

สำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียน จะพบว่า ประเทศพัฒนาแล้ว ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ยังคงมีปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนประเทศที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย อาทิ ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม มีอันดับใกล้เคียงจากปีก่อนหน้า (ตารางที่ 1-1)

ตารางที่ 2-1
เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยขั้นพื้นฐาน ในปี 2559 – 2560

Basic Requirement			
	2558-2559	2559-2560	การเปลี่ยนแปลง
สิงค์โปร์	1	1	-
มาเลเซีย	22	26	V
ไทย	42	44	V
อินโดนีเซีย	49	52	V
บรูไน	-	50	N/A
ฟิลิปปินส์	66	65	^
เวียดนาม	72	73	V
ลาว	93	96	V
กัมพูชา	86	99	V
เมียนมาร์	128	-	N/A

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017

2. ปัจจัยยกระดับประสิทธิภาพ (Efficiency enhancers) มีอันดับที่ดีขึ้น จากอันดับที่ 38 ในปีก่อน ขึ้นมาที่อันดับที่ 37 ในปีนี้ เมื่อพิจารณาทั้ง 6 ด้านแล้ว จะพบว่า มีเพียง 2 ด้าน ที่อันดับคงที่เท่าเดิมเหมือนปีก่อน ได้แก่ด้านตลาดการเงิน และด้านขนาดตลาด ส่วนปัจจัยทางด้านความพร้อมทางเทคโนโลยี ด้านการศึกษาและการฝึกอบรม ด้านตลาดแรงงาน ด้านตลาดสินค้าถูกปรับลดลงเล็กน้อย โดยในภาพรวมปัจจัยในกลุ่มการยกระดับประสิทธิภาพ ถือเป็นกุญแจหรือปัจจัยสำคัญที่จะยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในกลุ่ม Efficiency Driven ซึ่งประเทศไทยก็เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มนี้ นับเป็นเรื่องดีที่ประเทศไทยมีอันดับที่ดีขึ้นในปีนี้ และแนวโน้มของประเทศในกลุ่มอาเซียน อาทิ ประเทศเวียดนาม กัมพูชา และลาว ก็มีแนวโน้มดีขึ้นเช่นเดียวกัน (ภาพที่ 2-2 และตารางที่ 2-2)

ภาพที่ 2-2
ผลการจัดอันดับด้านปัจจัยเสริมประสิทธิภาพ
(Efficiency enhancers) ของประเทศไทยปี 2555 - 2560

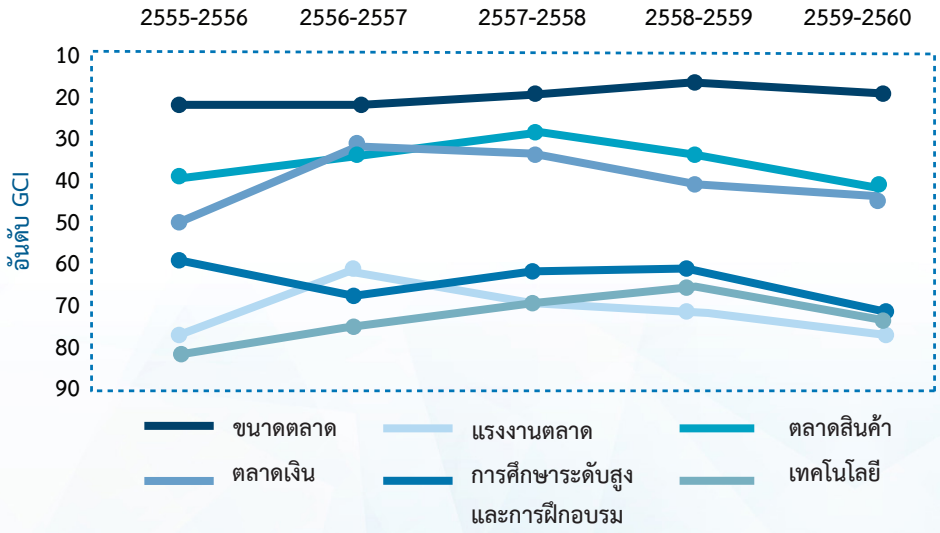

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017

ตารางที่ 2-2
เปรียบเทียบปัจจัยด้านการเสริมประสิทธิภาพ ในปี 2559 – 25560

Efficiency Enhancer			
	2558-2559	2559-2560	การเปลี่ยนแปลง
สิงค์โปร์	2	2	-
มาเลเซีย	22	24	V
ไทย	38	37	^
อินโดนีเซีย	46	49	V
บรูไน	-	87	N/A
ฟิลิปปินส์	51	58	V
เวียดนาม	70	65	^
ลาว	101	97	^
กัมพูชา	106	104	^
เมียนมาร์	131	-	N/A

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017

3. ปัจจัยทางนวัตกรรมและศักยภาพ ประกอบด้วย ด้านความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ และด้านนวัตกรรม (Innovation and sophistication factor) ก็เป็นอีกปัจจัยที่ประเทศไทยมีการจัดอันดับสูงขึ้น จากอันดับที่ 48 ในปีก่อน ขึ้นมาที่อันดับที่ 47 ในปีนี้ เมื่อมองลงไปในปัจจัยอีก 2 ปัจจัย ได้แก่ปัจจัยในด้านนวัตกรรม ที่มีอันดับดีขึ้น 3 อันดับ และปัจจัยในด้านความน่าเชื่อถือทางธุรกิจ ที่มีอันดับลดลงถึง 8 อันดับ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าอันดับด้านความน่าเชื่อถือของประเทศไทยจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ประเทศไทยก็สามารถนำนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการแข่งขันของประเทศได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ จนสามารถทำให้ประเทศไทยได้อันดับดีขึ้นจากปีก่อน (ภาพที่ 2-3 และตารางที่ 2-3)

ภาพที่ 2-3
ผลการจัดอันดับปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ
(Business sophistication and innovation) ของประเทศไทยปี 2555 - 2560

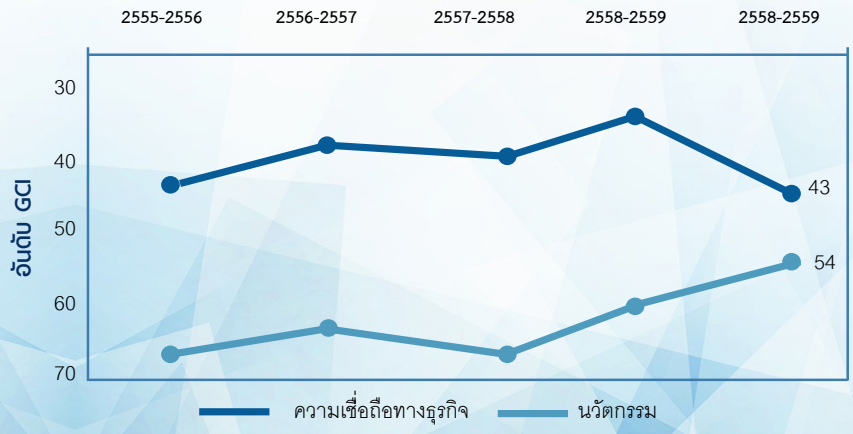

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017

ตารางที่ 2-3
เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านนวัตกรรมและศักยภาพในปี 2559 – 2560

Innovation and Business Sophistication			
	2558-2559	2559-2560	การเปลี่ยนแปลง
สิงค์โปร์	11	12	V
มาเลเซีย	17	20	V
ไทย	48	47	^
อินโดนีเซีย	33	32	^
บรูไน	-	78	N/A
ฟิลิปปินส์	47	53	V
เวียดนาม	88	84	^
ลาว	121	118	^
กัมพูชา	103	93	^
เมียนมาร์	134	-	N/A

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017

ประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการแข่งขันด้วยประสิทธิภาพการลงทุน (Efficiency driven) ดังภาพที่ 4 แสดงถึงระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในหลายปัจจัยนั้น อยู่ในอันดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่มเดียวกัน และการที่ไทยได้เลื่อนอันดับในส่วนของปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยที่มีการจัดอันดับสูงขึ้น เพราะเปรียบกับเป็นการวางรากฐานให้แก่ประเทศไทยหากภายภาคหน้าประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพราะปัจจัยหลักในการพัฒนาด้านความสามารถในการแข่งขันของประเทศในกลุ่มนี้คือ ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญ

ภาพที่ 2-4
ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ
ที่มีการแข่งขันด้วยประสิทธิภาพการลงทุน (Efficiency driven)
โดยเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

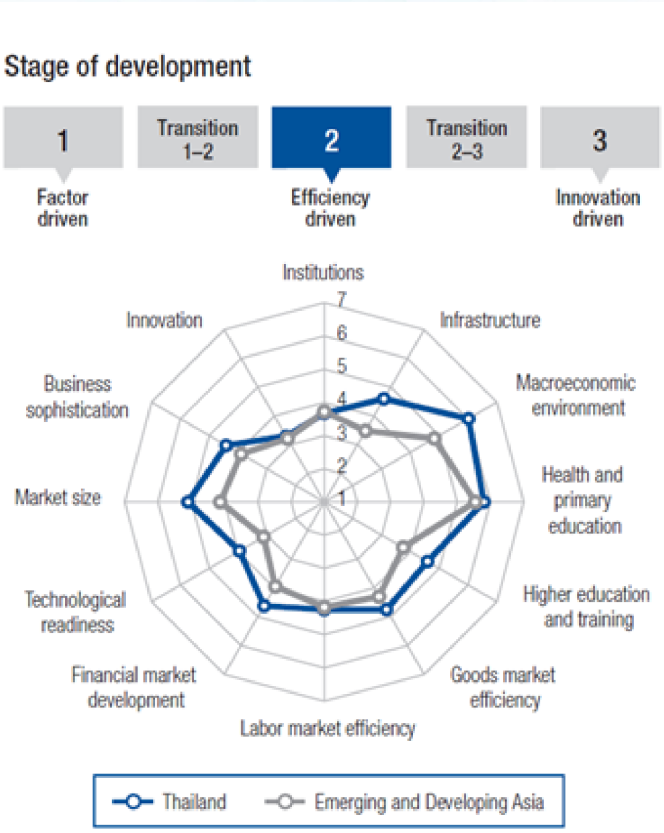

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2015

เมื่อเปรียบเทียบอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเชิงกับต่างประเทศ หรือประเทศคู่แข่งในกลุ่มเดียวกันอย่างมาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีการปรับลดลง ซึ่งถือเป็นเรื่องดีเพราะว่าปัจจัยในกลุ่มเสริมประสิทธิภาพอย่างเช่นความพร้อมด้านเทคโนโลยี ขนาดของตลาดและการฝึกอบรม มีการจัดอันดับสูงขึ้น นั่นหมายถึงประเทศไทยพัฒนาได้ถูกจุด และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ดีขึ้น ในส่วนของตลาดการเงิน มีการถูกปรับอันดับลดลง ซึ่งสาเหตุหลักมาจาก ความแข็งแกร่งของ Legal Right Index ลดลง ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองระหว่างการกู้ยืมเงิน ทั้งฝ่ายผู้ให้ยืมและผู้กู้ยืม ซึ่งนับเป็นสิ่งที่ภาครัฐหรือผู้ออกกฎหมายควรนับไปเป็นข้อพิจารณาเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและแข็งแกร่งในจุดจุดนี้ เพราะตลาดการเงินโดยเฉพาะความน่าเชื่อถือของกฎหมายคุ้มครองถือเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย

ตารางที่ 2-4
เปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียนตามขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Stage of development)

ขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Stage of Develpment)	ประเทศ	อันดับความสามารถในการแข่งขัน (GCI)				
		2555-2556	2556-2557	2557-2558	2558-2559	2559-2560
จำนวนประเทศที่สำรวจ		144	148	144	140	138
กลุ่ม ที่ 3 ประเทศที่ขับเคลื่อนการแข่งจันด้วยนวัตกรรม (Innovation-Drivan)	สิงค์โปร์	2	2	2	2	2
	มาเลเซีย	25	24	20	18	25
	ไทย	38	37	31	32	34
กลุ่มที่ 2 การแข่งจันด้วยประสิทธิภาพการลงทุน (Efficiency-Drivan)	อินโดนีเซีย	50	38	34	37	41
	บรูไน	28	26	-	-	58
	ฟิลิปปินส์	65	59	52	47	57
กลุ่มที่ 1 การแข่งจันด้วยปัจจัยพื้นฐาน (Factor-Drivan)	เวียดนาม	75	70	68	56	60
	กัมพูชา	85	88	95	90	89
	สปป.ลาว	-	81	93	83	93
	เมียรมาร์	-	139	134	131	-

หมายเหตุ : *มาเลเซีย กำลังเปลี่ยนผ่านไปยังกลุ่มที่ 3, บรูไนและฟิลิปปินส์ กำลังเปลี่ยนผ่านไปยังกลุ่มที่ 2

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017

ภาพที่ 2-5
เปรียบเทียบอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียนตามขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Stage of development)

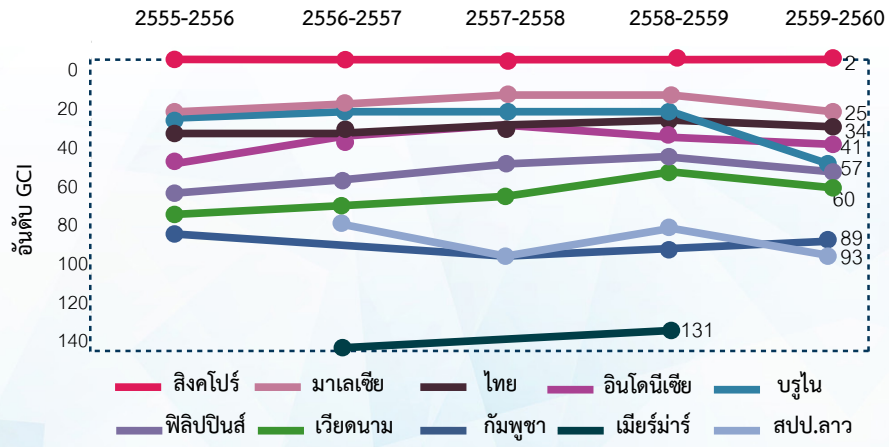

ที่มา: World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016-2017

จากตารางที่ 2-4 และภาพที่ 2-5 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า หากพิจารณาภาพรวมในแต่ละประเทศในอาเซียนแล้ว จะพบว่ามีเพียง 1 ประเทศที่มีการได้รับการจัดอันดับเพิ่มขึ้น ซึ่งก็คือ

กัมพูชา ส่วนสิงคโปร์ได้อันดับที่ 2 เท่าเดิม และประเทศที่มีการถูกปรับอันดับลงได้แก่ ฟิลิปปินส์ ลาว มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และประเทศไทย

เปรียบเทียบกับดัชนีความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านที่มีอันดับดีขึ้น ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาค คะแนนเพิ่มขึ้นอยู่ในอันดับที่ 13 จากอันดับที่ 27 ใน ปี 2558 อันดับดีขึ้นจากในแง่สมดุลในงบประมาณภาครัฐ สัดส่วนการออมที่สูงขึ้น และสัดส่วนหนี้รัฐบาลต่อผลผลิตมวลรวมประชาชาติที่ลดต่ำลง ที่สำคัญคือ ในด้านนวัตกรรม ได้อันดับดีขึ้นจากอันดับ 57 เป็นอันดับ 54

ขณะเดียวกัน WEF มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจต่อการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทยว่า ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของนวัตกรรมเป็นพิเศษ เพื่อเตรียมรองรับต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมยุค 4.0 ตามที่รัฐบาลมุ่งเน้นมาโดยตลอดในช่วงที่ผ่านมา

ด้วยความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีความสำคัญต่อศักยภาพในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบของประเทศต่างๆ ทั่วโลก WEF ร่วมกับ INSEAD ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาธุรกิจชั้นนำของประเทศฝรั่งเศส ได้ตีพิมพ์ผลการคำนวณดัชนีของแต่ละประเทศทั่วโลก เพื่อจัดอับดับความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ระดับการใช้ประโยชน์จาก ICT และผลกระทบในแต่ละประเทศ ซึ่งเรียกว่า “ดัชนีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Network Readiness Index: NRI)” ซึ่งจัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี มีตัวชี้วัดครอบคลุมในหลายด้าน ประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 53 ตัวแปร นำมาสร้างดัชนีย่อยทั้งหมด 4 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 10 เสาหลัก (pillars) ดังนี้

(1) สภาพแวดล้อม (Environment sub-index)

Pillar ที่ 1: สภาพแวดล้อมทางการเมืองและกฎระเบียบ (Political and regulatory environment) (9 ตัวแปร)

Pillar ที่ 2: สภาพแวดล้อมทางธุรกิจและนวัตกรรมใหม่ (Business and innovation environment) (9 ตัวแปร)

(2) ความพร้อม (Readiness sub-index)

Pillar ที่ 3: โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) (4 ตัวแปร)

Pillar ที่ 4: ราคาที่เหมาะสมของค่าบริการ (Affordability) (3 ตัวแปร)

Pillar ที่ 5: ทักษะ (Skills) (4 ตัวแปร)

(3) การใช้งาน (Usage sub-index)

Pillar ที่ 6: การใช้งานส่วนบุคคล (Individual usage) (7 ตัวแปร)

Pillar ที่ 7: การใช้งานในภาคธุรกิจ (Business usage) (6 ตัวแปร)

Pillar ที่ 8: การใช้งานโดยภาครัฐบาล (Government usage) (3 ตัวแปร)

(4) ผลกระทบ (Impact sub-index)

Pillar ที่ 9: ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic impacts) (4 ตัวแปร)

Pillar ที่ 10: ผลกระทบทางสังคม (Social impacts) (4 ตัวแปร)

ภาพที่ 2-6
อันดับดัชนีชี้วัดความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสารของประเทศไทย ปี 2546 - 2559

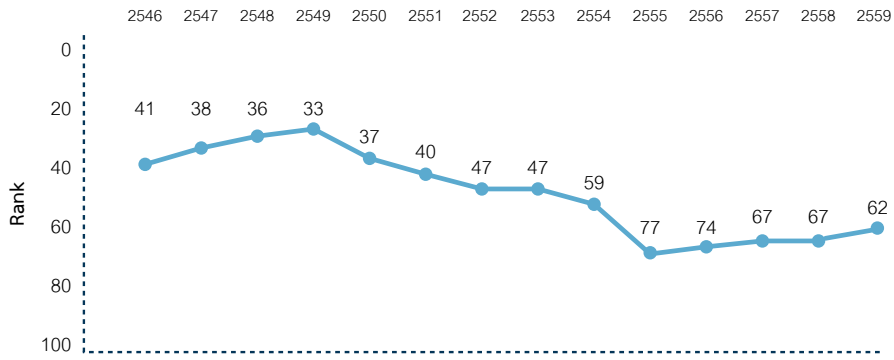

ที่มา : World Economic Forum. The Global Information Technology Report 2016

จากภาพที่ 2-6 เห็นได้ว่า ระหว่างปี 2546 - 2549 NRI ของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ต่อมาในปี 2550 - 2555 แนวโน้มอันดับ NRI ของประเทศไทยกลับลดลง และขยับขึ้นมาอีกในช่วง 4 ปีหลัง ซึ่งความผันผวนดังกล่าว อาจสันนิษฐานว่าการพัฒนาทางเทคโนโลยีจะก้าวหน้าหรือถดถอยนั้น เป็นผลมาจากทั้งภายในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเอง หรือแม้แต่ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบ รวมถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมโลกหรือประเทศอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณารายละเอียดว่า ปัจจัยหรือตัวชี้วัดใดที่เป็นแรงกระตุ้นและทำให้อันดับ NRI ของประเทศไทยมีที่เริ่มถดถอยในช่วงแรก และปัจจัยหรือตัวชี้วัดใดที่เป็นตัวผลักดันให้อันดับ NRI เพิ่มขึ้นในช่วงปีหลังๆ มานี้

ภาพที่ 2-7

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็งของประเทศไทยในอันดับ NRI

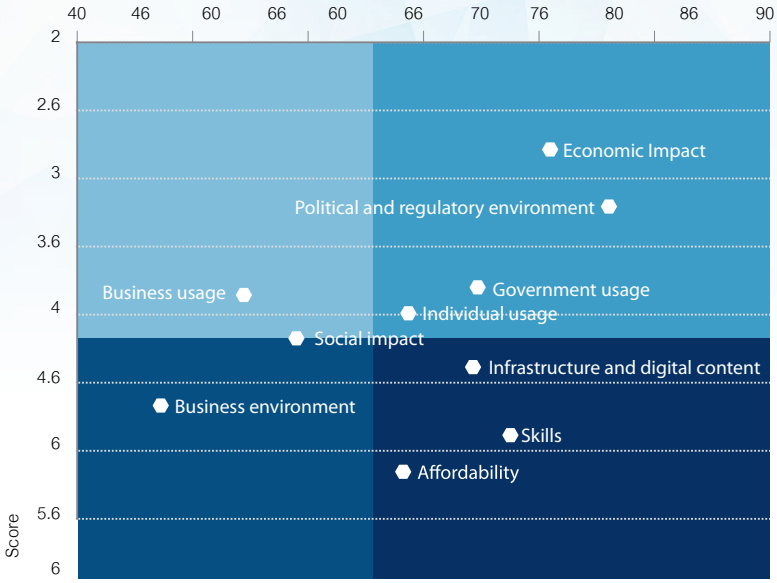

ที่มา : World Economic Forum. The Global Information Technology Report 2016

ภาพที่ 2-8

ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทยเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (Upper-middle-income group)

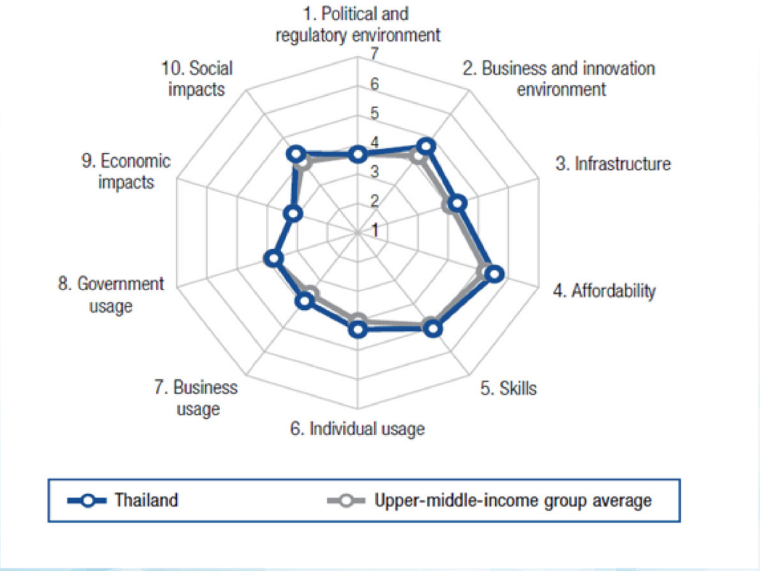

ที่มา : World Economic Forum. The Global Information Technology Report 2016

จากภาพที่ 2-7 เมื่อกำหนดให้แกนตั้ง แทนค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงอันดับต่อปี โดยเมื่อค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยแสดงว่าปัจจัยนั้นมีผลทำให้อันดับ NRI ของประเทศลดลง หรือเมื่อค่าอันดับสูงขึ้นศักยภาพในการแข่งขันจะลดลง และเมื่อค่าเฉลี่ยคะแนนมาก แสดงว่าปัจจัยนั้นมีผลทำให้อันดับ NRI ของประเทศเพิ่มขึ้นจึงทำให้อันดับของประเทศดีขึ้น หรือค่าอันดับที่น้อยลงศักยภาพในการแข่งขันจะดีขึ้น และให้แกนระนาบ แทนอันดับของปัจจัยต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น นั่นคือ หากปัจจัยใดมีอันดับน้อยแสดงว่า หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้ว ประเทศนั้นมีศักยภาพในด้านที่กำลังวิเคราะห์ดีกว่าประเทศอื่นๆ และหากปัจจัยใดมีค่าอันดับสูงแสดงว่า ปัจจัยนั้นเป็นปัจจัยที่มีศักยภาพต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ

ผลการวิเคราะห์ในกรณีของประเทศไทย (ภาพที่ 2-7 และภาพที่ 2-8) ทำให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในภาคเอกชน ถืออยู่ในช่วงปัจจัยบวกที่มีค่าเฉลี่ยและอันดับที่สามารถสนับสนุนแนวโน้มให้ดีขึ้น จึงทำให้อันดับปัจจุบันอยู่ในอันดับที่ค่อนข้างดีหรือส่งเสริมให้ศักยภาพการแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทยดีขึ้น ได้แก่

สภาพแวดล้อมทางธุรกิจและนวัตกรรมใหม่ (อันดับที่ 48) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนกระบวนการในการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (อันดับที่ 54) อัตราภาษีธุรกิจต่อกำไร (อันดับที่ 29) และขีดความสามารถในการร่วมทุน (อันดับที่ 33) เป็นต้น

การใช้งานในภาคธุรกิจ (อันดับที่ 51) โดยมีจุดแข็งอยู่ที่การใช้งานอินเทอร์เน็ตระหว่างภาคธุรกิจกันเอง และระหว่างภาคธุรกิจกับผู้บริโภค

โครงสร้างพื้นฐาน (อันดับที่ 67) โดยมีเฉพาะความครอบคลุมของโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปยังการใช้งานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ และการใช้งานของ social network ต่างๆ

ผลกระทบทางสังคม (อันดับที่ 57) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบของการใช้ ICT ในภาคธุรกิจ (อันดับที่ 55) และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน (อันดับที่ 54)

ในทางตรงกันข้าม **สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ** กลับเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ศักยภาพการแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทยลดลง และผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ โดยปัจจัยที่ทำให้ภาครัฐมีศักยภาพที่ลดลง ได้แก่

ปัจจัยด้านกฎระเบียบและการกำกับดูแล (อันดับที่ 80) โดยเฉพาะการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (อันดับที่ 113) ความมีประสิทธิภาพของตัวบทกฎหมาย (อันดับที่ 90) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ICTs (อันดับที่ 87)

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (อันดับที่ 74) โดยเฉพาะการขอลิขสิทธ์ของแอพพลิเคชั่นทางด้าน ICT (อันดับที่ 75) และการให้ความรู้อย่างเข้มข้นของการทำงาน (อันดับที่ 90)

การใช้งานโดยภาครัฐบาล (อันดับที่ 69) โดยเฉพาะวิสัยทัศน์การให้ความสำคัญด้าน ICT ของภาครัฐ (อันดับที่ 73) และความสำเร็จของรัฐบาล ในการส่งเสริม ICTs (อันดับที่ 85)

เปรียบเทียบอันดับ NRI กับประเทศในกลุ่มอาเซียน

นอกจากการวิเคราะห์ปัจจัยของประเทศแล้ว ข้อมูลอันดับ NRI ยังมีประโยชน์ที่จะทำให้สามารถเปรียบเทียบตำแหน่งความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเชิงเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีศักยภาพในเชิงการแข่งขันที่ใกล้เคียงกันในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคม

ตารางที่ 2-5
ดัชนีชี้วัดความพร้อมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Network Readiness Index: NRI) ของประเทศในกลุ่มอาเซียนเชิงเปรียบเทียบ

ประเทศ	NRI 2016		NRI 2015		คะแนนเทียบกับปีก่อน
	คะแนน	อันดับใน AEC อันดับโลกจากทั้งหมด 139	คะแนน	อันดับใน AEC อันดับโลกจากทั้งหมด 143	
สิงค์โปร์	6.0	1(1)	6.0	1(1)	★
มาเลเซีย	4.9	2(31)	4.9	2(32)	★
ไทย	4.2	3(62)	4.0	3(67)	^
อินโดนีเซีย	4.0	4(73)	3.9	4(76)	v
ฟิลิปปินส์	4.0	5(77)	4.0	5(79)	★
เวียดนาม	3.9	6(78)	3.9	6(85)	★
สปป.ลาว	3.4	7(104)	3.6	7(97)	^
กัมพูชา	3.4	8(109)	3.3	8(108)	v
เมียนมาร์	2.7	9(133)	2.5	9(139)	v

ที่มา : World Economic Forum. The Global Information Technology Report 2016

ภาพที่ 2-9
เปรียบเทียบองค์ประกอบในการวัดความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม

ที่มา : World Economic Forum. The Global Information Technology Report 2016

เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกันแล้ว ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของไทยตามหลังเพียงประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซียเท่านั้น ซึ่งประเทศสิงคโปร์อยู่ในกลุ่มประเทศรายได้สูง (High-income group average) สำหรับประเทศมาเลเซียถือได้ว่าอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (Upper-middle-income group) เช่นเดียวกันกับประเทศไทย แต่มีปัจจัยบวกทั้งการใช้งานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และค่อนข้างโดดเด่นและมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มประเทศที่ใกล้เคียงกันมาก โดยเฉพาะในการใช้งาน สภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ และด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการดำเนินนโยบายของประเทศมาเลเซียนั้นแตกต่างจากของประเทศไทย โดยความพร้อมและการส่งเสริมให้ใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศล้วนแล้วแต่ให้ภาครัฐล้วนแต่มีจุดเริ่มต้น และเป็นแกนนำผลักดันนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากอันดับ NRI ของประเทศไทย รวมถึงผลการเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน การที่ประเทศไทยมีอันดับของดัชนีชี้วัดความพร้อมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีอันดับดีขึ้นจากปีที่ผ่านมา แต่หากประเทศไทยยังคงไม่แก้ไขหรือส่งเสริมปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน อาทิ ด้านกฎระเบียบและการกำกับดูแล ด้านการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของภาครัฐ และผลกระทบทางภาคเศรษฐกิจ ซึ่งล้วนแต่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลักดันให้มีการปกป้องหรือรักษาทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในแง่ของการบังคับใช้กฎหมายและส่งเสริมให้มีการคิดค้นนวัตกรรม

ดังนั้น หากวิเคราะห์ระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศแล้ว ทิศทางการแข่งขันและพัฒนาประเทศในอนาคตจะต้องอาศัยปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพของประเทศโดยรวมให้เกิดความเชี่ยวชาญและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมผ่านการลงทุนปัจจัยพื้นฐานในมิติต่างๆ ทั้งนี้ การส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ที่จะตอบสนองความต้องการทั้งในภาคประชาชนและธุรกิจได้นั้น ภาครัฐจะต้องเป็นผู้นำบทบาทการขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดการสร้างศักยภาพการแข่งขันด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้งาน พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถที่จะรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนส่งเสริมความสามารถในการนำมาประยุกต์ให้เกิดความสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้

นอกเหนือจากปัจจัยบวกต่างๆ ยังคงมีความท้าทายในการกำหนดนโยบายและแผนของ กสทช. ในระยะต่อไปเพื่อจะขยับอันดับตัวชี้วัดในด้านอื่น เช่น การกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแห่งชาติ ส่งเสริมให้มีการขยายโครงสร้างพื้นฐานทางสาย (Fiber optic) ควบคู่ไปกับการกำกับดูแลด้านการแข่งขัน เพื่อให้อัตราค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ลดลงและมีจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตประจำที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งมาตรการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการนำสายลงดิน

การติดตามความก้าวหน้าและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทางเทคโนโลยี

การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และการเข้าถึงภาคบริการโทรคมนาคม ถือได้ว่ามีผลกระทบเชิงบวกต่อภาคเศรษฐกิจต่างๆ อีกทั้ง ในยุคแห่งข้อมูลสารสนเทศและความรู้ (Information and Knowledge Society) การเข้าถึงข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งที่ได้สร้างความแตกต่างในเรื่องของรายได้ สถานภาพทางสังคม และการเรียนรู้เป็นอย่างมาก หรืออาจเรียกได้ว่าผู้คนในประเทศที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ มีความได้เปรียบมากกว่าคนในประเทศที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ซึ่งนำไปสู่ความแตกต่างในด้านการศึกษา รวมทั้งสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สิ่งนี้คือปัญหาที่เรียกว่า “Digital Divide” หรือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและความรู้

สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union: ITU) โดยเฉพาะกลุ่มงานทางภาคการพัฒนาโทรคมนาคม (ITU-D, Telecommunication Development Sector) ที่มีภารกิจในการส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศในนานาประเทศอย่างเท่าเทียม ได้พัฒนาดัชนีสำหรับในการติดตามความก้าวหน้าและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทางเทคโนโลยี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อบ่งบอกถึงระดับและวิวัฒนาการการพัฒนา ICT ภายในประเทศ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศอื่นๆ ยกระดับการพัฒนา ICT ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา การเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ตัวอย่างเช่น ความแตกต่างระหว่างการพัฒนาระดับ ICT ระหว่างประเทศ และศักยภาพการพัฒนา ICT ในขอบเขตที่แต่ละประเทศสามารถนำมาใช้กระตุ้นการเติบโตและการพัฒนาในบริบทของขีดความสามารถและทักษะที่มีอยู่

และข้อมูล และดัชนีตะกร้าราคาในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูล (The ICT Price Basket: IPB) เป็นดัชนีที่ใช้วัดขีดความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศต่างๆ

โดยได้ปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดหลายด้านให้เหมาะสมกับกลุ่มประเทศสมาชิก ความสม่ำเสมอในการใช้ข้อมูล ช่วงเวลาในการติดตามผล และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัด โดย ITU ได้จัดทำรายงาน Measuring the Information Society (MIS) ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2550 ประกอบด้วย 2 ดัชนีหลักที่ใช้ในการติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนา ICTs และติดตามความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี ได้แก่ ดัชนีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูล และดัชนีตะกร้าราคาในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูล (The ICT Price Basket: IPB) เป็นดัชนีที่ใช้วัดขีดความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศต่างๆ

ในปี 2559 ดัชนีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ IDI ประกอบไปด้วย 11 ตัวชี้วัดที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดและเปรียบเทียบการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ วิเคราะห์เป็น IDI ของปี 2559 โดยใช้ข้อมูลของปี 2559 และทำการเปรียบเทียบข้อมูลของ IDI ปี 2558 โดยกรอบแนวคิดของ IDI สามารถนำไปประยุกต์และใช้ได้เหมาะสม

ได้ในแต่ละประเทศซึ่งมีกระบวนการพัฒนา ICT ใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ICT readiness สะท้อนจากระดับของโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง ICT ระดับที่ 2 ICT intensity สะท้อนจากระดับการใช้ ICT ของภาคประชาสังคม และระดับที่ 3 ICT impact สะท้อนจากการติดตามผลการใช้ ICT ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ (ภาพที่ 12) กรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการเลือกใช้ตัวชี้วัดได้ทั้งหมด 11 ตัว มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-10 ซึ่งสามารถจัดให้อยู่ใน 3 กลุ่มหลักซึ่งมีสัดส่วนของคะแนนรวมหรือน้ำหนักต่างกัน (ภาพที่ 13) ดังนี้

(1) การเข้าถึง ICT (ICT access) มีน้ำหนักร้อยละ 40 ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัวแปร

(2) การใช้ ICT (ICT use) มีน้ำหนักร้อยละ 40 ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวแปร

(3) ทักษะด้าน ICT (ICT skills) มีน้ำหนักร้อยละ 20 ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวแปร

ภาพที่ 2-10
กรอบแนวคิดของดัชนีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

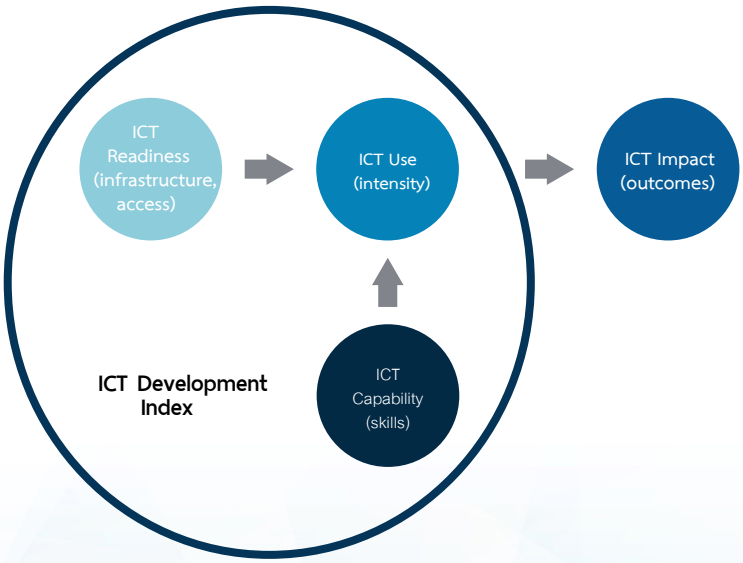

ที่มา : ITU, 2559

ภาพที่ 2-11
ตัวชี้วัดของดัชนีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ICT access	Formula	(%)	
a. จำนวนสายโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน	a/60	0.20	
b. จำนวนผู้ลงทะเบียนบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน	b/120	0.20	
c. ปริมาณการใช้การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (bit/s) ต่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	log(c)/5.98	0.20	40%
d. สัดส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์	d/100	0.20	
e. สัดส่วนครัวเรือนที่มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	e/100	0.20	
ICT use	**Formula**	**(%)**	
f. สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนตัว	f/100	33	
g. จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตทางสายต่อจำนวนประชากร 100 คน	g/60	33	40%
h. จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน	h/100	33	
ICT skills	**Formula**	**(%)**	
i. ค่าเฉลี่ยจำนวนปีในโรงเรียน	15	33	
j. อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา	j/100	33	
k. อัตราการเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัย	k/100	33	20%

ICT Development Index

ที่มา : ITU, 2559

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศแล้ว กลุ่มผู้นำทางด้าน ICT ยังคงเป็นประเทศสิงคโปร์มาเลเซีย บูรไน โดยมีอันดับของดัชนี IDI ในระดับโลก เป็นอันดับที่ 20 อันดับที่ 61 และอันดับที่ 77 ตามลำดับ สำหรับประเทศไทยเองแม้ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนจะมีอันดับของดัชนี IDI คงที่ในอันดับที่ 4 แต่เมื่อเทียบกับระดับโลกแล้วจะอยู่ในอันดับที่ 82 ซึ่งมีอันดับลดลง 4 อันดับจากปี 2558 (ภาพที่ 2-12)

ภาพที่ 2-12
ดัชนี IDI ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2559

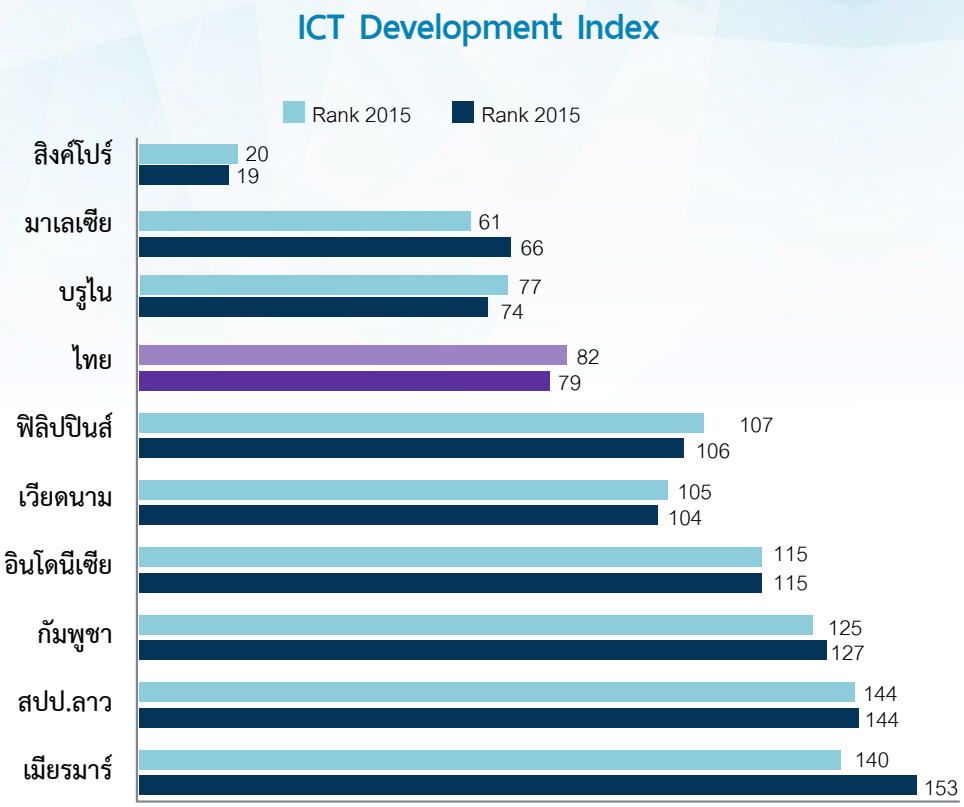

ที่มา: ITU, 2559

สำหรับดัชนีในด้านการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ (ICT Development Index: IDI) พบว่า ในปี 2559 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 82 ของโลก ที่คะแนน 5.18 โดยจากปี 2558 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 79 ของโลก ที่คะแนน 5.05 เมื่อจำแนกตามดัชนีย่อยของประเทศไทย ปี 2559 มีรายละเอียด ดังนี้

ดัชนีย่อย ICT Access ประกอบด้วย ตัวชี้วัดทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการเข้าถึงทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะด้านโทรคมนาคม ในปี 2559 อยู่ในอันดับที่ 89 ที่ระดับคะแนน 5.50 ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2558 ในอันดับที่ 92 ที่มีระดับคะแนนที่ 5.24

ดัชนีย่อย ICT Use ประกอบด้วย ตัวชี้วัดทางด้านการใช้อินเทอร์เน็ตทั้งทางสายและผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในปี 2559 อยู่ในอันดับที่ 59 ที่ระดับคะแนน 14.33 ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2558 ที่อยู่ในอันดับที่ 65 และมีระดับคะแนนอยู่ที่ 4.27

ดัชนีย่อย ICT Skills ประกอบด้วย ตัวชี้วัดอัตราการรู้หนังสือ และอัตราการลงทะเบียนเรียนในโรงเรียน โดยในปี 2559 อยู่ในอันดับที่ 80 ที่ระดับคะแนน 6.21 ซึ่งมีอันดับคงที่จากปี 2558 (ตารางที่ 2-6)

ตารางที่ 2-6
ดัชนีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทยปี 2559

ICT access sub - index	**5.50**
a. จำนวนสายโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน (%)	7.88
b. จำนวนผู้ลงทะเบียนบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน (%)	125.81
c. ปริมาณการใช้การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (bit/s) ต่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	64,907.22
d. สัดส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์ (%)	29.52
e. สัดส่วนครัวเรือนที่มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)	52.16
ICT use sub - index	**4.33**
f. สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนตัว (%)	39.32
g. จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตทางสายต่อจำนวนประชากร 100 คน (%)	9.24
h. จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน (%)	75.28
ICT skills sub - index	**6.21**
i. ค่าเฉลี่ยจำนวนปีในโรงเรียน (%)	7.32
j. อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (%)	86.21
k. อัตราการเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัย (%)	51.38

ที่มา: ITU, 2559

ภาพที่ 2-13
เปรียบเทียบดัชนีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ปี 2558 และปี 2559

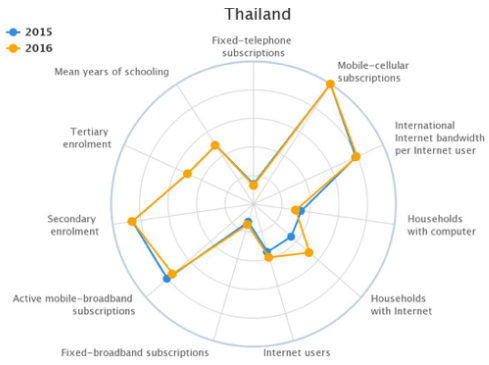

ที่มา: ITU, 2559

สำหรับกรณีของประเทศไทยที่มีแม้ว่าปี 2559 จะมีอันดับเมื่อเทียบกับทุกประเทศทั่วโลกลดลง แต่โดยรวมมีผลคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อน (ภาพที่2-13) โดยส่วนหนึ่งมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในระดับครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น และกระตุ้นตลาดและการใช้งานในภาคบริการนี้ที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และคาดว่าในปี 2559 – 2560 จะมีการยกระดับในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลประเทศไทยประกาศนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล และมีเป้าหมายในการเชื่อมต่อทั้งภาคธุรกิจและครัวเรือน รวมทั้งให้มีการลงทุนโครงข่ายไปทุกหมู่บ้านในอีก 2 – 3 ปีข้างหน้า และมีประเด็นสำคัญในการสร้างโครงข่ายของประเทศผ่านทั้งโครงข่ายสาย และโครงข่ายไร้สาย และการร่วมทุนกับภาคเอกชน (Public-private partnerships)

ส่วนที่3

ดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมไทย

บริการโทรศัพท์ประจำที่

ตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ของประเทศไทยในปี 2559 มีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ (Fixed Line Subscribers) จำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 4.92 ล้านเลขหมาย ลดลงร้อยละ 7.34 เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า หากคิดเป็นสัดส่วนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนครัวเรือนพบว่า มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2559 มีผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ 23.10 ต่อจำนวนครัวเรือน 100 ครัวเรือน ดังภาพที่ 3-1 เนื่องจากภาวะตลาดที่อิ่มตัว ซึ่งมีอัตราการเติบโตชะลอตัวลงและถดถอยจากหลายสาเหตุประกอบกัน ทั้งแง่ในวัฏจักรวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ของเทคโนโลยี PSTN ประกอบกับการทดแทนกันของเทคโนโลยีที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไปจากคุณสมบัติเฉพาะของบริการที่ทดแทนบริการโทรศัพท์ประจำที่ทั้งในด้านความสะดวกสบาย มีรูปแบบการใช้งานได้หลากหลาย ตลอดจนอัตราค่าบริการที่มีแนวโน้มลดต่ำลงหรือต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบต่างๆ ทั้งหลายเหล่านี้ล้วนทำให้การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่จะต้องปรับตัวเพื่อพยายามไม่ให้ตลาดปรับลดรุนแรง ซึ่งสะท้อนได้จากกลยุทธ์ทางด้านราคาของผู้ให้บริการต่างๆที่จะพยายามกระตุ้นให้เกิดการใช้บริการด้วยการกำหนดระดับราคาในลักษณะการส่งเสริมการขายต่างๆ ให้ใกล้เคียงตามพฤติกรรมผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่มาอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม หากจำแนกตลาดบริการนี้ตามพื้นที่ให้บริการแล้ว คาดการณ์ว่าผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีจำนวน 2.50 ล้านเลขหมาย และในเขตพื้นที่ส่วนภูมิภาคมีจำนวน 2.42 ล้านเลขหมาย หรือคิดเป็นสัดส่วนบริการโทรศัพท์ประจำที่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลร้อยละ 50.81 และภูมิภาคร้อยละ 49.19 ซึ่งปี 2559 คาดการณ์ว่าจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลลดลงร้อยละ 8.09 และภูมิภาคร้อยละ 6.56 เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า ดังภาพที่ 3-2

ภาพที่ 3-1
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ ณ สิ้นปี พ.ศ. 2555-2559

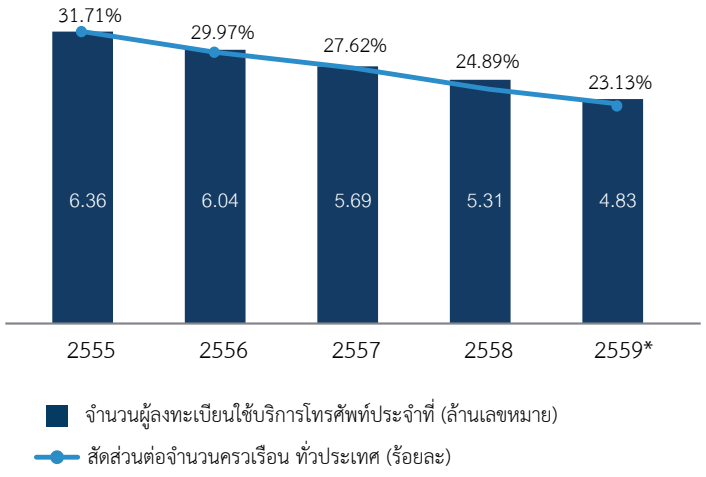

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ภาพที่ 3-2
สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่จำแนกระหว่างเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลกับภูมิภาคปี 2555-2559

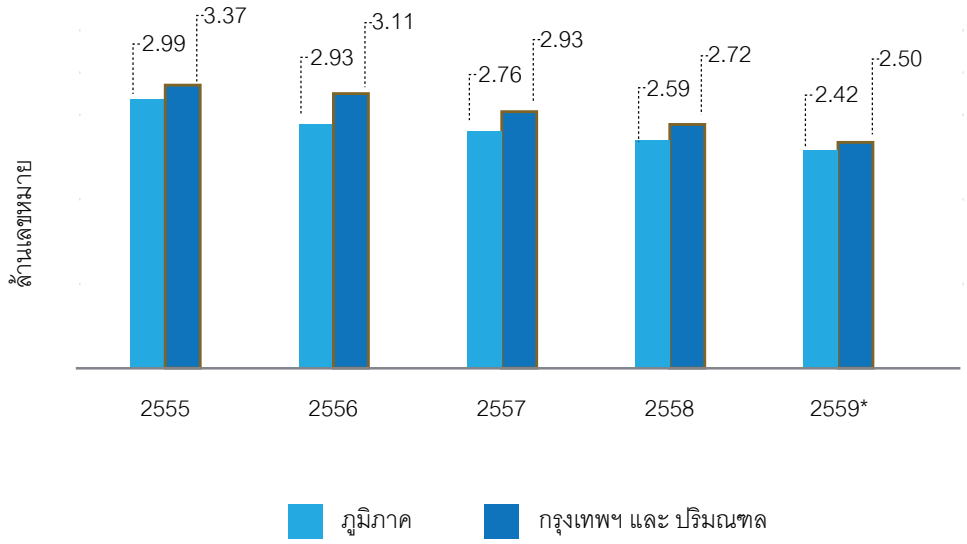

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ตารางที่ 3-1
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่จำแนกตามพื้นที่ให้บริการ ณ สิ้นปี พ.ศ. 2555-2559

จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่	2555	2556	2557	2558	2559
กรุงเทพและปริมณฑล (ล้านเลขหมาย)	3.37	3.11	2.93	2.72	2.50
ภูมิภาค (ล้านเลขหมาย)	2.99	2.93	2.76	2.59	2.42
รวมทั่วประเทศ (ล้านเลขหมาย)	6.36	6.04	5.69	5.31	4.92
อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	-4.44	-5.10	-5.79	-6.68	-7.34
สัดสวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการต่อจำนวนประชากร 100 คน (ร้อยละ)	9.57	9.05	8.49	7.90	7.30
กรุงเทพและปริมณฑล (ร้อยละ)	22.47	20.44	19.03	17.44	15.88
ภูมิภาค (ร้อยละ)	5.81	5.69	5.35	5.02	4.69
สัดส่วนผู้ลงทะเบียนใช้บริการต่อจำนวนครัวเรือน (ร้อยละ)	31.71	29.97	27.62	24.89	23.10
กรุงเทพและปริมณฑล (ร้อยละ)	114.61	105.43	70.04	58.28	53.68
ภูมิภาค (ร้อยละ)	17.47	17.05	16.81	15.56	14.55

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่จำแนกตามพื้นที่ให้บริการปี 2555-2559 เมื่อพิจารณาจากดัชนีชี้วัดการแพร่กระจาย (Diffusion) พบว่า มีสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ที่เปิดใช้บริการต่อจำนวนประชากร 100 คน (Fixed Line Penetration Rate) รวมทั่วประเทศอยู่ในช่วงระหว่าง 7-9 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน หากเทียบกับ 10 ประเทศในอาเซียนในปี 2558 พบว่า ประเทศไทย อยู่ลำดับที่ 7[2] ของอาเซียน และถือได้ว่าเป็นระดับที่เบาบางเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในระดับโลกโดยตามข้อมูลของ ITU พบว่าปี 2559 ค่าเฉลี่ยการแพร่กระจายดังกล่าวในระดับภาพรวมโลกอยู่ที่ประมาณ 13.68[3] โดยสาเหตุที่ทำให้การแพร่กระจายของประเทศไทยมีค่าค่อนข้างน้อย เนื่องจากสัดส่วนของจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการในเขตภูมิภาคค่อนข้างเบาบางมากโดยอยู่ในช่วง 4-6 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน ในขณะที่การแพร่กระจายในเขตกรุงเทพและปริมณฑลสูง 15-22 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน ดังภาพที่ 3-3 ซึ่งทำให้ยังคงปรากฏภาพของความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ระหว่างพื้นที่ในเขตเมืองกับภูมิภาค แต่เมื่อพิจารณาการมีโทรศัพท์ประจำที่ต่อครัวเรือนแล้วพบว่า ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลโดยเฉลี่ยแล้วเกือบ 2 ครัวเรือนที่ติดตั้งและใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่เพียง 1 เลขหมาย แต่เขตภูมิภาคจะมี 7 ครัวเรือนที่ติดตั้งและใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่เพียง 1 เลขหมาย ดังภาพที่ 3-4

ภาพที่ 3-3
สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่
จำแนกตามพื้นที่ให้บริการต่อจำนวนประชากร 100 คน ปี 2555-2559

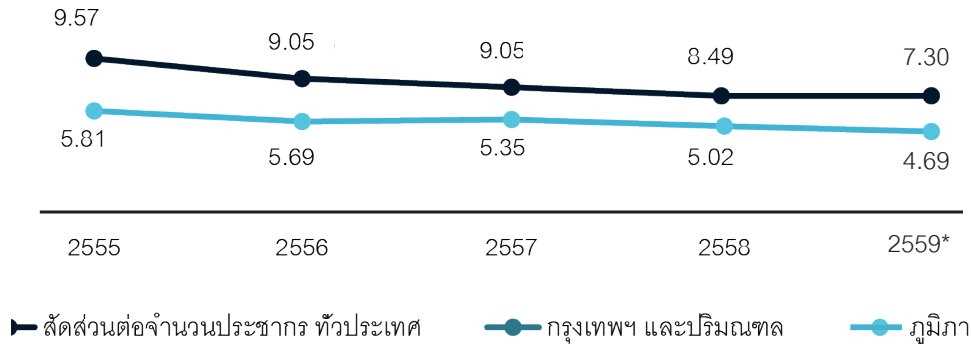

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

[2] ที่มา : รวบรวมข้อมูลจาก The World Bank (World Development Indicators Last Updated Date 17-11-2016)

[3] ITU World Telecommunication /ICT Indicators database, 2016

ภาพที่ 3-4
สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่
จำแนกตามพื้นที่ให้บริการต่อจำนวนครัวเรือน ปี 2555-2559

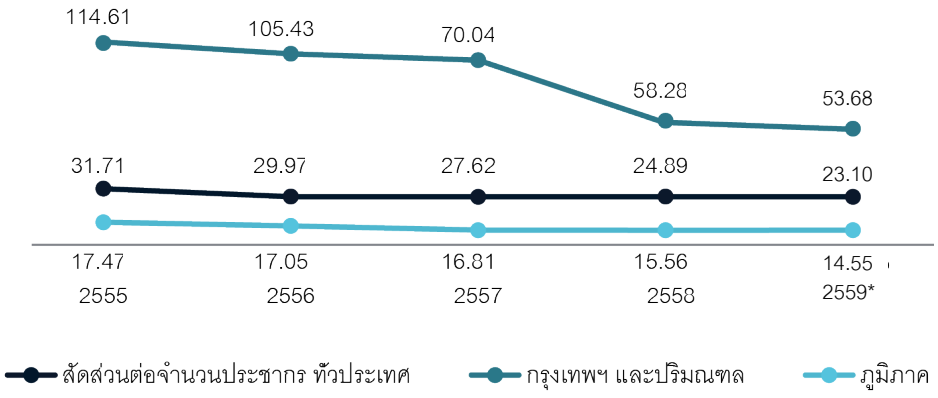

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

โครงสร้างตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่

ตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ภายในประเทศไทยปัจจุบันมีการขอรับการจัดสรรเลขหมายโทรศัพท์ประจำที่ทั้งหมด 20.45 ล้านเลขหมาย แบ่งเป็นเลขหมายที่มีผู้ได้รับจัดสรรทั้งหมด 10 ราย ดังภาพที่ 3-5 ทั้งนี้ มีผู้ให้บริการ 3 ราย หลัก ได้แก่ บมจ. ทีโอที (TOT) ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ และให้สัมปทานกับ 2 บริษัท คือ บมจ. ทรู คอร์ปอเรชั่น (TRUE) ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ซึ่งสัญญาสิ้นสุดปี 2561 และ บมจ. ทีทีแอนด์ที (TT&T) ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ในภูมิภาค ซึ่งสัญญาสิ้นสุดปี 2562 นอกจากนี้ มี บมจ. กสท โทรคมนาคม (CAT) เป็นผู้ให้บริการรายเล็ก และมีผู้ให้บริการรายใหม่อีก 2 ราย ที่เปิดให้บริการเพียงบางส่วน ได้แก่ บริษัท ทริปเปิลที บรอดแบนด์ จำกัด (มหาชน) (3BB) ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ภายในท้องถิ่นและทางไกลภายในประเทศทั้งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล และต่างจังหวัด รวมทั้ง บริการโทรศัพท์สาธารณะในกลุ่มลูกค้าองค์กร และบริษัท ทรู ยูนิเวอร์แซล คอนเวอร์เจ้นซ์ จำกัด (TU) ซึ่งให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ภายในท้องถิ่นและทางไกลภายในประเทศ ทั้งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล และต่างจังหวัด เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ การให้บริการของผู้ให้บริการรายใหม่ทั้งสองบริษัทนี้เกิดจากการขยายขอบเขตการดำเนินธุรกิจของบริษัทรายเดิม เพื่อให้สามารถให้บริการนอกกรอบของสัญญาร่วมการงาน กล่าวคือ 3BB ขยายจาก TT&T และ TU ขยายจาก TRUE นอกเหนือจากผู้ให้บริการทั้ง 6 รายข้างต้นแล้ว ยังมีผู้ให้บริการบางรายที่มีการขอรับการจัดสรรเลขหมายโทรศัพท์ประจำที่แล้วแต่ยังไม่ได้เปิดให้บริการหรือเปิดให้บริการไปแล้วบางส่วน ได้แก่ บจ. แอดวานซ์ ไวร์เลส เน็ทเวอร์ค (AWN) บจ. โอทาโร เวิลด์ คอร์ปอเรชั่น (OTW) บจ. ซุปเปอร์ บรอดแบนด์ เน็ทเวอร์ค (SBN)

และบจ.แอมเน็กซ์ จำกัด

เมื่อพิจารณาตามพื้นที่ให้บริการ พบว่า พื้นที่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีเลขหมายให้บริการรวมทุกผู้ให้บริการประมาณ 2.43 ล้านเลขหมาย และพื้นที่ภูมิภาครวมทุกผู้ให้บริการประมาณ 2.38 ล้านเลขหมาย โดยมีเลขหมายที่เปิดให้บริการรวมทุกพื้นที่และผู้ให้บริการประมาณ 4.81 ล้านเลขหมาย แบ่งเป็นการให้บริการจาก บมจ. ทีโอที (TOT) ที่มีเลขหมายใช้งานในปี 2559 คาดการณ์ว่ามีจำนวน 3.09 ล้านเลขหมาย รองลงมาได้แก่จาก บมจ. ทรู คอร์ปอเรชั่น (TRUE) จำนวน 1.30 ล้านเลขหมาย และจาก บมจ. ทีทีแอนด์ที (TT&T) จำนวน 0.42 ล้านเลขหมาย ตามลำดับ ดังตารางที่ 3-2

ภาพที่ 3-5
สัดส่วนจำนวนเลขหมายที่ได้รับการจัดสรรโทรศัพท์ประจำที่ในปัจจุบัน

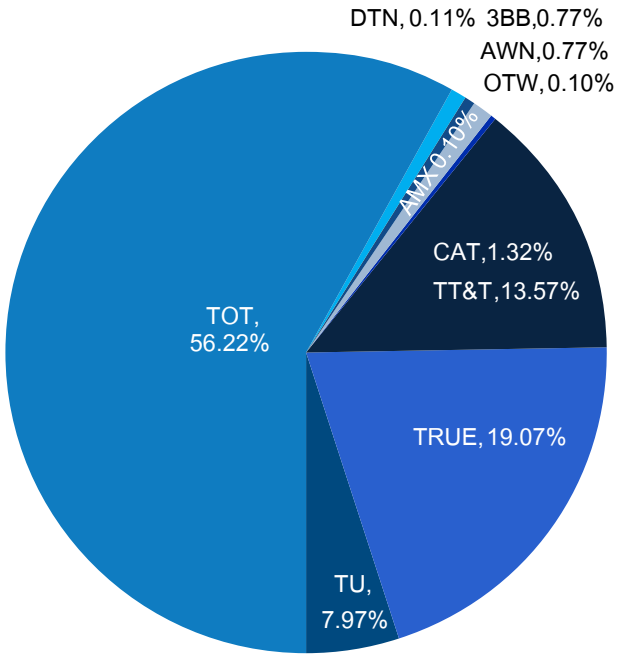

ที่มา: สำนักบริหารและจัดการเลขหมายโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.
หมายเหตุ : ข้อมูล ณ เดือน ตุลาคม 2559

ตารางที่ 3-2
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ของประเทศไทย
จำแนกตามผู้ให้บริการในแต่ละพื้นที่ ปี 2559f

	กรุงเทพและปริมณฑล	ภูมิภาค
บมจ. ทีโอที (TOT)	1.34	1.81
บมจ.ทรู คอร์ปอเรชั่น (True)	1.17	0.18
ปมจ. ทีทีแอนด์ที (TT&T)	-	0.42
รวม	4.92	

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ส่วนแบ่งตลาดในระดับพื้นที่ TOT ครองส่วนแบ่งตลาดด้วยสัดส่วนร้อยละ 53.39 และ TRUE มีสัดส่วนร้อยละ 46.61 ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล และ TOT ครองส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดร้อยละ 75.10 สำหรับในเขตพื้นที่ภูมิภาค ในขณะที่ TT&T ครองส่วนแบ่งตลาดเพียงร้อยละ 17.43 และ TRUE มีสัดส่วนร้อยละ 7.47 ซึ่งเมื่อสรุปภาพของส่วนแบ่งตลาดทั้งประเทศแล้วพบว่า TOT ยังคงเป็นผู้ครองส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุดร้อยละ 64.02 รองลงมาคือ TRUE ร้อยละ 27.44 และ TT&T ร้อยละ 8.54 ดังภาพที่ 3-6

ภาพที่ 3-6
ส่วนแบ่งตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่รายพื้นที่ให้บริการและภาพรวมทั้งประเทศปี 2559

ส่วนแบ่งตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ในเขตกรุงเทพปริมณฑล
จำแนกตามผู้ให้บริการ

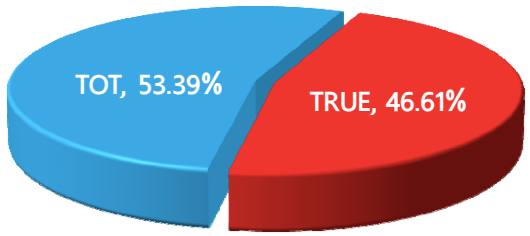

ส่วนแบ่งตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ในเขตภูมิภาค
จำแนกตามผู้ให้บริการ

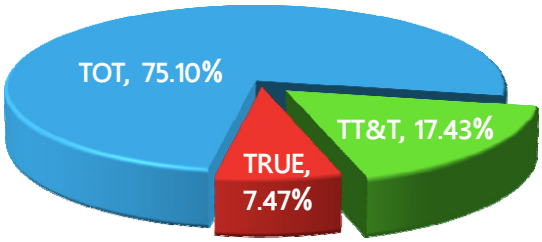

ส่วนแบ่งตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ทั่วประเทศ
จำแนกตามผู้ให้บริการ

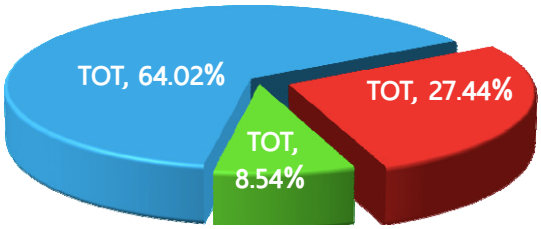

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ภาพที่ 3-7
สถิติและแนวโน้มส่วนแบ่งตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ของประเทศไทย
จำแนกตามผู้ให้บริการ ปี 2555-2559

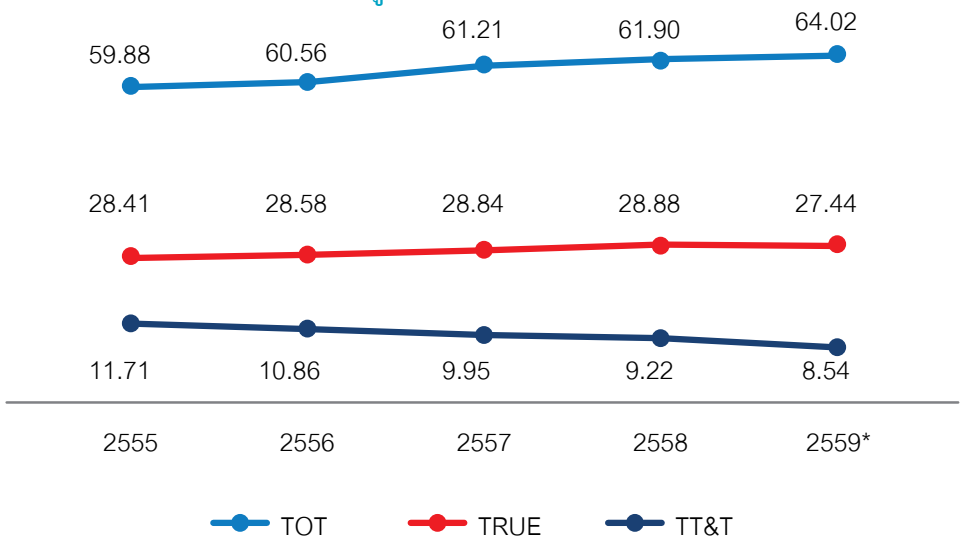

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

นับตั้งแต่ปี 2555-2559 ผู้ให้บริการทั้ง 3 รายใหญ่มีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง TOT ลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 4.65 ต่อปี ในขณะที่ TRUE และ TT&T ลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.04 และ 13.36 ต่อปี ตามลำดับ ซึ่ง TOT และ TRUE มีการลดลงของจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่น้อยกว่า TT&T จึงทำให้ส่วนแบ่งตลาดของ TOT มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2558 อยู่ที่ร้อยละ 64.02 แต่ในทางกลับกัน TRUE มีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปี 2558 อยู่ที่ร้อยละ 27.44 และ TT&T มีส่วนแบ่งตลาดลดลงเมื่อเทียบกับปี 2558 อยู่ที่ร้อยละ 8.54 ดังภาพที่ 3-7 มีผู้ให้บริการรายใหม่เข้ามาในตลาดเพิ่มขึ้นแต่ก็มิได้ให้บริการในตลาดนี้เป็นหลัก แสดงให้เห็นว่า การกระจุกตัวของการให้บริการในตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ค่อนข้างสูงและอยู่กับผู้ให้บริการรายใหญ่รายเดิม โดยมีสาเหตุหลักๆ จากลักษณะของธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ซึ่งต้องมีการลงทุนสูงจึงทำให้เกิดการผูกขาดโดยธรรมชาติ การเข้ามาแข่งขันของผู้ให้บริการรายใหม่ยังมีเหตุของข้อจำกัดต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขของสัญญาจนกระทั่งทำให้ผลวิเคราะห์การลงทุนในเชิงพาณิชย์สำหรับกิจการโทรศัพท์ประจำที่นั้นไม่คุ้มค่า ประกอบกับตลาดที่อยู่ในภาวะอิ่มตัวเต็มที่ พฤติกรรมผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงไปโดยการใช้บริการที่อาจทดแทนได้ด้วยเทคโนโลยีอื่นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การสื่อสารได้ด้วยเหตุผลของความสะดวกและต้นทุนอัตราค่าใช้บริการที่ต่ำกว่า นอกจากนั้นแนวโน้มของรายได้ต่อเลขหมายของบริการโทรศัพท์ประจำที่โดยเฉลี่ยลดลง กลยุทธ์ทางการตลาดเท่าที่ผู้ให้บริการจะดำเนินได้ขณะนี้ จึงมุ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งฐานการตลาดเดิมที่มีอยู่โดย

เพิ่มมูลค่าการใช้ต่อเลขหมายเป็นสำคัญ จากการพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือน (Average Revenue Per Usage: ARPU) ของผู้ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่จะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยรายได้หลักจากอัตราค่าบริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อเลขหมายลดลงจาก 214 บาท เมื่อปี 2555 คาดการณ์ว่าคงเหลือ 177 บาทต่อเลขหมายต่อเดือนในปี 2559 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 4.80 ต่อปี ในระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา ดังภาพที่ 3-8 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบอัตราค่าบริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อรายได้ประชาชาติต่อหัว) 2558 คิดเป็นค่าใช้จ่ายประมาณร้อยละ 1.02 ของรายได้ประชาชาติต่อหัว (% of GDP per capita) ซึ่งหมายถึงเมื่อพิจารณาความสามารถในการเข้าถึงตามระดับเศรษฐกิจของประชาชนแล้วยังมีโอกาสในการเข้าถึงบริการได้อีกมาก หากสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าจำเป็นด้วยการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการในรูปแบบใหม่ๆ นอกเหนือจากการให้บริการเฉพาะทางเสียงซึ่งมีบริการอื่นสามารถทดแทนกันได้

ภาพที่ 3-8
สถิติรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์ประจำที่เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือน (Average revenue per usage: ARPU) บริการโทรศัพท์ประจำที่ปี 2555-2559*

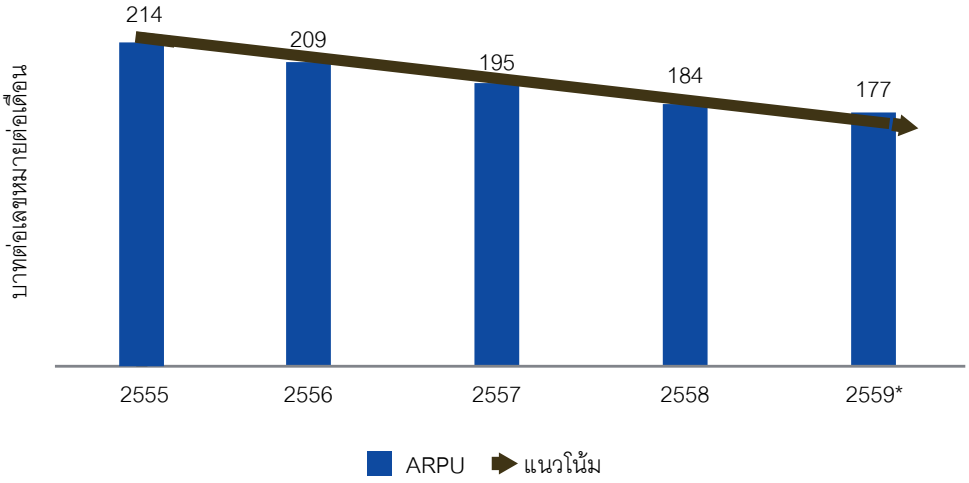

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งประเทศ แสดงให้เห็นว่า การลดลงของจำนวนผู้ใช้บริการของ TOT ทั่วประเทศ จากประมาณ 3.81 ล้านเลขหมายในปี 2555 คาดการณ์ว่าลดลงเหลือ 3.15 ล้านเลขหมายในปี 2559 ส่วน TRUE และ TT&T รวมกันแล้วลดลงจาก 2.55 ล้านเลขหมายในปี 2555 คาดการณ์ว่าลดลงเหลือ 1.77 ล้านเลขหมายในปี 2559 ทำให้ผลสุทธิของการลดลงคิดเป็นร้อยละ 17.34 และร้อยละ 25.34 ตามลำดับ ในระยะเวลา 5 ปีนั้น ทำให้ภาพรวมสัดส่วนบริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน ของ TOT ทั่วประเทศเพิ่มขึ้น

เนื่องจากจำนวนผู้ใช้บริการลดลงน้อยกว่า TRUE และ TT&T ในขณะเดียวกันความเหลื่อมล้ำสำหรับการเข้าถึงในภาคประชาชนระหว่างในเขตกรุงเทพและปริมณฑลกับภูมิภาคยังมีค่อนข้างมาก โดยสัดส่วนบริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากรได้รับผลกระทบจากขนาดการเพิ่มขึ้นของประชากรน้อยมาก เนื่องจากมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรโดยเฉลี่ยเพียงประมาณร้อยละ 0.1[5] ต่อปีเท่านั้น ในปี 10 ปีข้างหน้า

ฉะนั้น ในเชิงนโยบายอาจต้องพิจารณาการแทรกแซงตลาดเพื่อจัดให้มีบริการอย่างทั่วถึงในลักษณะการส่งเสริมผู้ให้บริการด้านโครงข่ายเดิมปรับปรุงประสิทธิภาพโครงข่ายโทรศัพท์ประจำที่ในสภาวะที่เทคโนโลยีบริการโทรศัพท์ประจำที่กำลังถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยีที่ล้ำหน้ากว่า และเมื่ออุปสรรคในการเข้าถึงโครงข่ายประจำที่ของประชาชนในพื้นที่ห่างไกลยังไม่เกิดผลทางด้านอุปทานเนื่องจากความไม่คุ้มค่าการลงทุนเชิงพาณิชย์ ลักษณะการลงทุนสร้างโครงข่ายโทรศัพท์ประจำที่ต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับเทคโนโลยีทดแทนอื่นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการได้จริงๆ โดยการกำหนดบทบาทเพื่อการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมเป็นภารกิจที่ กสทช. มุ่งเน้นให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถเชื่อมโยง (Interconnection) และใช้งานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยมาตรการและแนวทางการเชื่อมต่อโครงข่ายหลักและการกำหนดอัตราค่าเชื่อมต่อ (Interconnection Charge) อย่างเหมาะสม เป็นธรรมและส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการ ซึ่งตามรายงานผลการศึกษาของโครงการศึกษานโยบายและมาตรการส่งเสริมการพัฒนาและลงทุนโครงข่ายโทรคมนาคมพื้นฐานและโครงข่ายโทรคมนาคมยุคใหม่ของประเทศเสนอให้มีการจัดทำประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการในส่วนของการกำกับดูแลโครงข่ายหลัก ได้แก่ การออกหลักเกณฑ์และวิธีการใช้โครงข่ายโทรคมนาคมหลักร่วมกัน (Infrastructure Sharing of Core Network) พร้อมทั้ง กำหนดรายละเอียดและกรอบการกำกับดูแลโครงข่ายโทรคมนาคมหลักเพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันและลดภาระการลงทุนในระยะเริ่มต้นโดยให้มีการใช้โครงข่ายหลักร่วมกันแบบแยกส่วนได้ (Unbundling) ทั้งที่เป็น Active Elements และ Passive Elements การออกหลักเกณฑ์และวิธีการกำกับอัตราค่าธรรมเนียมเข้าใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมหลัก (Access and Interconnection Pricing of Core Network) เพื่อกำกับดูแลอัตราค่าบริการเข้าใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายหลักในระยะเริ่มต้นบนพื้นฐานการเข้าใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายแบบแพ็คเกจสวิตช์

[5] Average annual population growth (%) from The World Bank

เปรียบเทียบบริการโทรศัพท์ประจำที่ของไทยในเวทีโลก

หากเปรียบเทียบการมีเลขหมายโทรศัพท์ประจำที่ของประเทศยังอาจเป็นข้อด้อยเมื่อเทียบกับต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ดังภาพที่ 3-9

ภาพที่ 3-9
Fixed telephone lines per 100 inhabitants 2016*

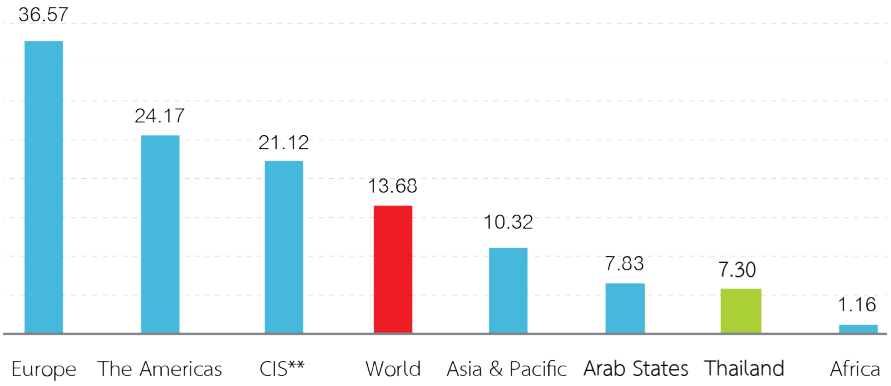

Regions are based on the ITU BDT Regions, see: http://www.itu.int/ITU-D/ict/definitions/regions/index.html

Note: * Estimate** Commonwealth of Independent States Source: ITU World Telecommunication /ICT Indicators database

สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน ของประเทศไทยที่ยังค่อนข้างเบาบางโดยคาดการณ์ว่าอยู่ที่ 7.30 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน ปี 2559 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกอยู่ที่ 13.68 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคยุโรป อเมริกา กลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช (CIS) ซึ่งมีค่าค่อนสูงในช่วง 21.12-36.57 ต่อจำนวนประชากร 100 คน ยิ่งกว่านั้น ยังต่ำกว่าค่าสัดส่วนในกลุ่มประเทศเอเชียและแปซิฟิกที่อยู่ในระดับ 10.32 ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของผลทางด้านการทดแทนของบริการในประเทศไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนทำให้สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน ของประเทศไทยที่ผ่านมาชะลอตัวและลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นภาพที่ปรากฏให้เห็นได้ในลักษณะเดียวกันทั่วโลกแต่สำหรับประเทศไทยแล้ว การเกิดขึ้น การเติบโต การชะลอตัวและสิ้นสุดตามวัฏจักรวงจรชีวิตของบริการโทรศัพท์ประจำที่ค่อนข้างสั้นกว่าโดยไม่แพร่กระจายอย่างทั่วถึงซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากแรง

กระตุ้นการเติบโตและพัฒนาเทคโนโลยีที่ทดแทนกันได้ที่เข้ามาอย่างไร้ขอบเขต แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นพิจารณาคงต้องให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนที่จะสามารถรองรับกับการชะลอตัวในบริการขณะนี้ก็คือ การใช้ประโยชน์จากโครงข่ายบริการโทรศัพท์ประจำที่ให้เกิดภาวะของการมีและใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโทรศัพท์ประจำที่อย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในเขตภูมิภาคซึ่งจะต้องมีการสนับสนุนทางด้านนโยบาย มาตรการ และแนวทางส่งเสริมและพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เป็นโครงข่ายโทรคมนาคมในอนาคต (Next Generation Network: NGN)[6]

การคาดการณ์บริการโทรศัพท์ประจำที่

การคาดการณ์เลขหมายโทรศัพท์ประจำที่ด้วยค่าสัดส่วนจำนวนเลขหมายต่อจำนวนประชากรกับค่าการคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคต ดังตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-3 ผลการคาดการณ์จำนวนเลขหมายโทรศัพท์ประจำที่ปี 2559 - 2563

ปี	จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำทีต่อประชากร 100 คน	จำนวนประชากร (ล้านคน)	จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ (ล้านเลขหมาย)
2555	9.57%	66.49	6.36
2556	9.05%	66.75	6.04
2557	8.49%	67.00	5.69
2558	7.90%	67.24	5.31
2559*	7.30%	67.45	4.92
2560f	6.82%	67.65	4.61
2561f	6.38%	67.83	4.33
2562f	5.97%	67.99	4.06
2563f	5.58%	68.13	3.80

หมายเหตุ: ประมาณการจำนวนประชากรในอนาคตจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ “การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย: 2553-2583” ซึ่งใช้ในการประมาณการทางเศรษฐกิจมหภาค,

*** ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559, f เป็นตัวเลขจากการคาดการณ**

[6] โครงข่ายแบบ Packet-based เป็นโครงข่ายที่พัฒนาบนมาตรฐาน IP (Internet Protocol) เพื่อรองรับบริการหลากหลายในการ สื่อสารโทรคมนาคม สามารถเชื่อมต่อใช้โครงข่ายสื่อสารความเร็วสูงได้ โดยมีคุณภาพของข้อมูลการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Quality of Service: QoS) และมีความปลอดภัยในการส่งข้อมูลผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมต่างๆ โดยไม่มีข้อจำกัดในการเข้าถึง เครือข่ายของผู้ให้บริการ และรองรับการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้

ภาพที่ 3-10
การคาดการณ์แนวโน้มจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่

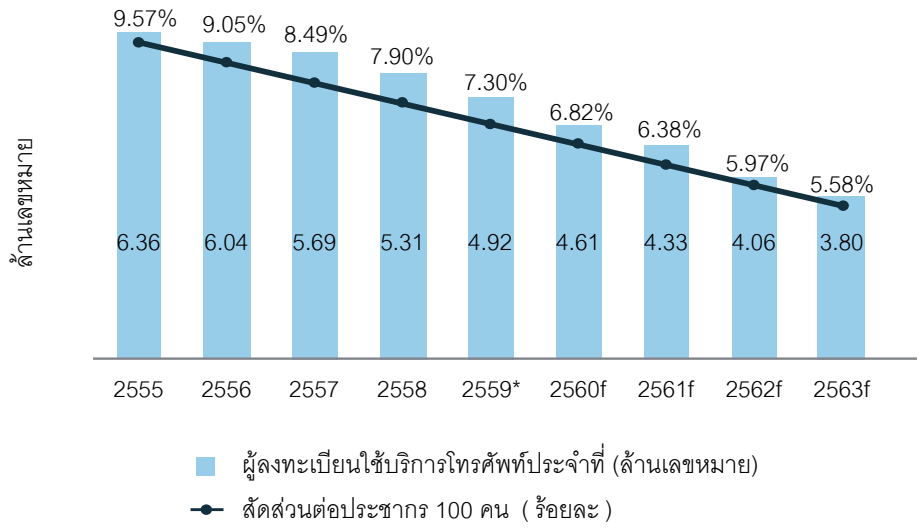

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559, f เป็นตัวเลขจากการคาดการณ์

คาดการณ์ว่าหากผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ยังคงอยู่ภายใต้สภาวะแวดล้อมเดียวกับปี 2558 ต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้วยวัฏจักรเทคโนโลยีโทรศัพท์ประจำที่ที่อยู่ในภาวะอิ่มตัวของเทคโนโลยี ผลการทดแทนของบริการด้วยเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมอื่นที่ตอบสนองความต้องการผู้ใช้บริการได้ดีกว่าโดยเปรียบเทียบจากคุณสมบัติการใช้งานและอัตราค่าบริการที่ยังสูงกว่าโดยเปรียบเทียบก็ตาม จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ (Fixed line telephone subscriber) จะมีแนวโน้มอัตราการเติบโตลดลงเรื่อยๆ โดยจากข้อมูลเลขหมายที่เปิดใช้บริการที่ผ่านมาตลาดผ่านเข้าสู่จุดอิ่มตัวตั้งแต่ประมาณปี 2550 และคาดการณ์ว่าในปี 2559-2563 จำนวนผู้ใช้บริการอาจจะต่ำกว่า 4.92 ล้านเลขหมาย ทำให้สัดส่วนของผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากรจะอยู่ในช่วง 5.58-7.30 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน

การคาดการณ์จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่และสัดส่วนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากรดังกล่าว แม้จะเห็นภาพรวมที่ภาวะตลาดอิ่มตัวแล้วก็ตามแต่สัดส่วนดังกล่าวยังถือได้ว่า ได้รับผลของการประคับประคองทั้งจากในส่วนของผู้ให้บริการเองที่พยายามรักษาฐานตลาดของผู้ใช้บริการเดิมไว้ไม่ว่าจะเป็นกลยุทธ์ทางด้านการเพิ่มบริการเสริม หรือส่งเสริมให้เกิดมูลค่าในการใช้เพิ่มมากขึ้น ในสถานการณ์ที่การใช้บริการทางเสียง (Voice) ผ่านบริการโทรศัพท์ประจำที่ลดลง เพื่อให้ผลทางด้านรายได้ต่อเลขหมายลดลงน้อยที่สุด ประกอบกับความพยายามที่จะสร้างประสิทธิภาพของโครงข่ายเพื่อยืดวงจร

ชีวิตธุรกิจที่สำคัญ ดังจะเห็นได้จากการปรับปรุงเทคโนโลยีโครงข่ายเดิมจาก Circuit Switch-based Network ให้เป็น Next Generation Network: หรือ NGN ที่จะสามารถรองรับการให้บริการข้อมูล (Data) พหุสื่อ (Multimedia) เพื่อการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโครงข่ายไฟเบอร์เข้าถึงอาคารและที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการในปัจจุบันที่ยังคงเลขหมายโทรศัพท์ประจำที่เพื่อใช้บริการอินเทอร์เน็ตมากกว่าบริการทางเสียง นอกจากนั้น ทางออกที่จะสร้างอุปสงค์และรายได้จากการให้บริการจากธุรกิจต่อเนื่อง เช่น ธุรกิจผู้ให้บริการด้านเนื้อหา (Content Provider) เป็นต้น

บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

ผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Subscribers) ปี 2559 มีจำนวนรวมประมาณ 103.03 ล้านเลขหมาย ขยายตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 ซึ่งมีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการจำนวน 102.94 ล้านเลขหมาย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.80 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.80 โดยมีสัดส่วนผู้ลงทะเบียนใบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากรอยู่ที่ร้อยละ 167.59 ดังภาพที่ 3-11 และภาพที่ 3-12

ภาพที่ 3-11
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Subscribers) ปี 2555-2559*

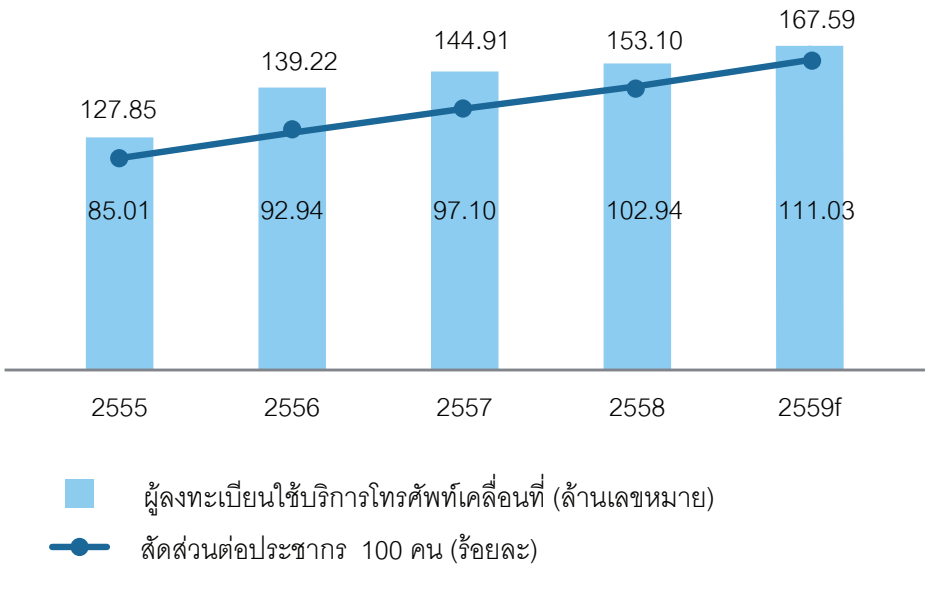

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ภาพที่ 3-12
สถิติอัตราการเติบโตของจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Subscribers) ปี 2555-2559

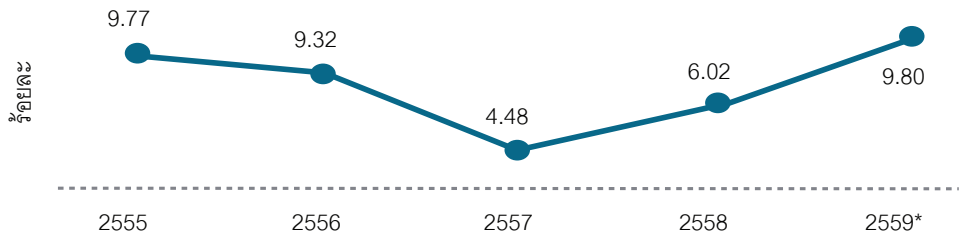

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

เมื่อจำแนกจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ตามลักษณะของการใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ปี 2559 ซึ่งมีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่จำนวน 113.03 ล้านเลขหมาย จำแนกเป็นผู้ลงทะเบียนใช้บริการแบบเติมเงิน (Pre-paid) เป็นสัดส่วนร้อยละ 81.37 ของจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งหมด เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าลดลง ในขณะที่ มีผู้ลงทะเบียนใช้บริการในการชำระเงินแบบรายเดือน (Post-paid) สัดส่วนร้อยละ 18.63 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าเพิ่มขึ้น ซึ่งการลงทะเบียนใช้บริการแบบเติมเงินกับการชำระเงินแบบรายเดือน แตกต่างกันถึงประมาณ 4-5 เท่า โดยสัดส่วนของผู้ลงทะเบียนใช้บริการแบบเติมเงินมีสัดส่วนแนวโน้นลดลงต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2555 ผู้ลงทะเบียนใช้บริการแบบเติมเงิน (Pre-paid) มีสัดส่วนร้อยละ 88.49 ของจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งหมด แต่มีผู้ลงทะเบียนใช้บริการในการชำระเงินแบบรายเดือน (Post-paid) มีสัดส่วนร้อยละ 11.51 ซึ่งการลงทะเบียนใช้บริการแบบเติมเงินกับการชำระเงินแบบรายเดือน แตกต่างกันประมาณ 7-8 เท่าของการใช้บริการแบบเติมเงิน ดังภาพที่ 3-13

ภาพที่ 3-13
สัดส่วนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบ Pre-paid และ Post-paid

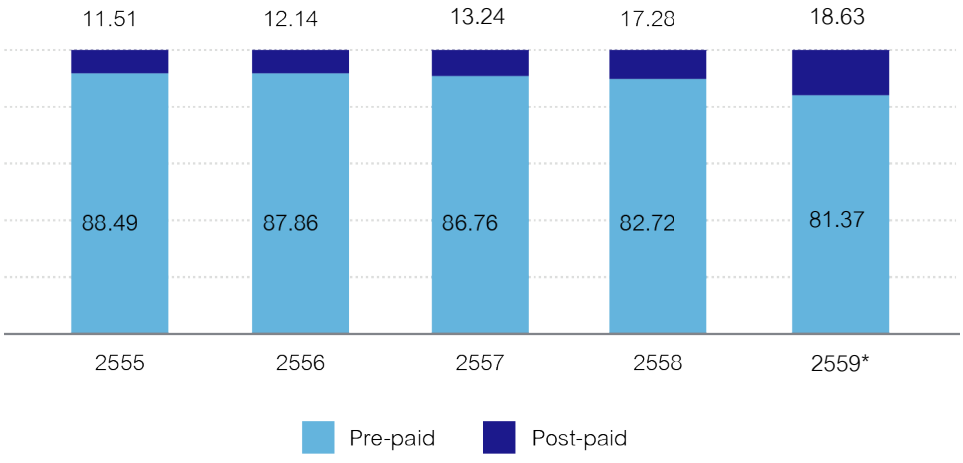

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

โครงสร้างตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

ส่วนแบ่งตลาดของบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ตามลักษณะของบริการประเภท Pre-paid ของทั้ง 3 กลุ่มบริษัท มีสัดส่วนในตลาดรวมกันสูงถึงประมาณร้อยละ 97.77 ของตลาด ในปี 2559 คือ กลุ่มบริษัท AIS[7] มีส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุดที่ร้อยละ 46.59 รองลงมากลุ่มบริษัท DTAC[8] มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 27.60 และอันดับที่สาม กลุ่มบริษัท True Mobile[9] มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 23.58 ในขณะที่ผู้ให้บริการรายอื่นๆ บมจ. กสท โทรคมนาคม (CAT) และ บมจ.ทีโอทีร่วมกับกลุ่มบริษัท MVNOs (3G) มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันประมาณร้อยละ 2.23 ดังตารางที่ 3-4

บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภท Post-paid ปี 2559 มีสัดส่วนตลาดเพียงประมาณร้อยละ18.63 ของตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งกลุ่มบริษัท AIS คงครองส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุดเช่นเดียวกันที่ร้อยละ36.81 รองลงมาเป็นกลุ่มบริษัท True Mobile มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 33.26 อันดับที่สามกลุ่มบริษัท DTAC มี ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 29.03 ในขณะที่ บมจ. กสท. โทรคมนาคม (CAT) และบมจ.ทีโอทีร่วมกับกลุ่มบริษัทMVNOs (3G) มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันประมาณร้อยละ มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันประมาณร้อยละ 0.90 โดยจะเห็นว่าโครงสร้างตลาดของประเภท Post – paid มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าประเภท Pre – paid ดังตารางที่ 3-5

เมื่อพิจารณาในภาพรวมของตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งหมด กลุ่มบริษัท AIS ครองส่วน แบ่งตลาดสูงที่สุดร้อยละ 44.77 รองลงมาเป็นกลุ่มบริษัท DTAC มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 27.87 อันดับที่สาม กลุ่ม บริษัท True Mobile มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 25.38 ในขณะที่ผู้ให้บริการรายอื่นๆ ได้แก่ บมจ. กสท. โทรคมนาคม (CAT) และบมจ.ทีโอทีร่วมกับกลุ่มบริษัท MVNOs (3G) มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันประมาณร้อยละ 1.98 เท่านั้น ดังภาพที่ 3-14

ตารางที่ 3-4
ส่วนแบ่งตลาดผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภท Pre-paid
จำแนกตามผู้ให้บริการปี 2555-2559

ผู้ให้บริการ	2555	2556	2557	2558	2559*
กลุ่มบริษัท AIS	42.62%	44.81%	46.72%	47.13%	46.59%
กลุ่มบริษัท DTAC	31.24%	29.93%	28.68%	29.83%	27.60%
กลุ่มบริษัท True Mobile	24.48%	24.15%	23.47%	20.50%	24.58%
CAT	1.46%	0.53%	0.48%	1.67%	2.02%
TOT/MVNOs	0.20%	0.58%	0.65%	0.87%	0.21%

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

[7] กลุ่มบริษัท AIS ประกอบด้วย บมจ. แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส (AIS) บจก. แอดวานซ์ไวร์เลสเน็ทเวอร์ค (AWN) บจก. ดิจิตอล โฟน (DPC) ทั้ง นี้ DPC ให้บริการเฉพาะ บริการประเภท Post-paid

[8] กลุ่มบริษัท DTAC ประกอบดวย บมจ. โทเทิ่ล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น (DTAC) บริษัท ดีแทค ไตรเน็ต จำกัด (DTN)

[9] กลุ่มบริษัท True Mobile ประกอบด้วย บจก. ทรู มูฟ (True Move) บจก. เรียลมูฟ (Real Move) บจก. เรียลฟิวเจอร์ (Real Future)

ตารางที่ 3-5
ส่วนแบ่งตลาดผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภท Post-paid จำแนกตามผู้ให้บริการ ปี 2555-2559

ผู้ให้บริการ	2555	2556	2557	2558	2559*
กลุ่มบริษัท AIS	37.65%	37.83%	38.44%	37.08%	36.81%
กลุ่มบริษัท DTAC	28.79%	31.05%	29.95%	29.51%	29.03%
กลุ่มบริษัท True Mobile	26.15%	28.03%	30.18%	32.26%	33.26%
CAT	6.27%	2.63%	1.04%	0.85%	0.68%
TOT/MVNOs	0.44%	0.46%	0.46%	0.30%	0.22%

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ภาพที่ 3-14
ส่วนแบ่งตลาดผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ประเภท Pre-paid และ Post-paid ปี 2559f

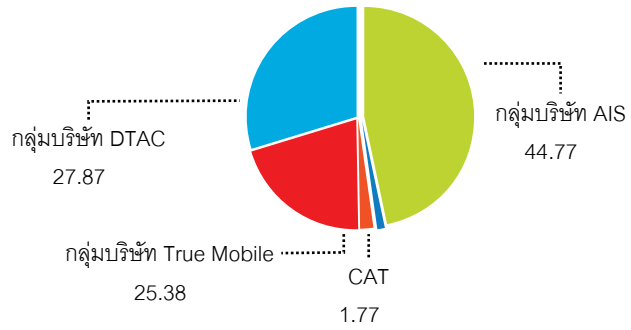

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

การวิเคราะห์จำนวนนาทีการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือน (Minutes of Use: MOU) ของปี 2559 พบว่า แม้สัดส่วนของผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบ Pre-paid จะมีสัดส่วนผู้ลงทะเบียนใช้บริการ โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สูงกว่า Post-paid ถึงประมาณ 4-5 เท่าตัวก็ตาม แต่ในขณะที่ผู้ใช้บริการแบบ Post-paid มี การใช้งานประมาณ 295 นาทีต่อเดือน สูงกว่า Pre-paid ถึงร้อยละ 70.84 ทั้งนี้ ทำให้มีค่าเฉลี่ย (Blended) ของ การใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ทุกระบบประมาณ 193 นาทีต่อเดือน และเมื่อรวบรวมสถิติการใช้บริการที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี 2555 จนกระทั่งปี 2559 พบว่า Pre-paid มีการใช้งานแนวโน้มลดลง และการใช้งานเฉลี่ยของ Post- paid มีแนวโน้นลดลงเช่นเดียวกัน ดังภาพที่ 3-15 โดยลกษณะการใช้งานบริการติดต่อสื่อสารด้วยเสียงนั้นมีการใช้ บริการแนวโน้มลดลงเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย (Blended) เนื่องจากผู้ใช้บริการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร ด้วยเสียงเป็นมิใช่เสียงมากขึ้น จึงทำให้การติดต่อสื่อสารด้วยเสียงลดลง

ภาพที่ 3-15
แนวโน้มการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบ Pre-paid, Post-paid
และค่าเฉลี่ย (Blended) บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่รายไตรมาส ปี 2555-2559

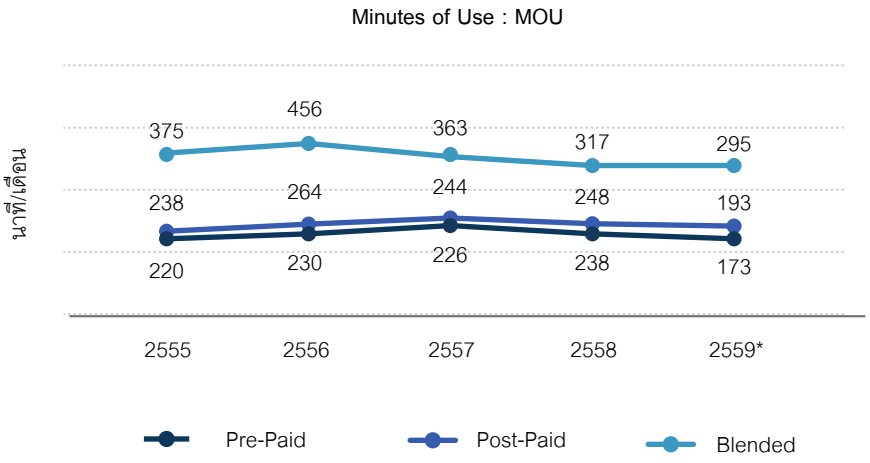

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา:ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคสำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

เมื่อผู้ให้บริการต่างพยายามแข่งขันกันเพื่อรักษาฐานตลาดของตนเองด้วยกลยุทธ์ทางด้านราคาที่สะท้อนออกมาผ่านรายการส่งเสริมการขายตามแพ็คเกจการให้บริการที่หลากหลาย ในการตอบสนองความต้องการใช้งานของผู้ใช้บริการอย่างเข้มข้น ทำให้อัตราค่าใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือน (Average Revenue Per Unit: ARPU) ของผู้ให้บริการมีแนวโน้มที่ค่อนข้างทรงตัวหรือมีการเปลี่ยนเพียงเล็กน้อย ดังภาพที่ 3-16

ภาพที่ 3-16
สถิติรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่
เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือนทั้งแบบ Pre-paid และ Post-paid ปี 2555-2559

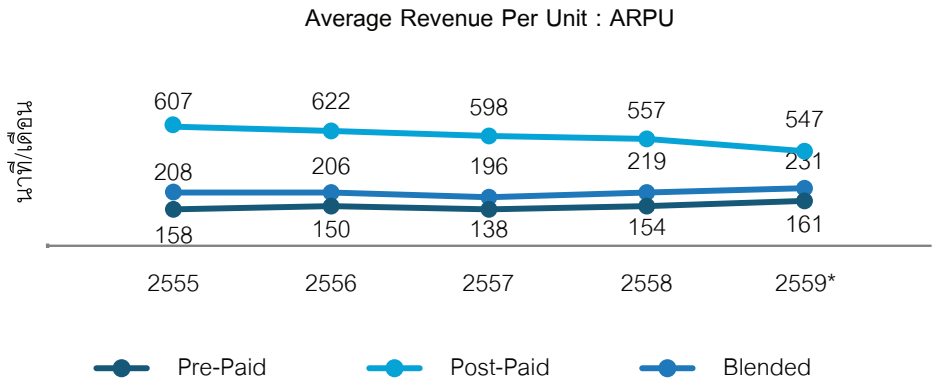

หมายเหตุ :* ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

โดยปี 2559 แบบ Pre-paid อยู่ที่ระดับ 161 บาทต่อเดือน ในขณะที่แบบ Post-paid อยู่ที่ระดับ 547 บาทต่อเดือน และค่าเฉลี่ยรวมของบริการ 231 บาทต่อเดือน เมื่อรวบรวมสถิติรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือนที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี 2555 จนกระทั่งปี 2559 พบว่า Pre-paid มีรายได้เฉลียเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่การใช้งานเฉลี่ยของ Post-paid อัตราการเติบโตต่อปีลดลงร้อยละ 2.57 ดังภาพที่ 3-30 ด้วยการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ทางเสียงที่แนวโน้มลดลง ส่งผลให้รายได้จากการให้บริการไปในทิศทางเดียวกัน

ภาพที่ 3-17
อัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อนาทีของบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ปี 2555 – 2559

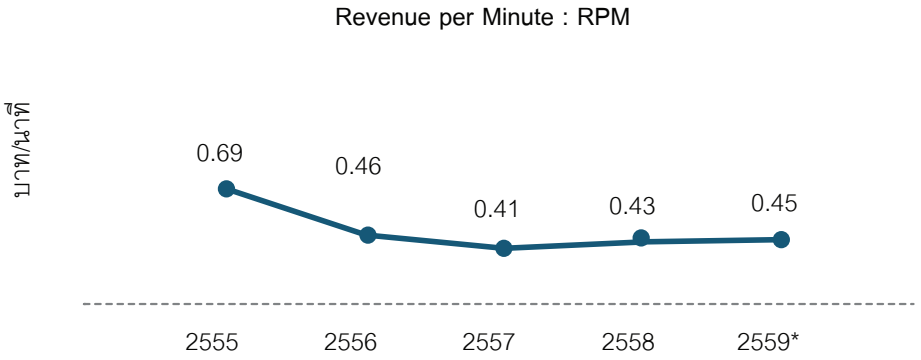

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: สำนักค่าธรรมเนียมและอัตราค่าบริการในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

จากภาวะทางด้านรายได้ของผู้ให้บริการเฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือน (Average Revenue per Unit: ARPU) ที่ได้รับทั้งแบบ Pre-paid และ Post-paid ที่มีแนวโน้มลดลง เช่นเดียวกับอัตราค่าบริการเฉลี่ยต่อนาที ดังภาพที่ 3-17 และการใช้งานเฉลี่ยต่อเดือน (Minutes of Use: MOU) ทำให้เมื่อประเมินสภาวะของตลาดที่เป็นปรากฏการณ์ทั่วโลกที่เริ่มเข้าสู่จุดอิ่มตัวตามวัฏจักรวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์บริการทางด้านเสียงของโทรศัพท์เคลื่อนที่ จึงเกิดปฏิกิริยาตอบสนองของผู้ให้บริการส่วนใหญ่พยายามปรับกลยุทธ์การแข่งขันโดยหันมาให้ความสำคัญกับการรักษาฐานผู้ใช้บริการเดิม รวมทั้งพยายามส่งเสริมให้เกิดรายได้จากการให้บริการที่มิใช่เสียง (Non-Voice Service) หรือบริการเสริม (Value Added Service: VAS) เพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลพบว่า มูลค่าตลาดบริการเสริมไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการส่งข้อความสั้น (Short Message Service: SMS) การส่งข้อความมัลติมีเดีย (Multimedia Message Service: MMS) และบริการด้านข้อมูลอื่นๆ เติบโตมากอย่างก้าวกระโดด จากแรงผลักอุปสงค์ของการสื่อสารทางด้านข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายเพิ่มขึ้นตามพฤติกรรมการใช้งานของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงไป โดยนิยมติดต่อสื่อสารผ่านบริการด้านข้อมูลในลักษณะ Instant Messaging, Email, หรือ Social Networking ประกอบกับแรงผลักทางด้านอุปทานที่มาจากเครื่องโทรศัพท์ Smartphone ที่มีราคาลดต่ำลง รายการส่งเสริมการขายในลักษณะแพ็คเกจที่สนับสนุนการใช้

งาน Non-voice และการสร้างคอนเทนต์ หรือแอพพลิเคชั่นเพื่อให้ผู้ใช้บริการดาวน์โหลดแพร่หลาย ทำให้ในขณะนี้สัดส่วนของรายได้จากการให้บริการ Non-voice ของปี 2559 คาดการณ์ว่ามีสัดส่วนร้อยละ 58.41 ซึ่งเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 24.42 เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า โดยปี 2555 ที่ผ่านมา มีรายได้จากการให้บริการ Non-voice มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 26.19 และคาดการณ์ว่าในอีก 5 ปีข้างหน้า รายได้จากการให้บริการ Non-voice มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 65 โดยปัจจุบันบริการ Non-voice เป็นรายได้หลักของการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ไปแล้ว ดังภาพที่ 3-18

ภาพที่ 3-18
สัดส่วนมูลค่าการใช้บริการทางเสียงและบริการที่มิใช่เสียงของบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ปี 2555-2559

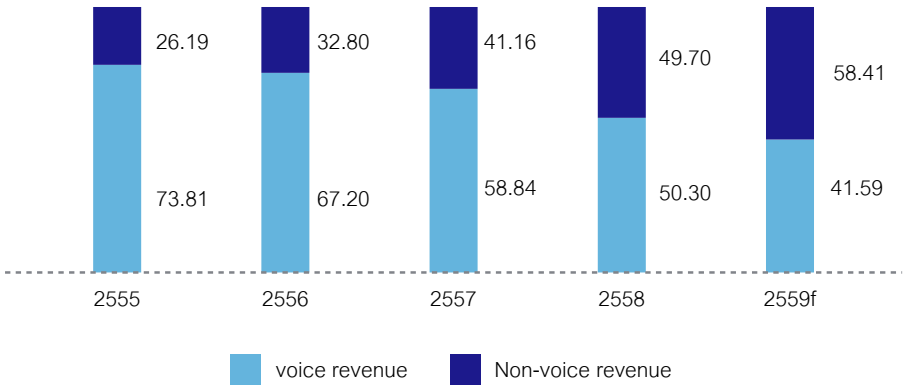

หมายเหตุ : f เป็นตัวเลขจากการคาดการณ์

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

การพิจารณาบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของประเทศไทยด้วยดัชนีชี้วัดการแพร่กระจาย (Diffusion) จากสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เปิดใช้บริการต่อจำนวนประชากร 100 คน (Mobile Penetration Rate) สำหรับปี 2559 คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 167.59 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน หากเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เปิดใช้บริการต่อจำนวนประชากร 100 คน ในระดับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประเทศในอาเซียนปี 2558[10] พบว่า ประเทศไทยอยู่ลำดับต้น โดยประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศกัมพูชา ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศเวียดนาม โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ 146.14 143.91 133.00 132.35 และ 130.64 ตามลำดับ

[10] ที่มา : รวบรวมข้อมูลจาก The World Bank (World Development Indicators Last Updated Date 17-11-2016)

เปรียบเทียบบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของไทยในเวทีโลก

จากข้อมูลสถิติสัดส่วนบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100 คนของประเทศไทยอยู่ในอันดับต้นของโลก อาจกล่าวได้ว่า เป็นอัตราการเติบโตและแพร่หลายของบริการในประเทศไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วพิจารณาจากจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Subscriber) มีสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เปิดใช้บริการต่อจำนวนประชากร 100 คน (Mobile Penetration Rate) นับตั้งแต่ปี 2545 ที่มีเพียง 27.52 ต่อจำนวนประชากร 100 คน จนกระทั่งถึง 153.10 ต่อจำนวนประชากร 100 คน ในปี 2558 และคาดการณ์ว่าปี 2559 นี้ มีสัดส่วน 167.59 ต่อจำนวนประชากร 100 คน ซึ่งมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า แต่ถือได้ว่าเป็นความแพร่หลายของบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สูงกว่าระดับค่าเฉลี่ยของโลกด้วยซ้ำไปตามข้อมูลการประมาณการของ ITU ดังภาพที่ 3-19

ภาพที่ 3-19

Mobile subscriptions per 100 inhabitants 2016*

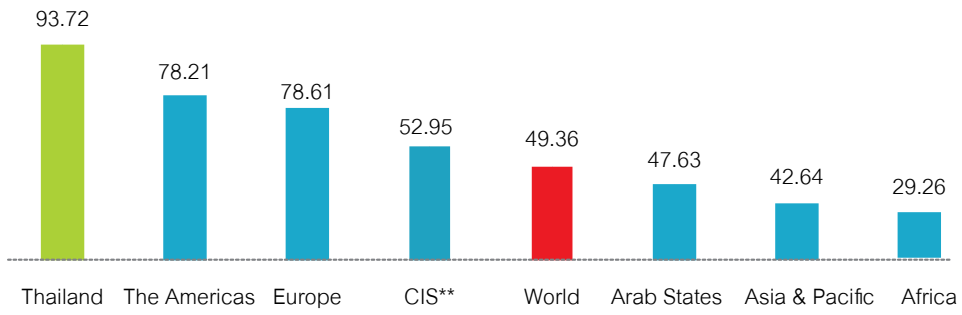

Regions are based on the ITU BDT Regions, see: http://www.itu.int/ITU-D/ict/definitions/regions/index.html

Note: * Estimate ** Commonwealth of Independent States

Source: ITU World Telecommunication /ICT Indicators database

จากภาพแสดงเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน ของประเทศไทยกับต่างประเทศแล้ว สัดส่วนต่อจำนวนประชากรของประเทศไทยอยู่ในระดับที่สูงเป็นอันดับต้น ซึ่งสูงว่ากลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States: CIS) และประเทศในแถบยุโรป อาหรับและอเมริกา และคาดการณ์ว่าปี 2559 ค่าเฉลี่ยของโลกอยู่ที่ประมาณร้อยละ 99.66 ซึ่งค่าสัดส่วนของจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร ของประเทศไทยดังกล่าวสูงกว่าประเทศที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีในอันดับต้นๆ ของโลก จากสภาพการแข่งขันที่ดีขึ้นนำไปสู่แนวโน้มของอัตราค่าบริการที่ลดลง มีความหลากหลายของรูปแบบการให้บริการ ด้วยคุณภาพที่ยอมรับได้ ตลอดจนผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงบริการได้โดยสะดวก

การคาดการณ์บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile subscriber)

การคาดการณ์จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ด้วยค่าสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากรกับค่าการคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคต ดังตารางที่ 3-6

ตารางที่ 3-6
ผลการคาดการณ์จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่
ที่เปิดใช้บริการปี 2560-2563

ปี	สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100คน	จำนวนประชากร (ล้านคน)	จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เปิดบริการ (ล้านเลขหมาย)
2555	127.85%	66.49	85.01
2556	139.22%	66.75	92.93
2557	144.91%	67.00	97.10
2558	153.10%	67.24	102.94
2559*	167.59%	67.45	113.03
2560f	173.94%	67.65	117.67
2561f	178.87%	67.83	121.33
2562f	182.70%	67.99	124.22
2563f	186.46%	67.13	127.03

หมายเหตุ: ประมาณการจำนวนประชากรในอนาคตจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ “การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย: 2553-2583” ซึ่งใช้ในการประมาณการทางเศรษฐกิจมหภาค,

* ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559, f เป็นตัวเลขจากการคาดการณ

ภาพที่ 3-20
การคาดการณ์แนวโน้มจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

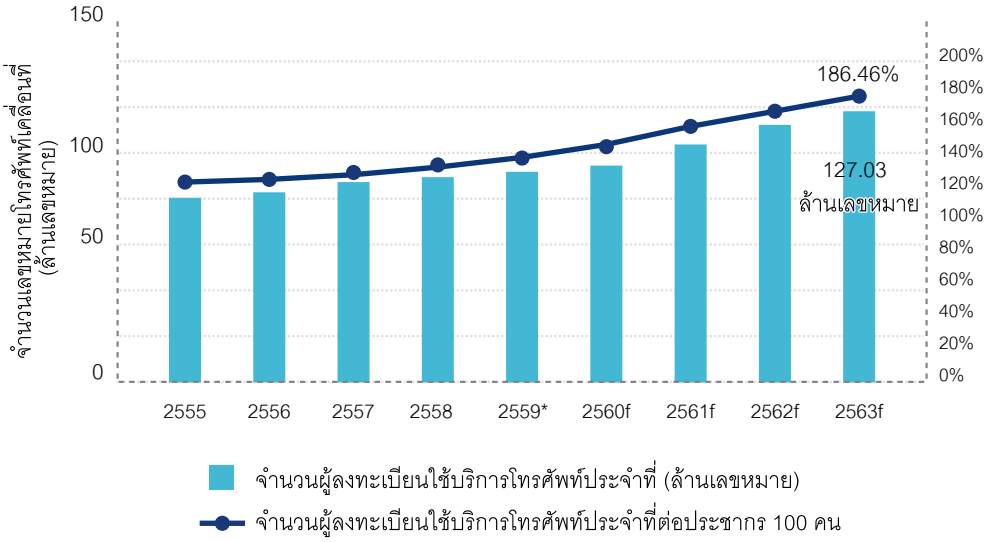

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559, f เป็นตัวเลขจากการคาดการณ์

จากการคาดการณ์จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Subscriber) ที่เปิดใช้บริการของผู้ใช้บริการในประเทศยังคงมีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มขึ้นตามลำดับ แต่เป็นอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นที่มิได้เกิดภาพในลักษณะของการเติบโตอย่างก้าวกระโดดดังเช่นที่ผ่านมา และคาดการณ์ว่านับตั้งแต่ปี 2559-2563 อาจมีการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปีประมาณร้อยละ 2.96 ต่อปี ทำให้จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เปิดใช้บริการเพิ่มขึ้นจาก 113.03 ล้านเลขหมายในปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น 127.03 ล้านเลขหมายในปี 2563 ด้วยสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ 186.46 เลขหมายต่อจำนวนประชากร 100 คน และเป็นการคาดการณ์บนพื้นฐานว่า ในอนาคตจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่จะมีการใช้บริการโดยเฉลี่ยประมาณ 2 เลขหมายต่อผู้ใช้บริการ 1 ราย อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาข้อมูลตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แล้ว พบว่า ในเขตพื้นที่ตามภูมิภาคยังคงมีโอกาสในการขยายฐานลูกค้าผู้ใช้บริการได้อีกมาก หากตลาดผู้ใช้บริการในเขตเมืองค่อนข้างจะอิ่มตัวประกอบกับสภาพแวดล้อมทางด้านการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ผู้ให้บริการอาจพิจารณากลยุทธ์ที่จะรักษาฐานผู้ใช้บริการในเมืองและขยายฐานลูกค้าผู้ใช้บริการเขตนอกเมืองและภูมิภาค เพื่อมิให้กระทบกับรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือน (Average Revenue per Unit: ARPU) ที่มีแนวโน้มเริ่มทรงตัว การที่ตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ยังคงปรากฏภาพของการรักษาการเติบโตได้อยู่นั้น ผลส่วนหนึ่งคาดว่าจะมีแรงผลักดันให้เกิดการใช้บริการเสริม (Value Added Service: VAS) หรือบริการที่มิใช่เสียง (Non-voice Services) เพิ่มมากขึ้นเพื่อชดเชยรายได้จากบริการทางเสียงที่ทรงตัวหรืออาจลดลงได้ในอนาคต และปี 2559 นี้ ผู้ให้บริการต่างเปิดให้บริการ 4G กันทั่วประเทศ จึงเป็นปัจจัยกระตุ้นตลาดบริการ

โทรศัพท์เคลื่อนที่โดยตรงและสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องให้กับผู้ให้บริการในธุรกิจอีกด้วย แล้วยังเกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่จะตามมาอีกมหาศาลในเรื่องของการใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และบริการเสริมไร้สายอื่นๆ อีกมากมาย

บริการอินเทอร์เน็ต

ปัจจุบันการให้บริการอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยสามารถใช้บริการได้หลากหลายช่องทางด้วยกัน ซึ่งผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ใช้บริการผ่านช่องทางการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ และการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่

อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ (Fixed Broadband)

บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ของประเทศไทยมีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการและการใช้งานที่หลากหลาย โดยมีผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider: ISP) ให้บริการโดยตรงแก่ผู้ใช้หรือดำเนินการให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการโครงข่าย (Network Provider) ที่เป็นเส้นทางสำหรับให้บริการถึงผู้ใช้บริการ และผู้ให้บริการวงจรระหว่างประเทศ (International Internet Gateway: IIG) ที่เป็นผู้ที่เชื่อมต่อระหว่างผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยกับ โครงข่ายอินเทอร์เน็ตอินเทอร์เน็ตต่างประเทศ โดยปัจจุบันตลาดบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ (Narrowband Internet) นั้นค่อยๆ เลือนหายไปจากตลาดบริการอินเทอร์เน็ต อย่างเช่นเทคโนโลยีในกลุ่ม Dial – up ลดลงเหลือ สัดส่วนมูลค่าการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพียงประมาณร้อยละ 0.10 ของจำนวนมูลค่าการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ทั้งหมดของปี 2559 เช่นเดียวกับสัดส่วนมูลค่าการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ด้วย เทคโนโลยีในกลุ่ม xDSL (Digital Subscriber Line) ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 69.51 ของจำนวนมูลค่าการเชื่อมต่อ อินเทอร์เน็ตทั้งหมดของปี 2559 ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีการเชื่อมต่อมากที่สุด แต่ในปัจจุบันบริการอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงมีการเชื่อมต่อได้หลายเทคโนโลยีมากขึ้น และเทคโนโลยีที่มาแรงขณะนี้คือ FTTP (Fiber to the Premises) เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2559 มีสัดส่วนมูลการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเป็น 18.48 ของจำนวน มูลค่าการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตทั้งหมดของปี 2559 ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2555 ถึงปี 2559 บริการอินเทอร์เน็ตความเร็ว สูงด้วยเทคโนโลยี FTTP นั้นมีอัตราเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี (CAGR) ร้อยละ 126.43 ดังภาพที่ 3-21 โดยมีการข้อ พาดสาย Fiber แล้วถึง 3.6 แสนกิโลเมตร เมื่อสิ้นสุดไตรมาส 3 ปี 2559

ภาพที่ 3-21
สัดส่วนมูลค่าการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตปี 2555 – 2559

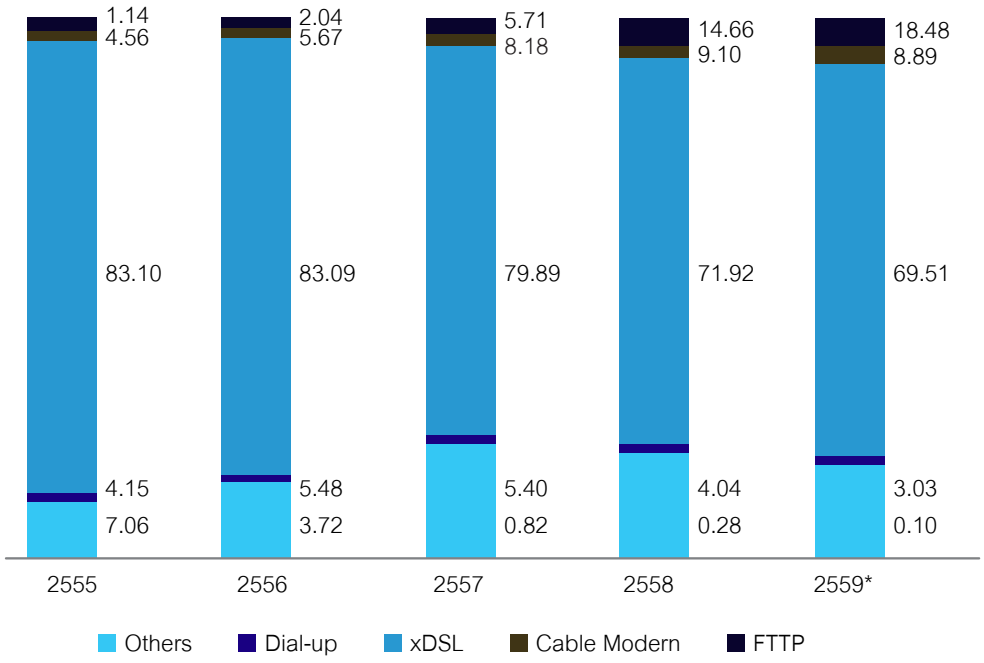

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา : ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ภาพที่ 3-22
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ ในช่วงปี 2555-2559

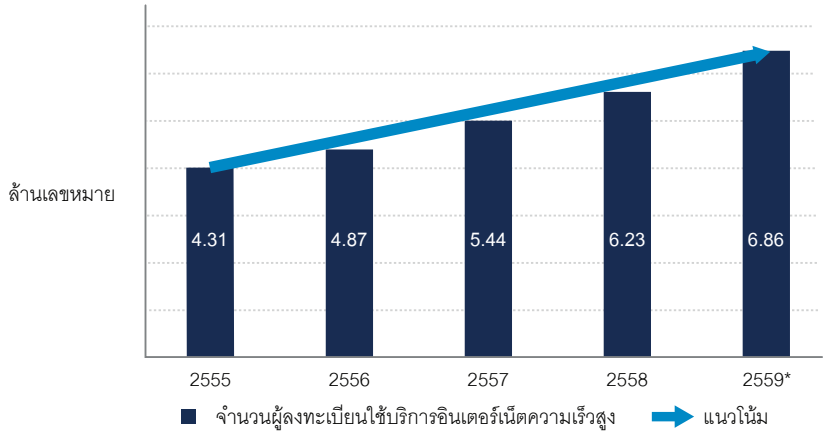

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

จากภาพของการเปลี่ยนแปลงในจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่มี การเติบโตอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งทำให้จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่เพิ่มขึ้นสูงถึง 6.23 ล้านราย ในปี 2558 หรือเพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 14.50 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2557 และปี 2559 มีจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.19 เมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2558 หรืออยู่ที่ 6.86 ล้านราย ดังภาพที่ 3-22 ซึ่งการเพิ่มขึ้นของผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงชดเชยกับจำนวนผู้ ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำที่ลดลงหรืออาจกล่าวได้ว่าผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำบางส่วนยกเลิกการใช้บริการและหันไปใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแทน ดังนั้น ปี 2558 ค่าสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้ บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่อยู่ที่ 9.26 รายต่อจำนวนประชากร 100 คน หรือ 29.21 ครอบครัวที่ ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงต่อจำนวนครัวเรือนทั้งประเทศ 100 ครัวเรือน และปี 2559 มีสัดส่วน อยู่ที่ 10.18 รายต่อจำนวนประชากร 100 คน และ 32.19 รายต่อจำนวนครัวเรือนทั้งประเทศ 100 ครัวเรือน ดังภาพที่ 3-23

ภาพที่ 3-23
สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงต่อจำนวนประชากรและต่อครัวเรือน ปี 2555-2559

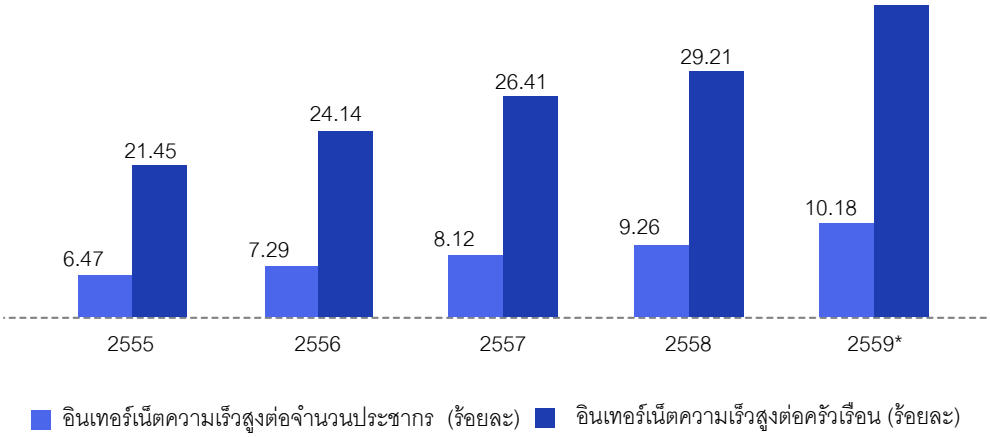

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช

.

จากข้อมูล Internet Bandwidth พบว่า ยังคงมีการกระจุกตัวอยู่ที่ผู้ให้บริการรายเดิมและเป็นรายใหญ่ที่เป็นเจ้าของโครงข่ายโทรศัพท์ประจำที่ และ/หรือช่องสัญญาณการแลกเปลี่ยนข้อมูลอินเทอร์เน็ตภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในขณะที่ ผู้ให้บริการรายย่อยรายอื่นที่ไม่มีโครงข่ายหรือเกตเวย์อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบกว่า ไม่ว่าจะในเรื่องการเผชิญกับต้นทุนจม (Sunk Costs) ของการให้บริการเกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศค่อนข้างสูง การต้องเช่าใช้จากผู้ให้บริการรายใหญ่ซึ่งมีจุดในการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก พฤติกรรมเชิงกลยุทธ์ (Strategic Barriers) ในการให้บริการเกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศรองรับ

เฉพาะกลุ่มลูกค้าตลาดค้าปลีกของตน หรือแนวโน้มที่มีการกำหนดราคาในตลาดค้าส่งให้สูงกว่าเพื่อกีดกันการเข้าสู่ตลาดของผู้ให้บริการรายใหม่ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงเพื่อให้กลไกตลาดสามารถดำเนินไปได้อย่างสอดคล้องกับข้อวิเคราะห์ทางด้านอุปสงค์ในปริมาณการใช้งาน Internet Bandwidth ทั้งในประเทศ (Domestic Bandwidth) และระหว่างประเทศ (International Bandwidth) ที่มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อนึ่ง การเพิ่มขึ้นของปริมาณ Internet Bandwidth ที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากความต้องการในการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับสภาวะของการแข่งขันในตลาดบริการอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ผู้ให้บริการต้องปรับตัวโดยพยายามเสนอกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อผลักดันให้มีการสมัครใช้บริการ โดยจะมีผลต่อแนวโน้มอัตราค่าบริการต่อความเร็วเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าในบางส่วนบางช่วงเวลาคุณภาพของการบริการอาจเกิดปัญหาขึ้นบ้างในมุมมองของผู้ใช้บริการแต่ก็ยังนับว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้น

จากข้อมูลอินเตอร์เน็ตแบนด์วิธของประเทศไทยปี 2559 ของ NECTEC พบว่า การเชื่อมต่อวงจร อินเทอร์เน็ตประเทศไทยไปต่างประเทศที่ผ่าน IIG เติบโตขึ้นสู่ระดับ 3,201 Gbps หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 42.79 เมื่อ เปรียบเทียบกับปี 2558 หรือคิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 61.41 ซึ่งมีการเติบโตแบบก้าวกระโดด อาจ เนื่องจากผู้ใช้บริการในประเทศเชื่อมต่อข้อมูลกับต่างประเทศมากขึ้น เช่น การใช้งาน Google และ Facebook เป็นจำนวนมากขึ้น รวมกับปัจจุบันการเชื่อมต่อระหว่างประเทศมีอัตราค่าบริการที่ต่ำลง จึงทำให้มีการเชื่อมต่อ กับผู้ให้บริการต่างประเทศจำนวนมากขึ้น ในขณะที่การแลกเปลี่ยนข้อมูลอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ (NIX) อยู่ที่ระดับ 3,804 Gbps หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.61 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 หรือคิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 38.59 เนื่องด้วยในปัจจุบันประเทศไทยในจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้น จากสังคมเมืองไปสู่ สังคมชนบทมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง ผู้ใช้บริการแต่ละรายมีความตองความเร็วในการใช้บริการที่มากขึ้นอีกด้วย ดังภาพที่ 3-24

ภาพที่ 3-24
ข้อมูลอินเตอร์เน็ตแบนด์วิธของประเทศไทยปี 2555-2559*

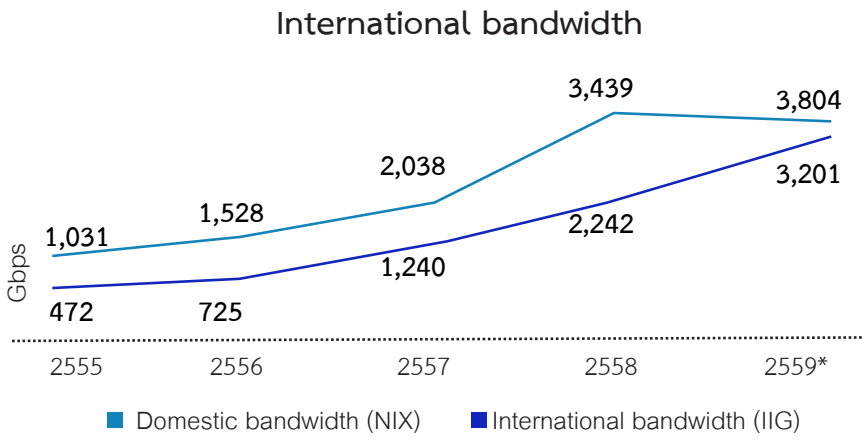

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)

จากการวิเคราะห์สภาพการแข่งขันในตลาดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ปัจจุบัน พบว่า ผู้ให้บริการรายหลักยังคงอยู่ในกลุ่มหรือบริการของผู้ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ โดยการตั้งบริษัทย่อยสำหรับ ให้บริการอินเทอร์เน็ต และในการให้บริการอินเทอร์เน็ตของผู้เป็นเจ้าของโครงข่าย ผู้มีสิทธิในโครงข่ายตามสัญญา ร่วมการงานทำให้เกิดความได้เปรียบในแง่ต้นทุนการให้บริการ จากการที่ไม่ต้องเสียค่าเช่าโครงข่ายหรือมีค่าใช้ โครงข่ายในราคาต่ำสามารถให้บริการแก่ลูกค้าผู้ใช้บริการของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีส่วนแบ่งตลาดผู้ ให้บริการรายใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ โดยในช่วงปี 2555-2559 ผู้นำตลาดบริการ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ในปี 2559 มี บจก. ทรู อินเทอร์เน็ต (TRUE internet) มีส่วนแบ่งตลาดที่ร้อยละ 38.71 เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 ที่มีสดส่วนร้อยละ 38.34 รองลงมาเป็น 3BB ที่ร้อยละ 34.16 เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 32.27 นอกจากนั้น บมจ. ทีโอที (TOT) ก็มีส่วนแบ่งตลาด ลดลงจากปี 2558 ที่มีเพียงร้อยละ 22.33 เป็นร้อยละ 18.65 ในปี 2559 ขณะที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) รายอื่นที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการให้บริการโครงข่าย PSTN มีส่วนแบ่งตลาดในปี 2559 อยู่ที่เพียงร้อยละ 8.48 เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 ที่มีเพียงรอยละ 7.06 ดังภาพที่ 3-25

ภาพที่ 3-25
ส่วนแบ่งตลาดบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ปี 2555 – 2559

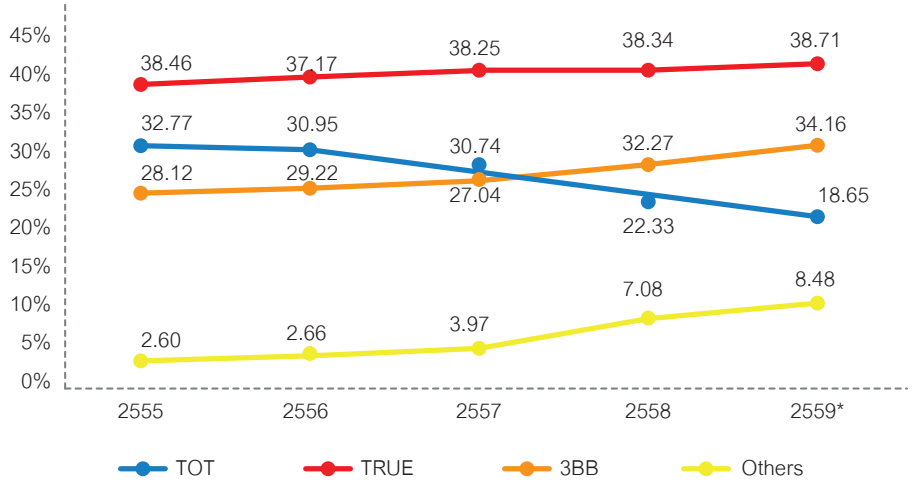

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

จากค่าดัชนี HHI ตั้งแต่ปี 2555 - 2559 แสดงว่า ตลาดมีการกระจุกตัวสูงอยู่ที่ผู้ให้บริการราย ใหญ่สอดคล้องกับอัตราส่วนการกระจุกตัว CR_3 มากกว่ารอยละ 91.52 ของผู้ใช้บริการทงั หมด แสดงว่าผู้ให้บริการ อาจมีอำนาจเหนือตลาดในระดับหนึ่ง ซึ่งอาจจะนำไปสู่พฤติกรรมการกีดกันการแข่งขัน อาทิ พฤติกรรมการ กำหนดราคาค่าเช่าใช้โครงข่ายของผู้ให้บริการที่มีโครงข่ายกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีโครงข่ายในอัตรา

อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ (Mobile Broadband)

บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่มีผู้ให้บริการรายเดียวกับผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ คือ กลุ่มบริษัท AIS กลุ่มบริษัท DTAC กลุ่มบริษัท TRUE TOT และ CAT โดยปี 2558 มีผู้ลงทะเบียนใช้บริการ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ประมาณ 59.69 ล้านเลขหมาย เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.17 เมื่อเทียบกับปี 2557 โดยมีอัตราการเข้าถึงประชากรอยู่ที่ร้อยละ 88.77 และปี 2559 จะมีผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่อยู่ที่ประมาณ 63.21 ล้านเลขหมาย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.90 เมื่อเทียบกับปี 2558 ซึ่งจะมีอัตราการเข้าถึงประชากรอยู่ที่ร้อยละ 93.72 ดังภาพที่ 3-43 และเมื่อพิจารณาผู้ให้บริการแต่รายปี 2559 นั้นเห็นได้ว่ากลุ่ม บริษัท AIS มีสัดส่วนผู้ลงทะเบียนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44.10 ของสัดส่วนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงเคลื่อนที่ทั้งหมด รองลงมาเป็นกลุ่มบริษัท DTAC มีสัดส่วนร้อยละ 27.86 ของสัดส่วนผู้ลงทะเบียนใช้ บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ทั้งหมด และกลุ่มบริษัท TRUE มีสัดส่วนร้อยละ 26.07 ของสัดส่วนผู้ ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ทั้งหมด ดังภาพที่ 3-44 และในส่วนของค่า HHI อยู่ที่ระดับ 3,401

ภาพที่ 3-26
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ ปี 2555-2559

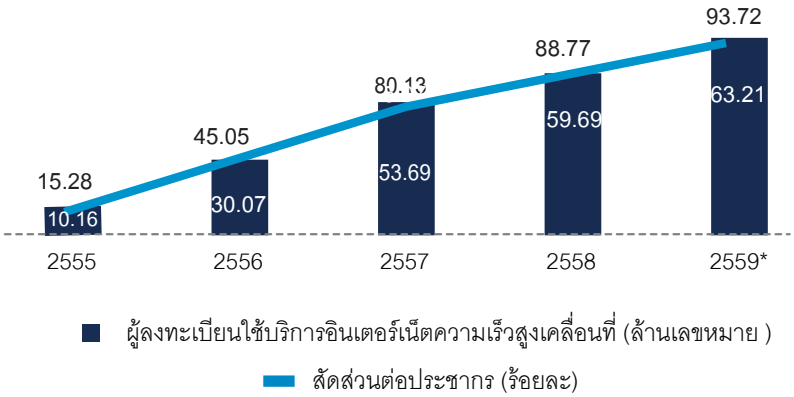

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

ภาพที่ 3-27
ส่วนแบ่งตลาดบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ปี 2559

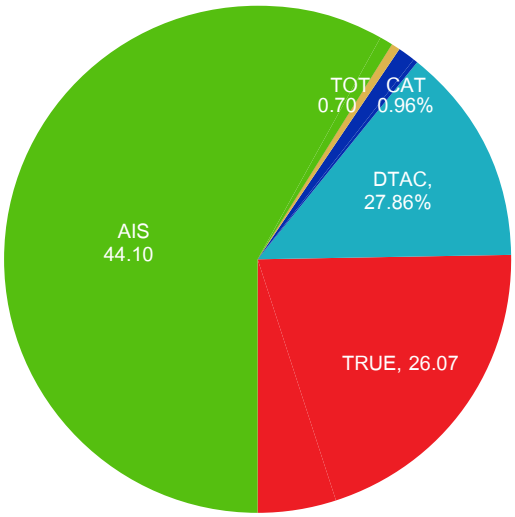

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช.

เมื่อพิจารณาในส่วนของจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet User) ซึ่งการนับจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยความร่วมมือในการศึกษาระหว่าง NECTEC กับบริษัท ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด (Truehits) ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ(สวทช.) ในการให้บริการตรวจสอบสถิติการเยี่ยมชมเว็บไซต์ภายในประเทศ ด้วยวิธีการนับจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต และในการนี้ Truehits ใช้วิธีการฝังสคริปต์ที่เป็นภาษาจาวาสคริปต์ที่เว็บไซต์สมาชิกของ Truehits สำหรับเก็บข้อมูลผู้ใช้งานที่เข้าถึงเว็บไซต์สมาชิกดังกล่าว เมื่อผู้ใช้งานเข้าสู่เว็บไซต์ครั้งแรกโปรแกรมจาวาสคริปต์จะทำการฝัง cookies ซึ่งเป็นไฟล์ขนาดเล็กที่ใช้ในการระบุตัวตนของผู้ใช้งาน โดยแต่ละ cookies จะประกอบด้วย unique ID ของผู้ใช้งาน และในการเข้าถึงเว็บไซต์ครั้งต่อๆ ไปของผู้ใช้งานคนเดิมโปรแกรม browser จะทำการส่งข้อมูลที่เก็บไว้ใน cookies ไปยังเครื่องแม่ข่าย (Server) ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์และคำนวณหาจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นไป ได้รวมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่เข้าด้วยกันกับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประจำที่ จึงทำให้ปี 2558 เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.71 เมื่อเทียบกับปี 2557 และเมื่อเดือนตุลาคมปี 2559 มีจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตอยู่ที่ 43.87 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.17 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 ดังภาพที่ 3-28 หากเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากร 100 คน ในระดับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประเทศในอาเซียนปี 2558[11] พบว่าประเทศไทยเป็นลำดับที่ 6 ของอาเซียน ซึ่งเป็นรองจากประเทศสิงคโปร์ ประเทศบรูไน ประเทศมาเลเซีย ประเทศเวียดนาม และประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ 82.10 71.20 71.06 52.72 และ 40.70 ตามลำดับ52.72 และ 40.70 ตามลำดับ

[11] ที่มา : รวบรวมข้อมูลจาก World Development Indicators Last Updated Date 17-11-2016

ภาพที่ 3-28
จำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต ของประเทศไทยปี 2555-2559

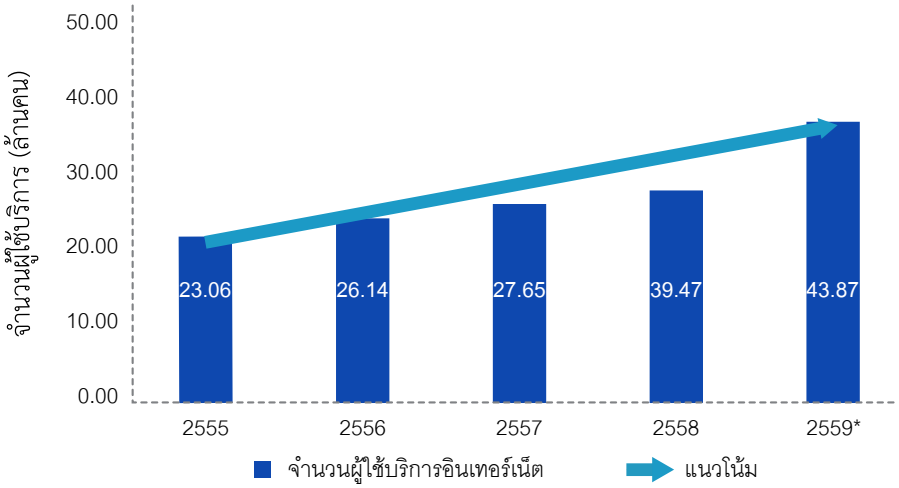

หมายเหตุ : *ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559
ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)

เปรียบเทียบบริการอินเทอร์เน็ตของไทยในเวทีโลก

จากแนวโน้มการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของภาคบริการอินเทอร์เน็ต ของประเทศไทย แม้ว่าจะมีอัตราการเติบโตสูงเพียงใดก็ตาม แต่จำเป็นที่จะต้องขยายขอบเขตการพิจารณาภาพให้ครอบคลุมถึงสถานการณ์อินเทอร์เน็ตเปรียบเทียบกับต่างประเทศด้วย เนื่องจากบริการอินเทอร์เน็ตเป็นบริการพื้นฐานของการพัฒนาประเทศทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อความได้เปรียบทางด้านการแข่งขันระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดจากช่วงการเริ่มต้นของบริการในระยะแรก ขณะที่ต่างประเทศมีการส่งเสริมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานกว่า ดังนั้น ฐานของจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากรก็จะต่ำกว่าเมื่อเทียบกับประเทศอื่น แต่ในอีกมุมมองหนึ่ง จะเป็นโอกาสอันดีที่จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตประจำที่สามารถเพิ่มสูงขึ้นได้อีก หรืออยู่ในช่วงการเติบโตส่งผลดีต่อธุรกิจบริการอินเทอร์เน็ตในทุกระดับรวมทั้งธุรกิจต่อเนื่อง โดยแนวโน้มของตลาดค่อนข้างเป็นแนวโน้มไปสู่บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ทั้งในรูปแบบทางสายและไร้สาย การพัฒนาจึงสมควรที่จะพิจารณาแนวทางที่เอื้อต่อการให้บริการบนพื้นฐานโครงสร้างเดิมและส่งเสริมการลงทุนในลักษณะการกระจายโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ทั่วถึงเพียงพอ ในราคาที่เป็นธรรม ทั้งนี้ จากการประมาณการของ ITU ในปี 2559 มีสถิติของบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ต่อจำนวนประชากรทั่วโลก ดังภาพที่ 3-29 และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากรทั่วโลก ดังภาพที่ 3-30

ภาพที่ 3-29

Fixed broadband subscriptions per 100 inhabitants 2016*

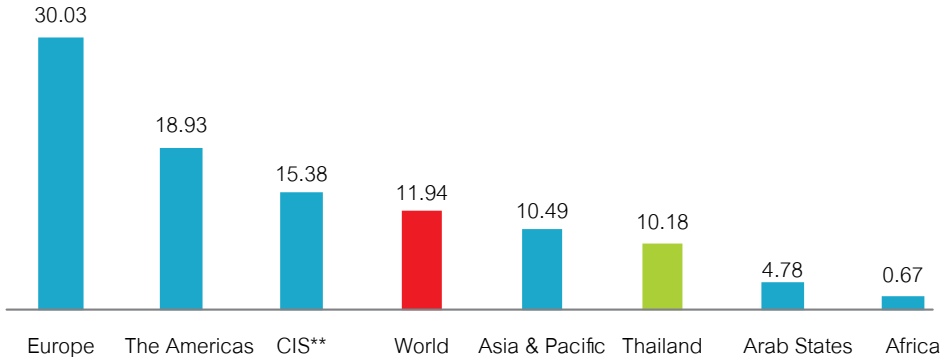

Regions are based on the ITU BDT Regions, see: http://www.itu.int/ITU-D/ict/definitions/regions/index.html

Note: * Estimate ** Commonwealth of Independent States

Source: ITU World Telecommunication /ICT Indicators database

สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเอเชียแปซิฟิก โดยในปี 2559 สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน ของประเทศไทยอยู่ที่ระดับ 10.18 ในขณะที่ ITU World Telecommunication คาดการณ์ว่าค่าเฉลี่ยของโลกอยู่ที่ 11.94 และค่าเฉลี่ยเอเชียแปซิฟิกอยู่ที่ระดับ 10.49 แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีของประเทศไทยยังมีค่าสัดส่วนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในแถบอาหรับและแอฟริกา ที่มีค่าสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ปี 2559 อยู่ที่ 4.78 และอยู่ที่ 0.67 ต่อจำนวนประชากร 100 คน ตามลำดับ ดังภาพที่ 3-29 หากเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน ในระดับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประเทศในอาเซียนปี 2558[12] พบว่า ประเทศไทยเป็นลำดับต้นๆ ของอาเซียน ซึ่งเป็นลำดับที่สองรองเพียงแต่ประเทศสิงคโปร์ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ 26.45 เท่านั้น เมื่อเทียบกับปี 2557 เพิ่มขึ้นหนึ่งลำดับจากลำดับที่สาม ส่วนลำดับถัดไปเป็นประเทศมาเลเซีย ประเทศเวียดนาม ประเทศบรูไน ประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ 8.95 8.14 7.99 และ 3.40 ตามลำดับ ทั้งนี้ ทำให้เห็นได้ว่าค่าสัดส่วนของจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่นี้เป็นไปในทิศทางตางกันข้ามกับค่าความหนาแน่นของสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่ต่อจำนวนประชากรของประเทศไทยที่มีค่อนข้างต่ำ

12 ที่มา : รวบรวมข้อมูลจาก World Development Indicators Last Updated Date 17-11-2016

ภาพที่ 3-30

Mobile broadband subscriptions per 100 inhabitants 2016*

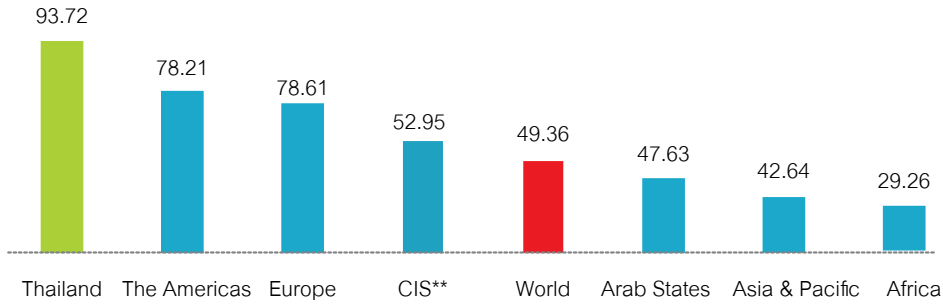

Regions are based on the ITU BDT Regions, see: http://www.itu.int/ITU-D/ict/definitions/regions/index.html

Note: * Estimate ** Commonwealth of Independent States

Source: ITU World Telecommunication /ICT Indicators database

สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วอยู่ในระดับต้น โดยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเอเชียแปซิฟิก โดยคาดการณ์ปี 2559 มีสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน ของประเทศไทยอยู่ที่ระดับ 93.72 ในขณะที่ ITU World Telecommunication คาดการณ์ว่าค่าเฉลี่ยของโลกอยู่ที่ 43.36 และค่าเฉลี่ยเอเชียแปซิฟิกอยู่ที่ระดับ 47.63 ดังภาพที่ 3-30

ภาพที่ 3-31

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการใช้บริการอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย

เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกปี 2559*

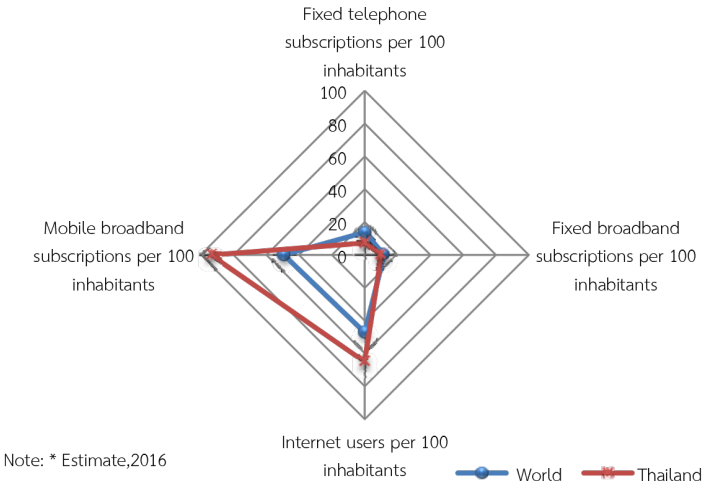

Note: * Estimate,2016

แม้ว่าสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร โดยค่าเฉลี่ยของโลกต่อค่าเฉลี่ยของประเทศไทยที่ 11.94 ต่อ 10.24 และ 49.36 ต่อ 93.72 ตามลำดับ แต่หากจะพิจารณาสัดส่วนจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากร 100 คน แล้ว สัดส่วนการใช้ของประเทศไทยยังค่อนข้างสูงกว่า โดยค่าเฉลี่ยของโลกอยู่ที่ระดับ 47.12 ในขณะที่จำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณระดับ 65.05 ต่อจำนวนประชากร 100 คน จากค่าสถิติดังกล่าว ทำให้เห็นภาพว่า ด้วยการส่งเสริมตลาดเลขหมายโทรศัพท์ประจำที่ที่ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ใช้โครงข่ายโทรศัพท์ประจำที่เป็นพื้นฐาน หรือเทคโนโลยีอื่นย่อมเป็นไปได้อย่างไม่ยากเย็นนักสำหรับผู้ให้บริการไทย ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนากิจการในส่วนของความพร้อมทางด้านอุปทานของโครงข่ายหลัก (Core Network) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างมาก ทั้งจากภาครัฐที่มีโครงการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ชุมชนทั่วประเทศ หรือโครงการอินเทอร์เน็ตหมู่บ้าน หน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมของประเทศผ่านแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม รวมทั้ง ภาคเอกชนและภาคประชาชนที่ตระหนักและเห็นความสำคัญในบริการกว่าระยะที่ผ่านมา รวมทั้ง ส่งเสริมและกระตุ้นความตระหนักรู้ให้กับประชาชนถึงบทบาทอินเทอร์เน็ตในเรื่องการสร้างประสิทธิภาพการทำงาน ช่วยลดต้นทุนการดำเนินธุรกิจ พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรมทั้งอุตสาหกรรมทางตรง เช่น ธุรกิจบริการเชื่อมต่อโครงข่ายอินเทอร์เน็ต และธุรกิจต่อเนื่อง เช่น พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) โฆษณาออนไลน์ เกมส์ออนไลน์ บริการชำระเงินออนไลน์ ประโยชน์ในเชิงการพัฒนาการศึกษา ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และความบันเทิง เป็นต้น

การคาดการณ์บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

การคาดการณ์จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่พิจารณาจากค่าสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงต่อประชากร และค่าการคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคต ดังตารางที่ 3-7

ตารางที่ 3-7
ผลการคาดการณ์จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ประจำที่ปี 2560-2563

ปี	สัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อจำนวนประชากร 100คน	จำนวนประชากร (ล้านคน)	จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเตอร์เนตความเร็วสูงประจำที่ (ล้านราย)
2555	6.47%	66.49	4.31
2556	7.29%	66.75	4.87
2557	8.12%	67.00	5.44
2558	9.26%	67.24	6.23
2559*	10.18%	67.45	6.86
2560f	10.69%	67.65	7.23
2561f	11.10%	67.83	7.53
2562f	11.42%	67.99	7.76
2563f	11.68%	67.13	7.95

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 255, f เป็นตัวเลขจากการคาดการณ์

ภาพที่ 3-32
การคาดการณ์แนวโน้มจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่

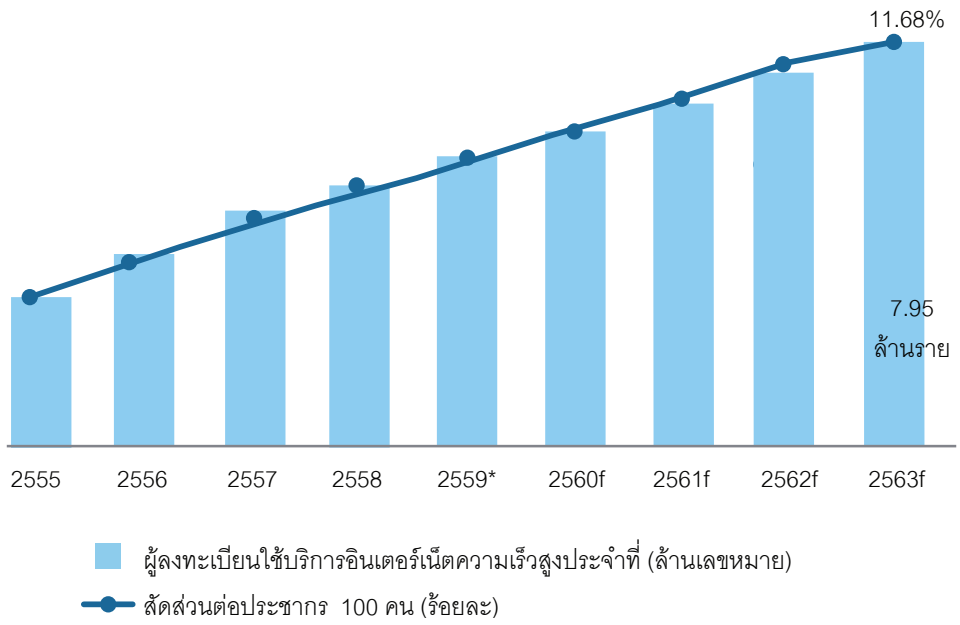

หมายเหตุ :* ข้อมูล ณ ไตรมาส 3 ปี 2559, f เป็นตัวเลขจากการคาดการณ์

ภายใต้สมมติฐานการประมาณการสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ต่อจำนวนประชากรของประเทศไทย จะเพิ่มขึ้นถึง 11.68 ต่อจำนวนประชากร 100 คน ในปี 2563 ดังภาพที่ 3-32 ซึ่งจากสมมติฐานนั้นอยู่บนพื้นฐานของการเติบโตตามปกติ โดยจะเห็นว่า ค่าสัดส่วนนั้นเพิ่มขึ้นได้ไม่มากนักในระยะเวลา 5 ปีต่อจากนี้ เนื่องจากผู้ใช้บริการให้ความสำคัญและหันมาใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่มากขึ้น โดยปี 2559 มีจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเคลื่อนที่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 93.72 ต่อ จำนวนประชากร 100 คน และคาดการณ์ว่าในปี 5 ปีข้างหน้า เพิ่มขึ้นเป็น 116.38 ด้วยข้อได้เปรียบเรื่องความสะดวกในการติดต่อและสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้เร็วขึ้น เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ในประเทศไทยคาดว่ายังขยายตัวได้อีก และมีผลในทางสนับสนุนต่อสัดส่วนจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงประจำที่ต่อจำนวนประชากร 100 คน เพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย ทั้งจากปัจจัยที่สนับสนุนการเติบโตของตลาดไม่ว่าจะเป็นอัตราค่าบริการที่มีแนวโน้มลดลงจากการแข่งขันที่สูงขึ้น รวมทั้งอัตราความเร็วในการใช้งานมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น จากการขยายแบนด์วิธของอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศที่ทำให้ต้นทุนโดยเปรียบเทียบของผู้ให้บริการในการเชื่อมต่อลดต่ำลง และด้วยคุณภาพในการให้บริการที่เป็นปัจจัยสำคัญส่งผลต่อการใช้บริการโดยตรงจากการที่ผู้ให้บริการแข่งขันกันด้วยความเร็วในการรับส่งข้อมูล หรือตลาดจะมีการแข่งขันกันด้วยการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการเชื่อมต่อต่อราคา ตลอดจนรายการส่งเสริมการขายที่ผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้น ปัจจัยที่จะสนับสนุนการเติบโตอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ การลงทุนของผู้ให้บริการเพื่อปรับปรุงโครงข่ายด้วยใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและขยายเขตครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศให้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยพื้นฐานที่จะให้เกิดความแพร่หลายและทั่วถึงของอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ลดช่องว่างระหว่างเขตเมืองและภูมิภาคที่นอกจากจะต้องอาศัยลักษณะเฉพาะของบริการแล้ว ปัจจัยที่จะต้องให้ความสำคัญคือการเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความรู้ความสามารถในการใช้งานหรือประยุกต์ใช้งานในด้านต่างๆ ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาประเทศด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ตารางสรุปสถิติและดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย

ดัชนีบริการโทรคมนาคม	2558				2559		
	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3
ตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่							
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการ (ล้านเลขหมาย)	5.60	5.51	5.42	5.31	2.54	5.06	4.92
นครหลวง	2.88	2.83	2.78	2.72	2.66	2.58	2.50
ภูมิภาค	2.72	2.68	2.64	2.59	2.54	2.48	2.42
สัดส่วนต่อจำนวนประชากร	8.32%	8.19%	8.06%	7.90%	7.71%	7.50%	7.30%
นครหลวง	18.48%	18.16%	17.85%	17.44%	16.91%	16.40%	15.88%
ภูมิภาค	5.26%	5.18%	5.11%	5.02%	4.91%	4.79%	4.69%
สัดส่วนต่อจำนวนครัวเรือน	26.24%	25.82%	25.41%	24.89%	24.40%	23.73%	23.10%
นครหลวง	61.75%	60.69%	59.67%	58.28%	57.17%	55.43%	53.68%
ภูมิภาค	16.31%	16.07%	15.83%	15.56%	15.23%	14.86%	14.55%
ตลาดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่							
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้บริการ (ล้านเลขหมาย)	102.94				113.03		
เติมเงิน	82.72				81.37		
รายเดือน	17.28				18.63		

ดัชนีบริการโทรคมนาคม	2558				2559		
	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3
สัดส่วนต่อจำนวนประชากร	153.10				167.59		
ส่วนแบ่งตลาด							
กลุ่มบริษัท AIS	44.88%	45.37%	45.56%	45.39%	44.98%	45.01%	44.77%
เติมเงิน	45.99%	46.65%	47.03%	47.12%	46.89%	46.88%	46.59%
รายเดือน	38.18%	38.34%	38.32%	37.07%	35.92%	36.57%	36.81%
กลุ่มบริษัท DTAC	30.41%	30.51%	29.94%	29.78%	29.44%	28.54%	27.87%
เติมเงิน	30.45%	30.60%	30.05%	29.83%	29.44%	28.42%	27.60%
รายเดือน	30.22%	30.03%	29.41%	29.51%	29.41%	29.08%	29.03%
กลุ่มบริษัท True Mobile	23.01%	22.11%	22.25%	22.53%	23.52%	24.56%	25.38%
เติมเงิน	21.82%	20.62%	20.47%	20.50%	21.40%	22.60%	23.58%
รายเดือน	30.25%	30.33%	31.04%	32.26%	33.59%	33.38%	33.26%
TOT	0.94%	0.92%	0.93%	0.77%	0.44%	0.26%	0.21%
เติมเงิน	1.04%	1.03%	1.05%	0.87%	0.47%	0.26%	0.20%
รายเดือน	0.35%	0.33%	0.32%	0.30%	0.28%	0.25%	0.21%
CAT	0.75%	1.09%	1.32%	1.53%	1.62%	1.64%	1.77%
เติมเงิน	0.71%	1.11%	1.40%	1.67%	1.80%	1.85%	2.02%
รายเดือน	1.01%	0.96%	0.90%	0.85%	0.79%	0.73%	0.68%
HHI index	3,471	3,480	3,470	3,458	3,446	3,446	3,428
เติมเงิน	3,520	3,540	3,537	3,535	3,527	3,520	3,493
รายเดือน	3,287	3,293	3,298	3,287	3,285	3,297	3,305
ARPU (บาท/เดือน)							
เติมเงิน	143	151	157	165	165	159	159
รายเดือน	569	559	550	552	546	548	546
เฉลี่ย	203	215	224	232	231	230	231
MOU (Minute/Month)							
เติมเงิน	214	212	219	238	216	187	173
รายเดือน	352	335	334	317	297	302	295
เฉลี่ย	232	230	236	248	227	205	193

สัดส่วนรายรับจากการให้บริการ							
ทางเสียง/รายรับรวม	46.31%	44.10%	42.46%	41.53%	39.62%	37.29%	35.64%
ไม่ใช่เสียง/รายรับรวม	39.69%	41.91%	44.74%	45.99%	47.92%	50.68%	52.56%
อื่นๆ/รายรับรวม	14.00%	13.99%	12.80%	12.48%	12.46%	12.03%	11.80%
สัดส่วนบริการที่ไม่ใช่ทางเสียงต่อเสียง	85.72%	95.03%	105.38%	110.73%	120.93%	135.93%	147.48%
RPM (Baht/minute)							
กลุ่มบริษัท AIS	0.48	0.47	0.44	0.42	0.41	0.44	0.46
กลุ่มบริษัท DTAC	0.42	0.44	0.45	0.44	0.44	0.43	0.42
กลุ่มบริษัท True Mobile	0.39	0.45	0.46	0.37	0.46	0.48	0.47
Blended	0.43	0.45	0.45	0.41	0.44	0.45	0.45
ตลาดบริการอินเทอร์เน็ต							
จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (ล้านราย)	39.47				43.87		
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ต (ล้านราย)							
Broadband	5.59	5.75	5.95	6.23	6.40	6.66	6.86

ดัชนีบริการโทรคมนาคม	2558				2559		
	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3
สัดส่วนบริการบรอดแบนด์							
ต่อจำนวนประชากร	8.32%	8.55%	8.85%	9.26%	9.49%	9.87%	10.18%
ต่อครัวเรือน	26.23%	26.95%	27.90%	29.21%	30.00%	31.21%	32.19%
ADSL Price/kbps (Baht/kbps)	0.08	0.07	0.06	0.06	0.05	0.04	0.04
FTTX Price/kbps (Baht/kbps)	0.07	0.05	0.04	0.04	0.04	0.03	0.03
Satellite Price/kbps (Baht/kbps)	6.23	6.23	6.23	6.23	6.23	6.23	6.23

บรรณานุกรม

สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559. “ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สอง ปี 2559 และแนวโน้มปี 2559.” เอกสารแถลงข่าวเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2559.

International Telecommunication Union, “Measuring the Information Society Report 2016”. 2559. สืบค้นจากเวปไซต์ < http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2016.aspx>.

The World Economic Forum (WEF). “The Global Competitiveness Report 2016-2017”. 2559. , สืบค้นจากเวปไซต์ < https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>.

The World Economic Forum (WEF). “The Global Information Technology Report 2016”. 2014. สืบค้นจากเวปไซต์ < https://www.weforum.org/reports/the-global-information-technology-report-2016/>

ชื่อหนังสือ รายงานดัชนีชี้วัดในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย ประจำปี 2558 - 2559
(Thailand Telecommunications Indicators Yearbook : 2015 - 2016)

เจ้าของ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
(สำนักงาน กสทช.)

ที่ปรึกษา นายก่อกิจ ด่านชัยวิจิตร

บรรณาธิการบริหาร นายสุทธิศักดิ์ ตันตะโยธิน
นายรัฐธีร์ รังสีกมลวัฒน์
นางสาววิไล เถื่อนทองแถว
นางเรวดี ทับกิลา
ดร.ประถมพงศ์ ศรีนวล

กองบรรณาธิการ
นายรัฐธีร์ รังสีกมลวัฒน์
นางสาวภลดา วงค์ไชยา
นายภควัต คำภา
นางสาวยุวดี องค์โฆษิต
นางสาวณัฐฐา ทนคง
นางสาวสกุณา ทองภักดี
นางสาวนพรัตน์ นิลเปรม
นายณัฐพัฒน์ ชินบุตร
นายวิษณุ เพียรทอง
นายมนศศิน ศศะรมย์
นายวรวิทย์ วรวนิชย์
นางสาวภัคจิรา มีศิลารัตน์
นางสาวพงศ์พัชรา พจน์ปฏิญญา
นางสาวชุติมา ทูลสงวนศรี
นางสาววิทชุณีย์ พิมพ์อ่ำ
นางสาวรติรส บุญยะมาลิก
นางสาวชุตานันท์ คำแสง

สำนักงาน สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
(สำนักงาน กสทช.)
เลขที่ 87 ถนนพหลโยธิน 8 (สายลม) แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ 0 2271 0151-60 ต่อ 504 510 487 โทรสาร 0 2287 5316
http://www.nbtc.go.th/wps/portal/NTC/TDC

ออกแบบและจัดพิมพ์ UMAPORN BUSABOK

"หนังสือฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนข้อมูลสถิติและผลการวิเคราะห์ และสะท้อนสถานการณ์ภาพรวมในกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย ทั้งนี้ สำนักงาน กสทช. ไม่สามารถยืนยันหรือรับรองความครบถ้วน สมบูรณ์ หรือถูกต้องของข้อมูลดังกล่าวและไม่รับผิดชอบต่อความเสียหายใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำข้อมูลส่วนหนึ่งส่วนใด หรือทั้งหมดในหนังสือฉบับนี้ไปใช้หรืออ้างอิงเพื่อการใดๆ ไม่ว่าจะได้รับอนุญาตจากสำนักงาน กสทช. หรือไม่ก็ตาม อนึ่ง การทำซ้ำ ดัดแปลง และการเผยแพร่ต่อสาธารณะชนตามความหมายในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักงาน กสทช. เท่านั้น"